

REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

**ZDRAVOTNÍCKA ROČENKA
OKRESU BANSKÁ BYSTRICA
V POROVNANÍ K OKRESU BREZNO**

2018

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc. a kol.

Banská Bystrica
2019

Vedúci autorského kolektívu:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

Autori:

doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

MUDr. Silvia Kontrošová, MPH

doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.

MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH

MUDr. Jarmila Beláková

doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.

MUDr. Pavel Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Obsah

Úvod	7
I. Demografia	8
DEMOGRAFIA.....	9
Tabuľka 1 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2017	10
Tabuľka 2 Stredný priemernný počet obyvateľov	10
Tabuľka 3 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2017.....	10
Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2017	11
Tabuľka 5 Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.....	11
Tabuľka 6 Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.)	12
Tabuľka 7 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.)	13
Tabuľka 8 Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.).....	14
Tabuľka 9 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2008 - 2017)	15
Tabuľka 10 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2008-2017 na 1 000 obyvateľov	16
Graf 1 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2008 – 2017 (na 1 000 obyvateľov).....	16
Tabuľka 11 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2017	17
Graf 2 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2003 – 2017	18
Tabuľka 12 Počet živonarodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2012-2017)	18
Tabuľka 13 Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2012–2017).....	18
Tabuľka 14 Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2012–2017).....	19
Graf 3 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2012 - 2017	20
Graf 4 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2012 - 2017	20
Tabuľka 15 Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2017	21
Graf 5 Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2017	22
Graf 6 Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2017.....	22
Tabuľka 16 Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2017	23
Tabuľka 17 Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2017	23
Tabuľka 18 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2017.....	24
Tabuľka 19 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2017.....	24
Tabuľka 20 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2010 – 2017	25
Tabuľka 21 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2017	26
Tabuľka 22 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2017	27
Tabuľka 23 Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2017.....	28
Tabuľka 24 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v r. 2017.....	28
Tabuľka 25 Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2017.....	29
Tabuľka 25 pokračovanie	30
Tabuľka 26 Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2017.....	31

Tabuľka 27	Vývoj mŕtvorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2009 – 2017.....	31
Tabuľka 28	Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2015 – 2017	32
Graf 7	Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2012-2017.....	32
Tabuľka 29	Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2017	33
Tabuľka 30	Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2017	34
Tabuľka 31	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2017	34
Tabuľka 32	Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2017	35
Tabuľka 33	Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2017	35
Tabuľka 34	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2017	36
Tabuľka 35	Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2017	36
Graf 8	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2017, okres Banská Bystrica a Slovenská republika.....	37
Graf 9	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2017, okres Brezno a Slovenská republika	38
Tabuľka 36	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2017.....	39
Tabuľka 37	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2017.....	40
Tabuľka 38	Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2017.....	41
Tabuľka 39	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2008	42
Tabuľka 40	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2008	42
Tabuľka 41	Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2017	42
Tabuľka 42	Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2017.....	43
Graf 10	Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2017 (na 1 000 obyvateľov) .	44
Graf 11	Dojčenská úmrtnosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 - 2016	44
Graf 12	Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 – 2017.....	45
Graf 13	Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 - 2017.....	45
Tabuľka 43	Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2017.....	46
Graf 14	Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2017.....	48
Graf 15	Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2017	48
Tabuľka 44	Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica	49
ZAMESTNANOSŤ 50		
Tabuľka 45	Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2017.....	50
Tabuľka 46	Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2017	51
NEZAMESTNANOSŤ.....52		
Tabuľka 47	Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017	52
Tabuľka 48	Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017	52
Tabuľka 49	Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017	53
II. Zdravotný stav obyvateľstva.....		54

Tabuľka 1	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)55
Tabuľka 2	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....56
Graf 1	Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2017.....57
Graf 2	Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2017.....57
CHARAKTERISTIKA EPIDEMIOLOGICKEJ SITUÁCIE V ROKU 2017.....58	
Tabuľka 3	Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)60
Tabuľka 4	Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....61
Tabuľka 5	Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov.....62
Tabuľka 6	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1987 – 200663
Tabuľka 7	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2017.....63
Tabuľka 8	Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)64
Tabuľka 9	Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1997 – 201767
Tabuľka 10	Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2007-201767
Tabuľka 11	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia a hlavnej lokalizácie choroby v rr. 2005 – 201768
Tabuľka 12	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-201768
Tabuľka 13	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2015 – 2017 k 31.12.....69
Tabuľka 14	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.201769
Tabuľka 15	Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2017 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia70
Tabuľka 16	Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2015 – 2017.....71
Tabuľka 17	Počet novohlásených prípadov HIV pozitivity v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 201772
Tabuľka 18	Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2017 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR72
Tabuľka 19	Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2009 - 2017 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR.....73
Tabuľka 20	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011..73
Tabuľka 21	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011..73
Tabuľka 22	Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2011 podľa pohlavia a lokalizácie.....74
Tabuľka 23	Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u mužov v SR v r. 201175
Tabuľka 24	Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u žien v SR v r. 2011.....75
Tabuľka 25	Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2017 podľa diagnostických skupín a profesie77
Tabuľka 26	Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2008 – 201777
ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI79	
Tabuľka 27	Počet výkonov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 201781

Tabuľka 28	Návštevnosť základnej poradne v r. 2017 podľa veku a pohlavia	81
Tabuľka 29	Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2017 podľa vzdelania	82
Tabuľka 30	Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2017	82
III. Životné prostredie a zdravie		83
PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO		84
Tabuľka 1	Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2017, okres Banská Bystrica	85
Tabuľka 2	Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2017, okres Brezno	87
VODA NA KÚPANIE		88
ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ		90
HYGIENA VÝŽIVY		91
Tabuľka 3	Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2017 v okresoch Banská Bystrica a Brezno	91
SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE		95
Tabuľka 4	Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2017	95
Tabuľka 5	Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2017	96
Tabuľka 6	Vyťaženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2017	97
Tabuľka 7	Vyťaženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2017	97
Tabuľka 8	Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	98
Tabuľka 9	Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	99
Tabuľka 10	Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	100
Tabuľka 11	Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	100
RIZIKOVÉ PRÁCE		103
Tabuľka 12	Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2017 (1.stupeň)	103
Tabuľka 13	Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2017 (1. stupeň) ...	104
HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2017		106
Tabuľka 14	Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017	106
Tabuľka 15	Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017	107
Tabuľka 16	Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017	107
Tabuľka 17	Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017	108
Graf 1	Príkon absorbovanej dávky	108
Tabuľka 18	Výsledky meraní dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h) v okresoch Banská Bystrica a Brezno v roku 2016	109

Úvod

Už po 24-krát vychádza zdravotnícka ročenka za okresy Banská Bystrica a Brezno. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici predkladá čitateľom vybrané ukazovatele z demografie, zdravotného stavu obyvateľstva a životného prostredia v okrese Banská Bystrica. Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj tentokrát pre porovnanie uvádzané aj údaje za okres Brezno, s ktorým okres Banská Bystrica tvoril do roku 1996 spoločný územnosprávny celok. Našou snahou je poskytnúť najaktuálnejšie dostupné údaje. Údaje uvádzané v tejto ročenke charakterizujú stav v roku 2017, pokiaľ nie je v jednotlivých tabuľkách uvedené inak. Predkladáme ich podľa možnosti osobitne za každý okres. V časových radoch, siahajúcich pred obdobie územnej reorganizácie SR však uvádzame údaje za obidva okresy spolu, vzhľadom k vtedajšiemu územnému členeniu. Pre porovnanie sú v niektorých prípadoch uvedené aj údaje za Banskobystrický kraj a Slovenskú republiku.

Súbor údajov o demografii a vývoji zdravotného stavu obyvateľstva je cenným zdrojom informácií osobitne z hľadiska aktuálneho stavu a posúdenia trendu vývoja. Sprístupnením údajov v predkladanej ročenke sa snažíme poskytnúť rôznym zložkám a inštitúciám nášho verejného života podklady pre plánovanie a vykonávanie kvalifikovaných opatrení na vytvorenie zdravých životných podmienok a tým aj zlepšenie zdravia obyvateľstva.

Ročenku spracoval kolektív autorov – zamestnancov Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici: prof. MUDr. Cyril Klement, CSc., doc. MUDr. M. Avdičová, PhD. údaje o zdraví obyvateľstva, MUDr. S. Kontrošová, MPH, údaje o podpore zdravia, doc. MUDr. K. Koppová, PhD., MUDr. I. Sedliačiková, MPH, MUDr. J. Beláková, doc. MUDr. K. Slotová, PhD. a MUDr. P. Adámek údaje o životnom prostredí vo vzťahu k zdraviu populácie obidvoch okresov. Zostavovateľom ročenky je Ing. D. Komendová.

Údaje poskytli aj inštitúcie:

- Pracovisko Štatistického úradu Slovenskej republiky v Banskej Bystrici
- Národné centrum zdravotníckych informácií v Bratislave
- Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici
- Národný onkologický register SR

Pracovníkom uvedených inštitúcií týmto ďakujeme za spoluprácu.

Predložené údaje slúžia pre informáciu občanov a nesmú byť využívané na komerčné účely. Pri zverejňovaní údajov obsiahnutých v publikácii požadujeme uviesť prameň – Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici.

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.
regionálny hygienik a generálny tajomník služobného úradu

I. Demografia

DEMOGRAFIA

Konečným cieľom našej spoločnosti na úseku zdravotníctva je neustále zlepšovanie zdravotného stavu populácie, čo je ovplyvnené nielen zdravotníckou starostlivosťou, ale aj viacerými ďalšími faktormi, vrátane ekonomických a sociálnych. Toto všetko sa odráža na demografickej charakteristike, ktorú Vám za okres Banská Bystrica a Brezno predkladáme. Pre porovnanie uvádzame niektoré údaje aj za Banskobystrický kraj a SR. Na Slovensku došlo k zásadnej zmene vo vývoji populácie od 80-tych rokov 20.storočia, keď sa SR vydala cestou politickej, hospodárskej a sociálnej transformácie. Postupný prechod na nový model reprodukčného správania spoločnosti sa prejavil vo vývoji väčšiny demografických ukazovateľov. Typickými znakmi tohto vývoja sú trend prirodzeného úbytku obyvateľstva, dlhodobá starnutie populácie (tu má však svoj podiel aj zlepšenie zdravotnej starostlivosti a tým predlžovanie života jednotlivcov), zmena pomeru medzi počtom obyvateľov v predproduktívnom veku a počtom obyvateľov v poproduktívnom veku v neprospech predproduktívneho obyvateľstva, nárast strednej dĺžky života pri narodení, meniace sa postavenie rodiny v spoločnosti, čo má za následok zmeny v štruktúrach podľa rodinného stavu, pokles sobášnosti, rast rozvodovosti, znižovanie pôrodnosti a plodnosti, nárast počtu a podielu detí narodených mimo manželstva, zvyšovanie priemerného veku žien pri pôrode, najmä u prvoroďčiek.

V priebehu ostatných 10 rokov počet obyvateľov obidvoch okresov poklesol spolu o 2 489 osôb, čo je 1,39 %. V okrese Banská Bystrica bol úbytok 58 osôb (0,05 %) a v okrese Brezno 2 349 osôb (3,77 %). V pohybe mestského obyvateľstva a obyvateľstva ostatných sídiel sa zachoval rovnaký trend ako v predchádzajúcich rokoch. V okrese Banská Bystrica od roku 2007 do roku 2017 klesol počet obyvateľov v meste Banská Bystrica o 1 982 osôb a v ostatných obciach spolu sa počet obyvateľov zvýšil o 1 931 osôb. V okrese Brezno za rovnaké obdobie klesol počet obyvateľov v meste Brezno o 1 034 osôb a v ostatných obciach okresu spolu bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov o 1 404 osôb.

V okrese Banská Bystrica aj v okrese Brezno je v porovnaní so Slovenskou republikou aj Banskobystrickým krajom dlhodobá nižšia. V porovnaní s predchádzajúcim rokom živorodenosť v okrese Banská Bystrica klesla, v ostatných troch uvedených územných celkoch vzrástla. Úmrtnosť v okrese Banská Bystrica je dlhodobá nižšia ako priemer za Banskobystrický kraj aj za SR, v okrese Brezno je úmrtnosť vyššia ako v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike. V porovnaní s predchádzajúcim rokom úmrtnosť v okrese Banská Bystrica zostala na rovnakej úrovni, v ostatných troch uvedených územných celkoch vzrástla. V meste Banská Bystrica má pôrodnosť aj úmrtnosť od roku 2001 stúpajúci trend. V okrese Banská Bystrica je od roku 2008, s výnimkou rokov 2014 a 2015, každoročne zaznamenávaný prirodzený prírastok obyvateľstva. V okrese Brezno naďalej každoročne pretrvávajú prirodzený úbytok obyvateľstva.

K 31.12.2017 žilo v okrese Banská Bystrica 110 931 obyvateľov a v okrese Brezno 61 959 obyvateľov. Veková štruktúra obyvateľstva poukazuje na pokračujúce starnutie populácie v obidvoch okresoch. V roku 2017, rovnako ako v predchádzajúcom roku, vo vekovej štruktúre obidvoch okresov mierne stúpol podiel obyvateľov v predproduktívnom aj poproduktívnom veku a klesol podiel obyvateľov v produktívnom veku. Nárast podielu poproduktívneho obyvateľstva bol vyšší, ako obyvateľstva predproduktívneho. Priemerný vek obyvateľov okresu Banská Bystrica k 31.12.2017 bol 42,60, v okrese Brezno 41,88, v Banskobystrickom kraji 41,42 a v Slovenskej republike 40,59. Index starnutia bol v oboch okresoch vyšší ako v Banskobystrickom kraji aj ako v Slovenskej republike: okres Banská Bystrica 126,55; okres Brezno 119,53; Banskobystrický kraj 110,89 a Slovenská republika 99,43. V uvedených územných celkoch došlo oproti predchádzajúceму roku k nárastu priemerného veku aj indexu starnutia. Nárast strednej dĺžky života pri narodení pokračoval u obidvoch pohlaví vo všetkých uvedených územných celkoch okrem strednej dĺžky života žien v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike, kde nastal veľmi mierny pokles.

Tabuľka 1 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2017

Okres	Počiatočný stav (k 1.1.2017)			Koncový stav (k 31.12.2017)		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 905	58 020	110 925	52 915	58 016	110 931
Brezno	30 264	32 034	62 298	30 111	31 848	61 959
BB-kraj	316 032	335 477	651 509	315 340	334 448	649 788
SR	2 651 684	2 783 659	5 435 343	2 656 514	2 786 606	5 443 120

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 2 Stredný priemerný počet obyvateľov

Okres	Stredný priemerný stav obyvateľov (k 1.7.2017)		
	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 910	58 018	110 931
Brezno	30 187,5	31 941	62 128,5
BB-kraj	315 686	334 962,5	650 648,5
SR	2 654 099	2 785 132,5	5 439 231,5

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: Stredný priemerný stav obyvateľov sa počíta ako aritmetický priemer počiatočného (1.1.) a koncového (31.12.) stavu obyvateľstva v danom roku

Tabuľka 3 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2017

Bývajúce obyvateľstvo		absolútne počty	% z počtu obyvateľov okresu
okres Banská Bystrica	mesto B.Bystrica	78 484	70,75
	ostatné obce	32 447	29,25
	spolu	110 931	100,00
okres Brezno	mesto Brezno	21 082	34,03
	ostatné obce	40 877	65,97
	spolu	61 959	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2017

Okresné sídlo Ostatné obce Okresy spolu	Bývajúce obyvateľstvo					
	1970	1980	1990	2000	2010	2017
Banská Bystrica	47 728	66 412	88 390	84 000	79 819	78 484
Brezno	12 843	17 872	22 477	22 871	21 778	21 082
ostatné obce okresov spolu	82 601	77 335	68 349	71 432	73 134	73 324
okres B. Bystrica a Brezno spolu	143 172	161 619	179 216	178 715	174 731	172 890

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Poznámka: Za roky 1970 a 1980 sú údaje z cenzu, za roky 1990, 2000, 2010 a 2016 údaje k 31.12. príslušných rokov.

Tabuľka 5 Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.

Okres Okresné sídlo Ostatné obce okresu	Bývajúce obyvateľstvo		Rozdiel 2017 – 2007	
	2017	2007	absolútne čísla	%
okres Banská Bystrica	110 931	110 982	-51	-0,05
mesto Banská Bystrica	78 484	80 466	-1 982	-2,53
ostatné obce okresu B. Bystrica	32 447	30 516	1 931	5,95
okres Brezno	61 959	64 397	-2 438	-3,93
mesto Brezno	21 082	22 116	-1 034	-4,90
ostatné obce okresu Brezno	40 877	42 281	-1 404	-3,43
spolu okresy B.Bystrica, Brezno	172 890	175 379	-2 489	-1,44
ostatné obce okresov spolu	73 324	72 797	527	0,72

Tabuľka 6 Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres spolu	110 908	110 979	111 029	111 180	111 148	111 112	111 018	110 920	110 925	110 931
Badín	1 778	1 796	1 828	1 831	1 858	1 876	1 928	1 936	1 999	2 006
Baláže	202	206	210	215	220	215	216	211	217	218
B. Bystrica	80 106	79 990	79 819	79 775	79 583	79 368	79 027	78 758	78 635	78 484
Brusno	2 153	2 153	2 142	2 140	2 121	2 137	2 145	2 172	2 154	2 148
Čerín	443	433	447	449	450	453	459	446	441	448
Dolná Mičiná	379	382	383	378	378	383	392	392	392	401
D. Harmanec	230	229	238	244	253	248	246	247	244	249
Donovaly	213	208	224	231	213	224	222	227	225	234
Dúbravica	370	377	372	374	288	391	395	413	420	417
Harmanec	895	900	892	881	864	856	869	861	864	864
Hiadel'	505	503	503	517	515	514	521	520	517	521
Horná Mičiná	520	519	523	544	567	579	607	619	619	629
Horné Pršany	387	384	385	371	380	378	383	389	394	391
Hrochoť	1 448	1 441	1 457	1 502	1 494	1 494	1 502	1 501	1 492	1 488
Hronsek	643	663	655	660	661	653	661	667	669	662
Kordíky	313	318	338	368	388	405	411	416	433	445
Králiky	613	624	635	623	630	634	638	636	643	647
Kyncelová	387	396	396	385	386	380	376	367	366	367
Ľubietová	1 027	1 043	1 043	1 089	1 138	1 160	1 171	1 204	1 211	1 212
Lučatín	645	648	650	642	653	651	649	649	656	657
Malachov	1 001	1 016	1 041	1 063	1 053	1 070	1 081	1 091	1 092	1 095
Medzibrod	1 308	1 310	1 298	1 339	1 345	1 341	1 359	1 356	1 367	1 390
Moštenica	210	209	211	214	219	217	215	222	224	235
Motyčky	106	112	118	114	110	110	110	107	116	115
Môlča	356	355	351	357	347	353	354	370	374	371
Nemce	1 152	1 160	1 151	1 164	1 161	1 182	1 183	1 187	1 158	1 156
Oravce	191	187	184	182	185	182	183	181	180	182
Podkonice	857	865	879	867	866	877	883	882	885	907
Pohr. Bukovec	86	88	82	101	101	105	110	110	105	111
Poniky	1 559	1 572	1 590	1 591	1 573	1 564	1 564	1 569	1 569	1 572
Povrazník	144	151	152	149	142	137	138	138	143	141
Priechod	938	918	926	895	909	908	917	918	923	949
Riečka	673	688	708	732	742	751	764	779	802	804
Sebedín-Bečov	402	399	388	381	369	368	369	369	368	366
Selce	2 110	2 153	2 169	2 169	2 185	2 175	2 161	2 154	2 152	2 159
Slov. Ľupča	3 197	3 205	3 241	3 182	3 204	3 221	3 235	3 244	3 238	3 253
Staré Hory	536	535	531	528	534	542	554	554	556	551
Strelníky	799	803	797	779	779	783	782	779	776	762
Špania Dolina	197	192	193	193	188	192	197	200	202	213
Tajov	541	547	570	563	573	592	598	619	637	642
Turecká	136	143	140	151	147	147	147	146	152	149
Vlkanová	1 152	1 158	1 169	1 247	1 276	1 296	1 296	1 314	1 315	1 320

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 7 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.)

Obec	Prirodený prírastok / úbytok									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres spolu	16	124	77	64	10	24	-10	-1	37	15
Badín	12	-5	0	-1	5	-3	5	-6	2	-6
Baláže	4	-2	-1	1	-2	0	0	-4	2	3
B. Bystrica	78	185	140	100	58	66	47	65	92	22
Brusno	-4	0	-15	-21	-10	1	-6	-10	-10	-11
Čerín	-5	-1	1	0	-4	2	1	-6	-3	5
Dolná Mičiná	1	-1	-1	2	-3	0	4	1	3	-1
D. Harmanec	-1	1	1	-1	0	1	-4	0	-1	-2
Donovaly	2	-1	-4	-3	-2	0	-1	2	0	0
Dúbravica	-4	-2	1	0	5	3	4	2	3	5
Harmanec	3	9	-7	-1	-3	0	1	-5	-1	3
Hiadel'	-2	-7	1	-3	2	-4	-3	-5	-7	4
Horná Mičiná	-1	-1	2	2	4	1	4	8	-3	6
Horné Pršany	1	-1	-3	-5	1	0	1	1	-1	-3
Hrochoť	-1	-2	-4	-4	-17	-8	2	-9	0	-2
Hronsek	4	5	-2	2	2	-4	-3	-1	0	-9
Kordíky	-4	0	2	6	3	3	-2	-3	2	-1
Králiky	-1	4	-3	1	-3	-1	4	-5	1	-3
Kyncelová	-3	0	2	-4	-1	0	-2	-3	3	-1
Ľubietová	-2	-5	-10	-2	13	2	2	2	0	0
Lučatín	-1	0	4	-2	-1	-5	-5	3	4	0
Malachov	5	1	4	8	-11	2	-6	-5	1	0
Medzibrod	-10	-18	-14	-6	-5	-5	-8	0	-9	13
Moštenica	-1	-2	0	-3	-2	-4	0	-4	-3	-1
Motyčky	0	1	-2	0	-1	-2	0	-1	-1	0
Môlča	-1	0	0	0	-2	-1	-1	2	5	-5
Nemce	6	8	0	2	2	1	-3	-2	-6	3
Oravce	3	0	-3	1	2	-2	-2	-1	-1	-1
Podkonice	-6	2	4	-4	0	-2	-10	-2	-5	1
P. Bukovec	-1	-2	-1	0	-3	-2	0	-1	-1	1
Poniky	-7	-7	3	-13	-3	-12	-14	-6	-4	2
Povrazník	0	1	1	-2	-2	-2	1	1	-1	-2
Priechod	-2	-7	-5	-3	-3	0	-4	0	-4	6
Riečka	3	-3	-2	3	2	6	3	7	-2	2
Sebedín-Bečov	-12	-3	-8	-4	-8	1	1	3	-3	-5
Selce	-2	1	3	2	5	-4	-8	-6	-4	1
Slov. Ľupča	-2	-10	0	6	-1	-6	-15	-13	-8	-9
Staré Hory	-5	-3	-2	7	-1	0	5	-2	2	0
Strelníky	-16	-5	-5	-6	0	-2	0	-5	-2	-4
Špania Dolina	-2	-2	-2	0	-4	0	-1	-1	-3	3
Tajov	-1	-5	-2	0	-2	4	1	8	0	0
Turecká	-4	1	-3	-1	-2	1	-2	-1	-1	-3
Vlkanová	-5	0	7	10	2	-1	4	1	1	4

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 8 Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2008 - 2017, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres spolu	64 242	64 040	63 702	64076	63 696	63 326	62 971	62 616	62 298	61 959
Bacúch	1 010	1 008	1001	1007	995	986	972	966	952	946
Beňuš	1 187	1 191	1189	1177	1 181	1 168	1 170	1 172	1 159	1 157
Braváčovo	703	695	696	718	703	695	694	691	682	680
Brezno	22 019	21 950	21 778	21 812	21 703	21 534	21 331	21 215	21148	21 082
Bystrá	186	185	192	194	188	193	193	192	191	192
Čierny Balog	5 185	5 186	5 201	5 234	5 214	5 206	5 185	5 168	5 181	5 132
Dolná Lehota	731	742	738	786	779	769	764	751	751	732
Drábsko	219	222	222	207	206	205	209	210	208	201
Heľpa	2 861	2 835	2 809	2 777	2 755	2 729	2 686	2 657	2 635	2 614
Horná Lehota	603	594	597	585	596	598	596	596	605	596
Hronec	1 206	1 189	1 176	1 217	1 192	1 200	1 220	1 231	1 222	1 216
Jarabá	39	39	48	46	48	45	42	41	42	40
Jasenie	1 113	1 104	1 116	1 187	1 188	1 197	1 197	1 179	1 179	1 176
Lom nad Rimav.	296	291	281	293	289	277	274	277	269	266
Michalová	1 414	1 394	1 375	1 381	1 384	1 378	1 372	1 355	1 353	1 361
Mýto pod Ďumb.	526	525	528	526	518	519	524	515	516	511
Nemecká	1 841	1 838	1 845	1 860	1 829	1 810	1 826	1 809	1 805	1 790
Osrblie	388	386	384	380	381	391	379	380	380	373
Podbrezová	4 109	4 102	4 088	4 057	4 057	4 014	3 965	3 926	3 887	3 882
Pohorelá	2 410	2 397	2 357	2 332	2 293	2 286	2 272	2 260	2 233	2 212
Pohron. Polhora	1 629	1 647	1 641	1 765	1 756	1 771	1 768	1 753	1 745	1 730
Polomka	3 109	3 093	3 075	3 047	3 042	3 027	3 028	3 038	2 993	2 982
Predajná	1 382	1 385	1 364	1 354	1 335	1 341	1 338	1 349	1 332	1 328
Ráztoka	287	278	286	288	284	279	281	278	274	290
Sihla	193	198	196	204	205	201	196	190	186	184
Šumiac	1 365	1 362	1 345	1 334	1 316	1 310	1 290	1 278	1 282	1 272
Telgárt	1 530	1 536	1 536	1 541	1 545	1 534	1 530	1 542	1 530	1 532
Valaská	3 872	3 855	3 848	3 900	3 873	3 828	3 826	3 781	3 757	3 726
Valkovňa	366	372	375	410	414	413	422	422	422	430
Závadka n.Hron.	2 463	2 441	2 415	2 457	2 427	2 422	2 420	2 394	2 379	2 326

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 9 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2008 - 2017)

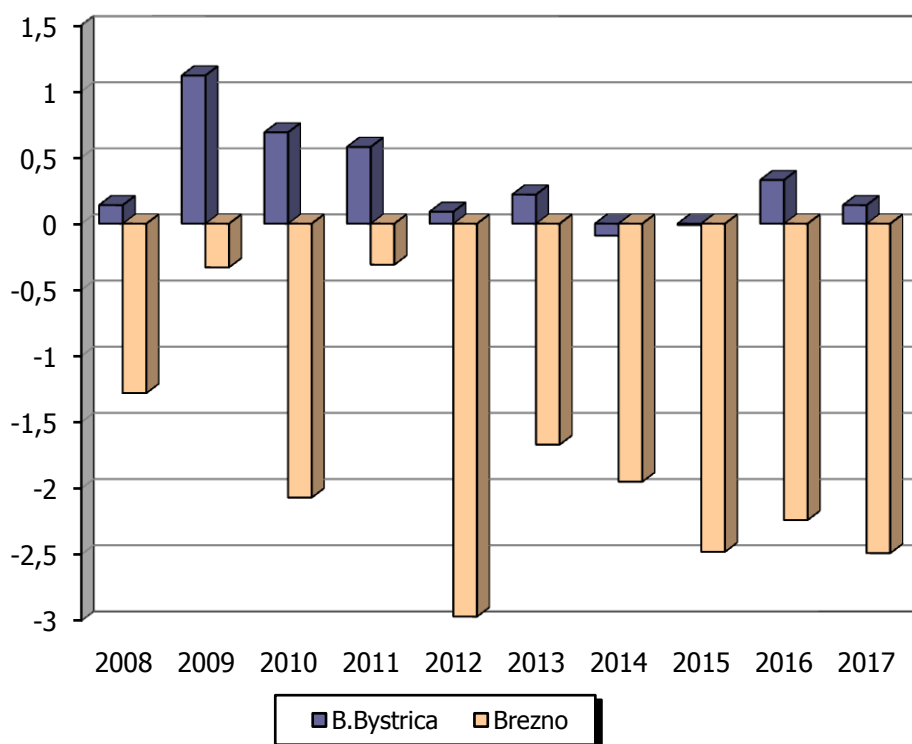
Obec	Prirodzený prírastok / úbytok									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Okres spolu	- 82	- 21	-132	-20	-190	-106	-123	-156	-140	-155
Bacúch	-16	- 8	-10	-11	-10	-1	-15	-11	-11	-14
Beňuš	-6	-3	-12	-9	4	-8	-10	-5	-7	-11
Braväcovo	-8	-5	-1	-8	-3	-8	-7	-3	-5	-8
Brezno	58	61	5	54	-8	-1	-221	4	-27	9
Bystrá	-2	-3	-1	-1	-2	-1	0	0	-1	-3
Čierny Balog	12	18	4	4	3	-26	1	-20	9	-6
Dolná Lehota	-3	2	3	1	-2	0	-7	-7	1	-5
Drábsko	-7	0	-1	-1	-6	-1	0	0	-2	-6
Hel'pa	-14	-4	-9	-10	-12	-20	-17	-17	-18	-12
Horná Lehota	-2	-8	-2	-4	-1	-3	0	-8	-4	-3
Hronec	-17	-16	-13	-6	-10	-2	-4	-3	-7	-7
Jarabá	0	0	-1	0	-1	-2	-1	0	0	-1
Jasenie	-1	-9	-3	1	-3	-7	-4	-10	-4	-8
Lom nad Rimav.	0	-5	-4	-3	-4	-6	1	1	-5	0
Michalová	-3	-11	-19	0	-7	0	-4	-9	-3	-3
Mýto pod Ďumb.	-8	-2	-3	-7	-7	-3	0	-9	-2	-6
Nemecká	-6	-5	-12	-16	-22	-3	3	-12	-10	-1
Osrblie	2	-4	-3	0	-5	4	-5	-6	-5	-7
Podbrezová	-4	9	8	6	-15	-14	-10	-3	0	-7
Pohorelá	-31	-7	-18	-16	-26	3	-14	-9	-19	-8
Pohron.Polhora	-6	9	2	0	0	11	1	5	3	-5
Polomka	-10	-19	-6	-5	-13	-9	17	2	4	-1
Predajná	3	-7	-9	-4	-12	-3	-11	-6	-2	-6
Ráztoka	-5	-8	0	-3	-1	-3	1	0	0	-4
Sihla	-2	1	-2	1	2	0	-2	-2	-2	-1
Šumiac	0	-9	-11	10	-10	-7	-7	-7	0	-7
Telgárt	5	24	10	12	5	8	7	1	2	3
Valaská	-13	-18	-13	-16	-17	-18	-6	-38	-28	-21
Valkovňa	2	5	1	2	-3	3	0	5	-2	3
Závadka n.Hron.	0	1	-12	9	-4	11	-9	11	5	-9

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 10 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2008-2017 na 1 000 obyvateľov

Okres	Roky									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Banská Bystrica	0,14	1,12	0,69	0,58	0,09	0,22	-0,09	-0,01	0,33	0,14
Brezno	-1,28	-0,33	-2,07	-0,31	-2,97	-1,67	-1,95	-2,48	-2,24	-2,49

Graf 1 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2008 – 2017 (na 1 000 obyvateľov)

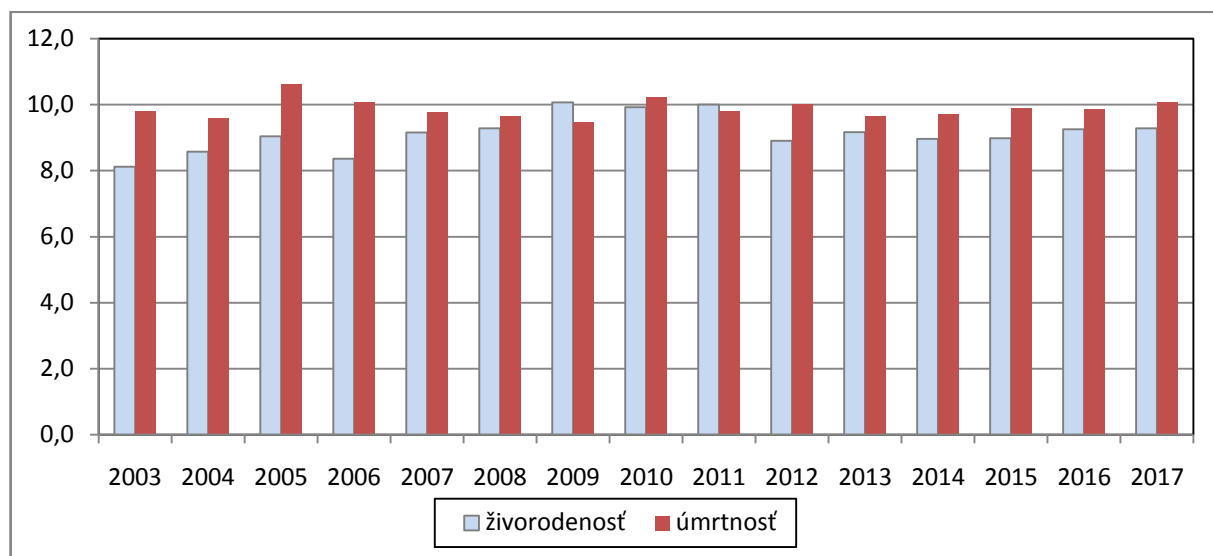
Tabuľka 11 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2017

Roky	Počet obyvateľov okresov*	Počet živonarodených	Živorodenosť	Počet zomretých	Úmrtnosť
1992	178 178	2 313	13,0	1 796	10,1
1993	178 579	2 210	12,4	1 783	10,0
1994	178 842	1 983	11,1	1 730	9,7
1995	179 018	1 799	10,0	1 803	10,1
1996	178 992	1 751	9,8	1 685	9,4
1997	179 089	1 687	9,4	1 704	9,5
1998	178 861	1 647	9,2	1 793	10,0
1999	178 570	1 591	8,9	1 644	9,2
2000	178 353	1 521	8,5	1 776	10,0
2001	178 132	1 401	7,9	1 724	9,7
2002	177 634	1 428	8,0	1 729	9,7
2003	177 119	1 438	8,1	1 711	9,8
2004	176 647	1 514	8,6	1 695	9,6
2005	176 249	1 594	9,04	1 873	10,63
2006	175 849	1 470	8,36	1 772	10,08
2007	175 468	1 608	9,16	1 717	9,78
2008	175 174	1 625	9,28	1 691	9,65
2009	175 116	1 764	10,07	1 661	9,48
2010	174 833	1 734	9,92	1 789	10,23
2011	175 366	1 755	10,01	1 711	9,76
2012	175 050	1 564	8,93	1 744	9,96
2013	174 641	1 600	9,16	1 682	9,63
2014	174 213,5	1 561	8,96	1 694	9,72
2015	173 762,5	1 561	8,98	1 718	9,89
2016	173 379,5	1 604	9,25	1 707	9,85
2017	173 056,5	1 606	9,28	1 746	10,09

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: * – stredný stav obyvateľov obidvoch okresov spolu k 1.7. príslušného roku
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu

Graf 2 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2003 – 2017

Tabuľka 12 Počet živonarodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2012-2017)

Rok	Počet živonarodených		Živorodenosť		Počet zomretých		Úmrtnosť	
	BB	BR	BB	BR	BB	BR	BB	BR
2012	1 005	559	9,04	8,75	995	749	8,95	11,72
2013	995	605	8,95	9,52	971	711	8,74	11,18
2014	1 006	555	9,06	8,79	1 016	678	9,15	10,74
2015	1 024	537	9,23	8,55	1 025	693	9,24	11,04
2016	1 038	566	9,36	9,06	1 001	706	9,02	11,30
2017	1 015	591	9,15	9,51	1 000	746	9,01	12,01

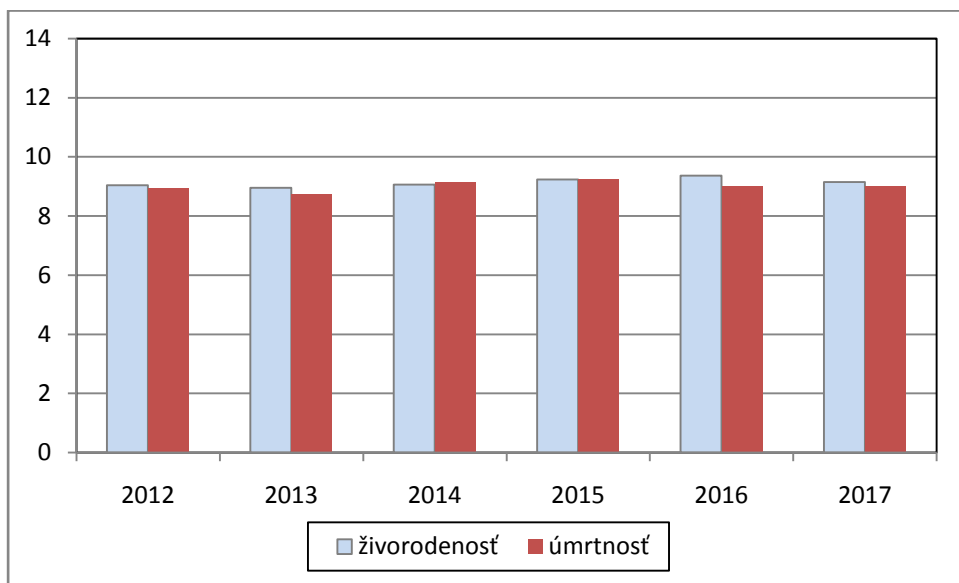
Tabuľka 13 Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2012–2017)

Rok	Živorodenosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2012	9,04	8,75	9,14	10,27
2013	8,95	9,52	9,25	10,13
2014	9,06	8,79	9,24	10,16
2015	9,23	8,55	9,03	10,26
2016	9,36	9,06	9,57	10,60
2017	9,15	9,51	9,66	10,66

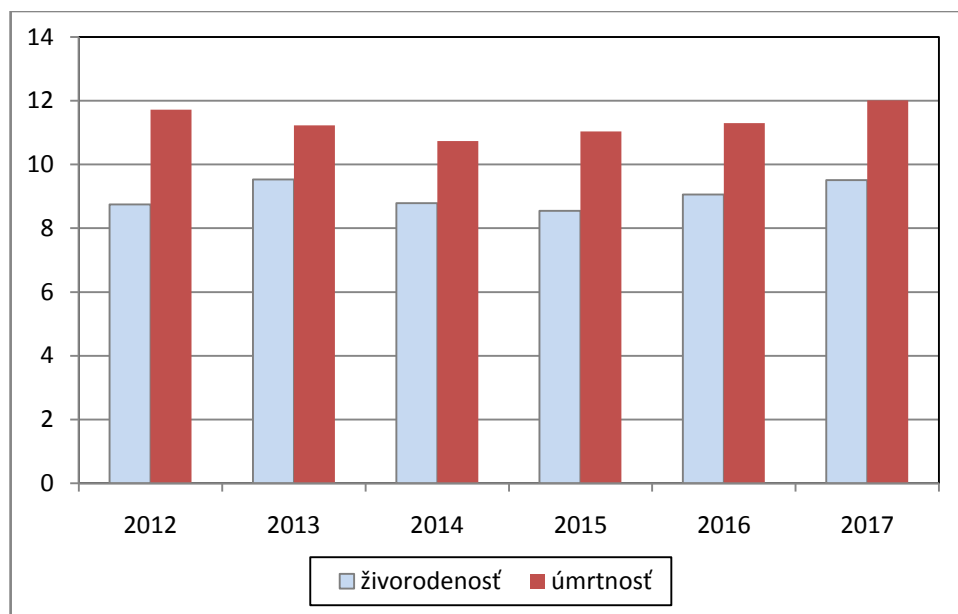
Tabuľka 14 Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2012–2017)

Rok	Úmrtnosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2012	8,95	11,72	10,63	9,70
2013	8,74	11,18	10,36	9,63
2014	9,15	10,74	10,20	9,48
2015	9,24	11,04	10,81	9,92
2016	9,02	11,30	10,49	9,64
2017	9,01	12,01	10,79	9,91

Graf 3 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2012 - 2017

Graf 4 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2012 - 2017

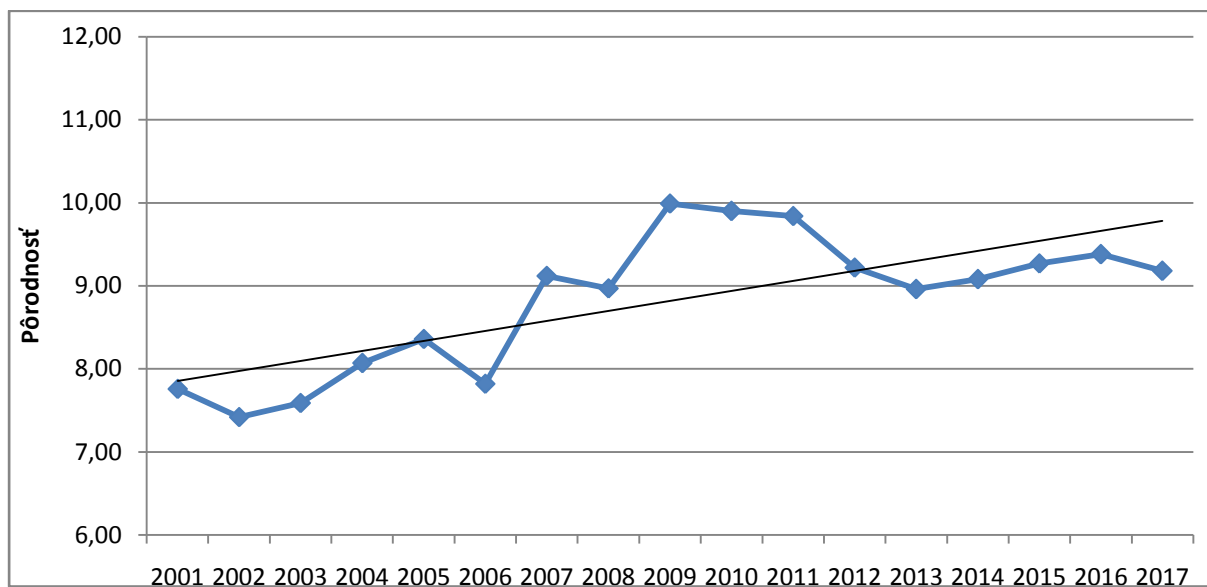
Tabuľka 15 Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2017

Rok	Pôrodnosť	Úmrtnosť
2001	7,76	8,65
2002	7,42	9,07
2003	7,59	8,77
2004	8,07	8,81
2005	8,36	9,81
2006	7,82	9,42
2007	9,12	9,10
2008	8,97	8,78
2009	9,99	8,85
2010	9,90	9,17
2011	9,84	9,25
2012	9,22	8,75
2013	8,96	8,74
2014	9,08	9,15
2015	9,27	9,24
2016	9,38	9,02
2017	9,18	9,01

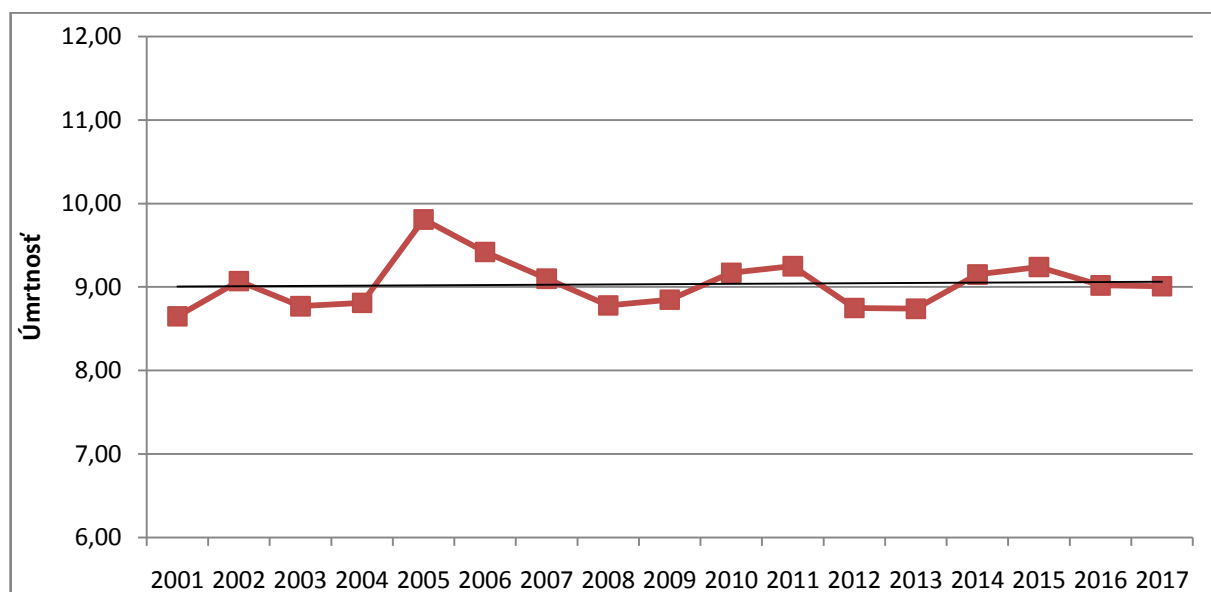
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu

Graf 5 Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2017

Graf 6 Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2017

Tabuľka 16 Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2017

Územie	Spolu	Predprod. vek	Produktívny vek	Poprod. vek	Štruktúra zomretých v %		
					predprod. vek	produkt. vek	poprod. vek
Muži							
okres BB	490	0	154	336	0,00	31,43	68,57
mesto BB	342	0	101	241	0,00	29,53	70,47
okres BR	377	4	120	253	1,06	31,83	67,11
mesto BR	105	0	26	79	0,00	24,76	75,24
BB – kraj	3 527	23	1 194	2 310	0,65	33,85	65,50
SR	27 489	231	9 250	18 008	0,84	33,65	65,51
Ženy							
okres BB	510	1	74	435	0,20	14,51	85,29
mesto BB	378	0	50	328	0,00	13,23	86,77
okres BR	369	5	53	311	1,36	14,36	81,28
mesto BR	103	1	17	85	0,97	16,50	82,53
BB – kraj	3 492	20	564	2 908	0,57	16,15	83,28
SR	26 425	157	4 043	22 225	0,59	15,30	84,11
Spolu							
okres BB	1 000	1	228	771	0,10	22,80	77,10
mesto BB	720	0	151	569	0,00	20,97	79,03
okres BR	746	9	173	564	1,21	23,19	75,60
mesto BR	208	1	43	164	0,48	20,67	78,85
BB – kraj	7 019	43	1 758	5 218	0,61	25,05	74,34
SR	53 914	388	13 293	40 233	0,72	24,66	74,62

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: predproduktívny vek 0 - 14 rokov
produktívny vek 15 - 64 rokov
poproduktívny vek 65+ rokov

Tabuľka 17 Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2017

Územie	Muži	Ženy	Spolu
okres B.Bystrica	70,36	78,90	74,71
mesto B.Bystrica	71,60	79,70	75,85
okres Brezno	69,56	76,84	73,16
mesto Brezno	71,60	75,73	73,65
Banskobystrický kraj	69,25	77,39	73,30
Slovenská republika	69,43	77,77	73,52

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 18 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2017

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1 – 4	0	0,00	1	0,50	1	0,24
5 – 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00
10 – 14	0	0,00	0	0,00	0	0,00
15 – 19	1	0,43	1	0,45	2	0,44
20 – 24	2	0,71	0	0,00	2	0,36
25 – 29	8	2,06	0	0,00	8	1,04
30 – 34	2	0,44	2	0,44	4	0,44
35 – 39	8	1,69	2	0,41	10	1,06
40 – 44	6	1,29	5	1,08	11	1,18
45 – 49	10	2,79	10	2,72	20	2,75
50 – 54	22	5,74	4	0,96	26	3,23
55 – 59	36	9,72	18	4,00	54	6,58
60 – 64	59	15,05	32	6,83	91	10,57
65 – 69	70	22,14	35	9,07	105	14,95
70 – 74	63	34,07	50	18,34	113	24,70
75 – 79	70	59,30	66	33,33	136	43,03
80 – 84	57	85,65	75	56,16	132	65,97
85 +	76	151,24	209	172,51	285	166,28
SPOLU	490	9,26	510	8,79	1 000	9,01

Tabuľka 19 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2017

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	1	3,44	3	10,34	4	6,88
1 - 4	2	1,74	0	0,00	2	0,90
5 - 9	1	0,66	0	0,00	1	0,33
10 - 14	0	0,00	2	1,31	2	0,66
15 - 19	2	1,24	0	0,00	2	0,64
20 - 24	3	1,50	0	0,00	3	0,77
25 - 29	1	0,43	1	0,48	2	0,46
30 - 34	2	0,86	1	0,86	3	0,67
35 - 39	4	1,67	2	0,86	6	1,27
40 - 44	8	3,25	3	1,27	11	2,28
45 - 49	9	4,17	6	2,89	15	3,54
50 - 54	16	7,07	6	2,78	22	4,97
55 - 59	31	14,31	17	7,69	48	10,96
60 - 64	44	21,11	17	7,42	61	13,94
65 - 69	57	34,88	34	17,43	91	25,39
70 - 74	36	37,85	35	23,55	71	29,13
75 - 79	56	82,11	55	41,46	111	55,27
80 - 84	46	106,98	67	75,54	113	85,80
85 +	58	222,65	120	151,61	178	169,20
SPOLU	377	12,49	369	11,55	746	12,01

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Tabuľka 20 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2010 – 2017

Územie		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kardiovaskulárne ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	873	847	882	825	824	805	749	795
	rel.	499,33	482,99	503,79	472,40	472,98	463,75	432,00	459,39
Slovenská republika	abs.	28 541	27 306	27 773	26 190	25 198	25 906	25 240	26 051
	rel.	525,52	505,82	513,81	483,80	465,00	477,6	464,8	478,95
Nádorové ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	410	383	389	415	431	423	427	430
	rel.	234,51	218,40	222,19	237,63	247,40	243,68	246,28	248,47
Slovenská republika	abs.	12 185	12 071	12 197	13 355	13 467	13 657	13 564	13 666
	rel.	224,36	223,60	225,65	246,70	248,53	251,8	249,8	251,25
Ochorenia dýchacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	155	156	137	139	122	114	116	123
	rel.	88,66	88,96	78,25	79,59	70,03	65,67	66,91	71,08
Slovenská republika	abs.	3 311	3 269	3 357	3 466	3 279	4 051	3 601	3 915
	rel.	60,96	60,56	62,11	64,03	60,51	74,7	66,3	71,98
Choroby tráviacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	99	97	106	84	84	88	118	103
	rel.	56,62	55,31	60,55	48,10	48,22	50,70	68,06	59,52
Slovenská republika	abs.	2 845	2 870	2 843	2 592	2 636	2 816	2 833	2 834
	rel.	52,38	53,16	52,60	47,88	48,65	51,9	52,2	52,10
Zranenia a otravy									
okres BB a Brezno	abs.	109	94	105	94	100	122	104	97
	rel.	62,34	53,60	59,97	53,82	57,40	70,28	59,98	56,05
Slovenská republika	abs.	2 947	2 821	2 727	2 826	2 777	3 048	2 737	2 752
	rel.	54,26	52,26	50,45	52,20	51,25	56,2	50,4	50,60

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 21 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2017

Roky	Územie	Počet úmrtí (100%)	KV	N	RES	GI	EXT	OST
2003	B.Bystrica + Brezno	1 711	54,2	20,0	5,6	5,4	8,0	6,7
	Slovenská republika	52 230	54,0	22,2	6,0	5,2	5,9	6,7
2004	B.Bystrica + Brezno	1 695	52,4	22,6	5,7	6,2	5,8	7,3
	Slovenská republika	51 852	54,2	22,3	5,7	5,1	6,0	6,7
2005	B.Bystrica + Brezno	1 873	50,6	23,4	7,0	5,4	7,4	6,2
	Slovenská republika	53 475	54,5	22,2	5,8	5,2	5,9	6,4
2006	B.Bystrica + Brezno	1 772	51,97	21,28	7,05	6,04	6,83	6,83
	Slovenská republika	53 301	54,97	22,01	5,55	5,39	5,74	6,34
2007	B.Bystrica + Brezno	1 717	52,71	20,38	8,04	5,82	6,35	6,70
	Slovenská republika	53 856	54,38	22,03	5,86	5,54	5,51	6,48
2008	B.Bystrica + Brezno	1 691	51,74	22,18	6,98	6,21	5,20	7,69
	Slovenská republika	53 164	53,61	22,56	5,61	5,70	5,97	6,55
2009	B.Bystrica + Brezno	1 661	49,91	22,28	8,37	5,18	6,38	7,89
	Slovenská republika	52 913	53,42	22,61	6,01	5,58	5,59	6,79
2010	B.Bystrica + Brezno	1 789	48,80	22,92	8,66	5,53	6,09	7,99
	Slovenská republika	53 445	53,40	22,80	6,20	5,32	5,51	6,77
2011	B.Bystrica + Brezno	1 711	49,50	22,38	9,12	5,67	5,49	7,84
	Slovenská republika	51 903	52,61	23,26	6,30	5,53	5,44	6,86
2012	B.Bystrica + Brezno	1 744	50,57	22,30	7,86	6,08	6,02	7,17
	Slovenská republika	52 437	52,97	23,26	6,40	5,42	5,20	6,75
2013	B.Bystrica + Brezno	1 682	49,05	24,67	8,26	4,99	5,59	7,44
	Slovenská republika	52 089	50,28	25,64	6,65	4,98	5,43	7,02
2014	B.Bystrica + Brezno	1 694	48,64	25,44	7,20	4,96	5,90	7,86
	Slovenská republika	51 346	49,07	26,23	6,39	5,13	5,41	7,77
2015	B.Bystrica + Brezno	1 718	46,86	24,62	6,64	5,12	7,10	9,66
	Slovenská republika	53 826	48,13	25,37	7,53	5,23	5,66	8,08
2016	B.Bystrica + Brezno	1 707	43,88	25,01	6,80	6,91	6,09	11,31
	Slovenská republika	52 351	48,21	25,91	6,88	5,41	5,23	8,36
2017	B.Bystrica + Brezno	1 746	45,53	24,63	7,04	5,90	5,56	11,34
	Slovenská republika	53 914	48,32	25,35	7,26	5,26	5,10	8,71

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné

Tabuľka 22 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2017

Územie	Kardiovask. ochorenia		Nádory		Respirač. ochorenia		Gastroint. ochorenia		Externé príčiny		Ostatné ochorenia		Celk. počet úmrtí
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	
Muži													
okres B.Bystrica	191	361,0	137	258,9	34	64,3	32	60,5	37	69,9	59	111,5	490
okres Brezno	152	503,5	101	334,6	27	89,4	28	92,8	37	122,6	32	106,0	377
BB-kraj	1 485	470,7	999	316,5	227	71,9	232	73,5	268	84,9	316	100,1	3 527
Slovenská republika	11772	443,5	7 668	288,9	2 095	78,9	1 680	63,3	1 973	74,3	2 351	88,6	27489
Ženy													
okres B.Bystrica	260	448,1	118	203,4	29	50,0	21	36,2	14	24,1	68	117,2	510
okres Brezno	192	601,1	74	231,7	33	103,3	22	68,9	9	28,2	39	122,1	369
BB-kraj	1 932	576,8	770	229,9	227	67,8	136	40,6	109	32,5	318	94,9	3 492
Slovenská republika	14279	512,7	5 998	215,4	1 820	65,3	1 154	41,4	779	28,0	2 395	86,0	26425
Spolu													
okres B.Bystrica	451	406,6	255	229,9	63	56,8	53	47,8	51	46,0	127	114,5	1 000
okres Brezno	344	553,7	175	281,7	60	96,6	50	80,5	46	74,0	71	114,3	746
BB-kraj	3 417	525,2	1 769	271,9	454	69,8	368	56,6	377	57,9	634	97,4	7 019
Slovenská republika	26051	478,9	13666	251,2	3 915	72,0	2 834	52,1	2 752	50,6	4 696	86,3	53914

Vysvetlivky: **abs** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 23 Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2017

Územie	Pohl.	Spolu		Predprod. vek		Produkt. vek		Poprod. vek		%		
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	Pred.	Prod.	Popr.
Kardiovaskulárne ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	M	191	361,0	0	0,0	42	110,6	149	2024,7	0,00	21,99
	Ž	Ž	260	448,1	0	0,0	19	47,9	241	2168,2	0,00	7,31
okr. Brezno	M	M	152	503,5	1	86,8	34	156,1	117	2956,4	0,66	22,37
	Ž	Ž	192	601,1	0	0,0	11	52,1	181	2809,9	0,00	5,73
BB-kraj	M	M	1 485	470,7	2	4,1	356	156,6	1 127	2824,6	0,14	23,97
	Ž	Ž	1 932	576,8	1	2,1	151	67,3	1 780	2780,2	0,05	7,82
SR	M	M	11772	443,5	5	1,2	2 846	150,1	8 921	2746,5	0,04	24,18
	Ž	Ž	14279	512,7	4	1,0	979	52,4	13 296	2633,2	0,03	6,86
Nádorové ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	M	137	258,9	0	0,0	42	110,6	95	1290,9	0,00	30,66
	Ž	Ž	118	203,4	0	0,0	28	70,6	90	809,7	0,00	23,73
okr. Brezno	M	M	101	334,6	0	0,0	32	147,0	69	1743,5	0,00	31,68
	Ž	Ž	74	231,7	0	0,0	21	99,4	53	822,8	0,00	28,38
BB-kraj	M	M	999	316,5	0	0,0	342	150,5	657	1646,6	0,00	34,23
	Ž	Ž	770	229,9	0	0,0	227	101,2	543	848,1	0,00	29,48
SR	M	M	7 668	288,9	12	2,8	2 635	139,0	5 021	1545,8	0,16	34,36
	Ž	Ž	5 998	215,4	7	1,7	1 714	91,7	4 277	847,0	0,12	28,58

Vysvetlivky: abs - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 24 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v r. 2017

Územie	KV	N	RES	GI	EXT	OST	Počet úmrtí (100%)
Muži							
okres Banská Bystrica	38,98	27,96	6,94	6,53	7,55	12,04	490
okres Brezno	40,32	26,79	7,16	7,43	9,81	8,49	377
Banskobystrický kraj	42,10	28,32	6,44	6,58	7,60	8,96	3 527
Slovenská republika	42,82	27,89	7,62	6,11	7,18	8,55	27 489
Ženy							
okres Banská Bystrica	50,98	23,14	5,69	4,12	2,75	13,33	510
okres Brezno	52,03	20,05	8,94	5,96	2,44	10,57	369
Banskobystrický kraj	55,33	22,05	6,50	3,89	3,12	9,11	3 492
Slovenská republika	54,04	22,70	6,89	4,37	2,95	9,06	26 425
Spolu							
okres Banská Bystrica	45,10	25,50	6,30	5,30	5,10	12,70	1 000
okres Brezno	46,11	23,46	8,04	6,70	6,17	9,52	746
Banskobystrický kraj	48,68	25,20	6,47	5,24	5,37	9,03	7 019
Slovenská republika	48,32	25,35	7,26	5,26	5,10	8,71	53 914

Tabuľka 25 Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2017

Kardiovaskulárne ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	47,96	52,72	52,95	53,42
2010	47,05	51,10	53,16	53,40
2011	46,45	54,11	53,70	52,61
2012	47,24	53,67	52,83	52,97
2013	48,30	50,07	50,15	50,28
2014	48,13	49,41	48,61	49,07
2015	46,24	47,76	49,34	48,13
2016	42,66	45,61	47,84	48,21
2017	45,10	46,11	48,68	48,32

Nádorové ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	24,75	18,70	21,20	22,61
2010	23,77	21,79	21,84	22,80
2011	25,17	18,18	21,19	23,26
2012	24,82	18,96	22,59	23,26
2013	25,23	23,91	24,13	25,04
2014	25,39	25,52	25,80	26,23
2015	25,27	23,67	24,50	25,37
2016	26,07	23,51	25,38	25,91
2017	25,50	23,46	25,20	25,35

Respiračné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	8,96	7,51	7,20	6,01
2010	9,63	7,39	6,77	6,20
2011	8,36	10,26	7,25	6,30
2012	7,64	8,14	6,49	6,40
2013	9,06	7,17	7,34	6,65
2014	6,79	7,82	7,00	6,39
2015	6,83	6,35	7,12	7,53
2016	6,19	7,65	6,78	6,88
2017	6,30	8,04	6,47	7,26

Tabuľka 25 pokračovanie**Gastrointestinálne ochorenia**

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,19	5,15	5,21	5,58
2010	5,11	6,10	5,25	5,32
2011	5,73	5,57	5,65	5,53
2012	5,93	6,28	5,55	5,42
2013	4,53	5,63	5,27	4,98
2014	5,31	4,42	5,32	5,13
2015	5,46	4,62	5,23	5,23
2016	6,99	6,80	5,64	5,41
2017	5,30	6,70	5,24	5,26

Externé príčiny

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,70	7,36	6,11	5,59
2010	5,89	6,63	5,94	5,51
2011	5,64	5,28	5,45	5,44
2012	5,93	6,14	5,28	5,20
2013	5,15	6,19	5,50	5,43
2014	6,10	5,60	5,77	5,41
2015	6,34	8,23	6,23	5,66
2016	5,99	6,23	5,23	5,23
2017	5,10	6,17	5,37	5,10

Ostatné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	7,43	8,54	7,33	6,79
2010	8,55	7,26	7,04	6,77
2011	8,65	6,60	6,76	6,86
2012	8,44	6,81	7,26	6,75
2013	7,73	7,03	7,61	7,02
2014	8,27	7,23	7,50	7,77
2015	9,85	9,38	7,58	8,08
2016	12,10	10,20	9,13	8,36
2017	12,70	9,25	9,03	8,71

Tabuľka 26 Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2017

Rok	Mŕtvonarodení	Mŕtvorodenosť	Počet narodených
2001	6	4,26	1 407
2002	4	2,79	1 432
2003	6	4,15	1 444
2004	5	3,29	1 519
2005	1	0,63	1 595
2006	5	3,39	1 475
2007	6	3,72	1 614
2008	8	4,90	1 633
2009	6	3,39	1 770
2010	10	5,73	1 744
2011	5	2,84	1 760
2012	7	4,46	1 571
2013	4	2,49	1 604
2014	7	4,46	1 568
2015	10	6,37	1 571
2016	7	4,35	1 611
2017	3	1,86	1 609

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **mŕtvorodenosť** - počet mŕtvonarodených na 1000 narodených detí (živo aj mŕtvo)

Tabuľka 27 Vývoj mŕtvorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2009 – 2017

Územie	Mŕtvorodenosť								
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
okres Banská Bystrica	2,70	2,73	0,91	1,99	1,00	1,98	4,86	2,88	2,95
okres Brezno	4,54	10,84	6,01	8,87	4,93	8,93	9,22	7,02	0,00
Banskobystrický kraj	5,47	4,00	2,09	3,64	2,79	3,29	4,55	3,19	2,06
Slovenská republika	3,71	3,12	3,11	3,23	2,96	3,01	3,30	2,77	2,74

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

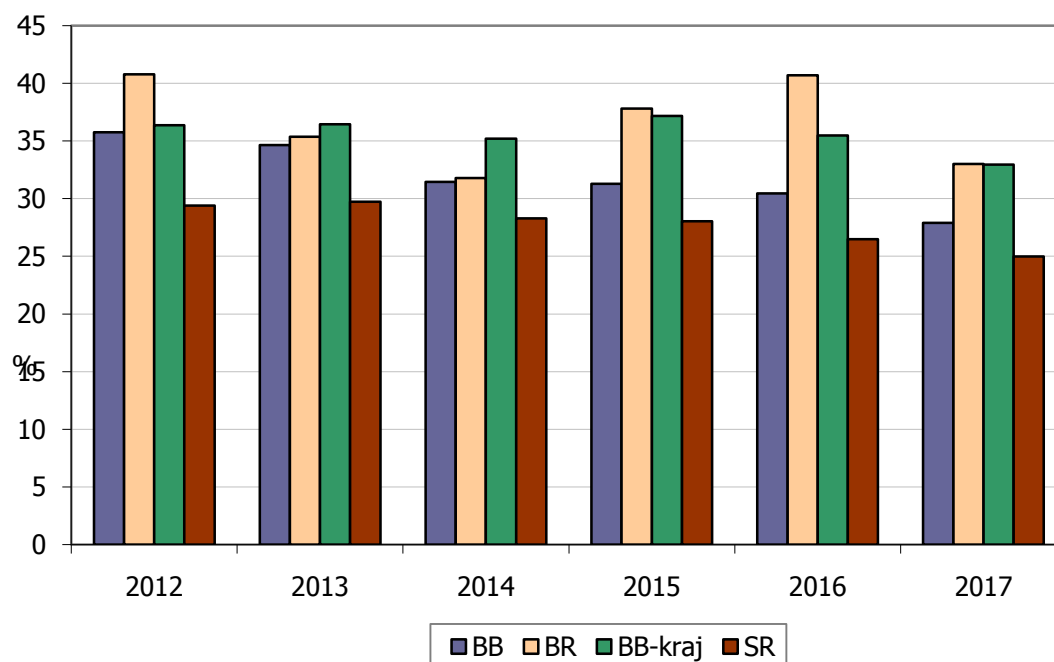
Tabuľka 28 Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2015 – 2017

Územie trvalého bydliska ženy	Rok	Potraty				
		Spolu	Samo-voľné	UPT	Spolu na 100 narodených	UPT na 100 narodených
okres B.Bystrica	2015	322	95	227	31,29	22,06
	2016	317	70	247	30,45	23,73
	2017	284	40	244	27,90	23,97
okres Brezno	2015	205	35	170	37,82	31,36
	2016	232	41	191	40,70	33,51
	2017	195	48	147	33,00	24,87
Banskobystrický kraj	2015	2 205	590	1 615	37,16	27,22
	2016	2 222	568	1 654	35,48	26,41
	2017	2 076	512	1 564	32,95	24,82
Slovenská republika	2015	15 637	5 579	10 058	28,03	18,03
	2016	15 277	5 867	9 390	26,47	16,27
	2017	14 521	5 438	9 083	24,98	15,63

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: UPT - umelo prerušené tehotenstvá
 Relatívne údaje sú vypočítané na 100 narodených spolu (živo aj mŕtvo)

Graf 7 Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2012-2017

Tabuľka 29 Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2017

Rok	Potraty			
	Spolu	Samovoľné	UPT	Spolu na 100 narodených
1988	2 585	397	2 188	97,1
1989	2 557	347	2 210	99,6
1990	2 596	364	2 232	97,8
1991	2 479	331	2 148	98,5
1992	2 319	381	1 884	100,2
1993	2 153	350	1 767	97,4
1994	1 909	294	1 572	96,2
1995	1 543	204	1 339	85,8
1996	1 390	230	1 070	79,0
1997	1 174	152	979	69,6
1998	1 081	177	788	65,4
1999	1 050	136	795	65,6
2000	946	135	687	56,9
2001	891	152	652	63,3
2002	856	136	720	59,8
2003	809	166	643	56,3
2004	775	172	603	51,02
2005	725	138	587	45,45
2006	667	183	484	45,22
2007	580	172	408	35,94
2008	556	152	404	34,05
2009	534	122	412	30,17
2010	537	121	416	30,79
2011	567	134	433	32,22
2012	590	144	446	37,56
2013	560	113	447	34,91
2014	495	115	380	31,57
2015	527	130	397	33,55
2016	549	111	438	34,08
2017	479	88	391	29,77

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 30 Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2017

Veková skupina	Okres Banská Bystrica			Okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	526,5	513,0	1 039,5	291,0	290,0	581,0
1 - 4	2 133,5	2 009,0	4 142,5	1 151,5	1 073,5	2 225,0
5 - 9	2 657,0	2 504,0	5 161,0	1 508,5	1 482,5	2 991,0
10 - 14	2 258,5	2 240,0	4 498,5	1 504,5	1 527,0	3 031,5
15 - 19	2 303,0	2 207,5	4 510,5	1 607,5	1 530,5	3 138,0
20 - 24	2 815,0	2 776,5	5 591,5	1 996,5	1 914,5	3 911,0
25 - 29	3 877,0	3 788,5	7 665,5	2 300,0	2 074,0	4 374,0
30 - 34	4 508,5	4 517,5	9 026,0	2 338,0	1 169,5	4 507,5
35 - 39	4 722,0	4 882,0	9 404,0	2 397,5	2 332,5	4 730,0
40 - 44	4 661,5	4 629,0	9 290,5	2 459,5	2 364,0	4 823,5
45 - 49	3 588,0	3 679,5	7 268,5	2 160,0	2 077,0	4 237,0
50 - 54	3 833,0	4 172,5	8 045,5	2 264,5	2 161,0	4 425,5
55 - 59	3 705,0	4 499,0	8 204,0	2 167,0	2 212,0	4 379,0
60 - 64	3 921,5	4 685,0	8 606,5	2 084,0	2 291,5	4 375,5
65 - 69	3 161,5	3 861,5	7 023,0	1 634,0	1 950,5	3 584,5
70 - 74	1 849,0	2 726,5	4 575,5	951,0	1 486,0	2 437,0
75 - 79	1 180,5	1 980,0	3 160,5	682,0	1 326,5	2 008,5
80 - 84	665,5	1 335,5	2 001,0	430,0	887,0	1 317,0
85+	502,5	1 211,5	1 714,0	260,5	791,5	1 052,0
Spolu	52 910,0	58 018,0	110 928,0	30 187,5	31 941,0	62 128,5

Tabuľka 31 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2017

Veková skupina	Banskobystrický kraj			SR		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	3 220,0	3 073,0	6 293,0	29 972,5	28 533,5	58 506,0
1 - 4	12 491,0	11 946,0	24 437,0	116 796,5	110 973,0	227 769,5
5 - 9	16 623,5	16 030,5	32 654,0	149 643,0	142 499,0	292 142,0
10 - 14	16 164,5	15 630,5	31 795,0	136 924,5	129 622,5	266 547,0
15 - 19	16 814,5	15 855,5	32 670,0	140 487,0	133 381,5	273 868,5
20 - 24	1*9 709,5	18 901,0	38 610,5	166 536,5	158 731,5	325 268,0
25 - 29	23 357,5	22 263,5	45 621,0	200 285,5	192 605,5	392 891,0
30 - 34	25 701,5	24 398,5	50 100,0	220 134,0	209 421,0	429 555,0
35 - 39	26 842,0	25 235,5	52 077,5	232 066,5	218 737,0	450 803,5
40 - 44	26 797,0	25 606,5	52 403,5	225 475,5	214 642,0	440 117,5
45 - 49	22 008,0	21 476,0	43 484,0	182 386,0	178 523,5	360 909,5
50 - 54	22 575,0	22 887,5	45 462,5	179 803,0	181 962,0	361 765,0
55 - 59	22 066,5	23 322,0	45 388,5	176 775,5	185 795,0	362 570,5
60 - 64	21 415,5	24 313,0	45 728,5	171 994,0	194 767,5	366 761,5
65 - 69	16 822,0	20 816,0	37 638,0	135 250,5	168 626,5	303 877,0
70 - 74	10 042,0	15 163,0	25 225,0	82 020,0	120 072,5	202 092,5
75 - 79	6 638,0	12 271,0	18 909,0	54 245,0	94 471,5	148 716,5
80 - 84	3 758,0	8 370,0	12 128,0	31 607,0	65 708,0	97 315,0
85+	2 640,0	7 383,5	10 023,5	21 696,5	56 059,5	77 756,0
Spolu	315 686,0	334 962,5	650 648,5	2 654 099,0	2 785 132,5	5 439 231,5

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 32 Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2017

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	538	1,02	496	0,85	1 034	0,93
1 - 4	2 125	4,02	2 047	3,53	4 172	3,76
5 - 9	2 672	5,05	2 486	4,29	5 158	4,65
10 - 14	2 298	4,34	2 289	3,95	4 587	4,14
15 - 19	2 270	4,29	2 169	3,74	4 439	4,00
20 - 24	2 734	5,17	2 669	4,60	5 403	4,87
25 - 29	3 789	7,16	3 746	6,46	7 535	6,79
30 - 34	4 465	8,44	4 459	7,69	8 924	8,04
35 - 39	4 708	8,90	4 647	8,01	9 355	8,43
40 - 44	4 736	8,95	4 712	8,12	9 448	8,52
45 - 49	3 624	6,85	3 691	6,36	7 315	6,59
50 - 54	3 813	7,21	4 108	7,08	7 921	7,14
55 - 59	3 674	6,94	4 457	7,68	8 131	7,33
60 - 64	3 904	7,38	4 684	8,07	8 588	7,74
65 - 69	3 252	6,15	3 951	6,81	7 203	6,49
70 - 74	1 888	3,57	2 804	4,83	4 692	4,23
75 - 79	1 240	2,34	2 040	3,52	3 280	2,96
80 - 84	665	1,26	1 328	2,29	1 993	1,80
85+	520	0,98	1 233	2,13	1 753	1,58
Spolu	52 915	100,00	58 016	100,00	110 931	100,00

Tabuľka 33 Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2017

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	297	0,99	298	0,94	595	0,96
1 - 4	1 156	3,84	1 088	3,42	2 244	3,62
5 - 9	1 506	5,00	1 445	4,54	2 951	4,76
10 - 14	1 493	4,96	1 536	4,82	3 029	4,89
15 - 19	1 577	5,24	1 504	4,72	3 081	4,97
20 - 24	1 945	6,46	1 870	5,87	3 815	6,16
25 - 29	2 286	7,59	2 058	6,46	4 344	7,01
30 - 34	2 328	7,73	2 153	6,76	4 481	7,23
35 - 39	2 368	7,86	2 315	7,27	4 683	7,56
40 - 44	2 479	8,23	2 358	7,40	4 837	7,81
45 - 49	2 168	7,20	2 087	6,55	4 255	6,87
50 - 54	2 233	7,42	2 166	6,80	4 399	7,10
55 - 59	2 171	7,21	2 183	6,85	4 354	7,03
60 - 64	2 082	6,91	2 268	7,12	4 350	7,02
65 - 69	1 669	5,54	1 971	6,19	3 640	5,87
70 - 74	970	3,22	1 513	4,75	2 483	4,01
75 - 79	705	2,34	1 348	4,23	2 053	3,31
80 - 84	410	1,36	873	2,74	1 283	2,07
85+	268	0,89	814	2,56	1 082	1,75
Spolu	30 111	100,00	31 848	100,00	61 959	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 34 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2017

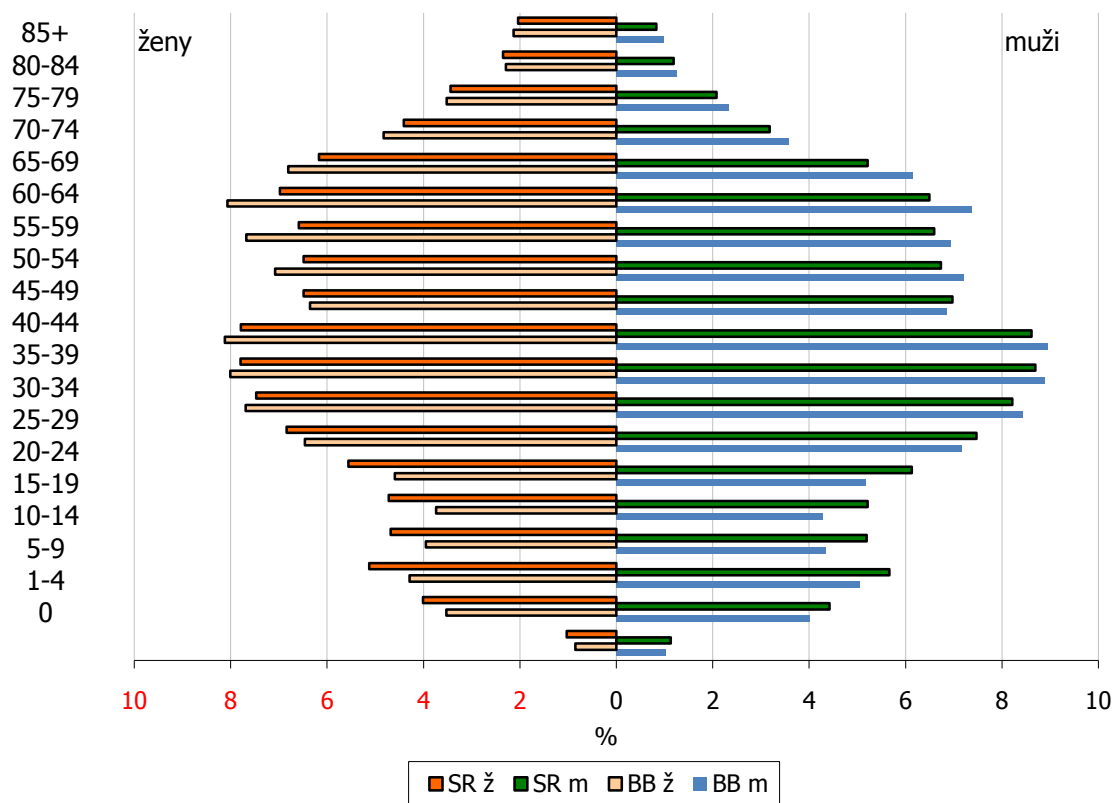
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	3 213	1,02	3 104	0,93	6 317	0,97
1 – 4	12 549	3,98	12 030	3,60	24 579	3,78
5 – 9	16 556	5,25	15 920	4,76	32 476	5,00
10 – 14	16 245	5,15	15 697	4,69	31 942	4,92
15 – 19	16 553	5,25	15 593	4,66	32 146	4,95
20 – 24	19 333	6,13	18 436	5,51	37 769	5,81
25 – 29	23 001	7,29	22 005	6,58	45 006	6,93
30 – 34	25 476	8,08	24 195	7,23	49 671	7,64
35 – 39	26 580	8,43	24 993	7,47	51 573	7,94
40 – 44	27 141	8,61	25 842	7,73	52 983	8,15
45 – 49	22 253	7,06	21 639	6,47	43 892	6,75
50 – 54	22 372	7,09	22 746	6,80	45 118	6,94
55 – 59	21 878	6,94	23 048	6,89	44 926	6,91
60 – 64	21 460	6,81	24 233	7,25	45 693	7,03
65 – 69	17 192	5,45	21 199	6,34	38 391	5,91
70 – 74	10 271	3,26	15 442	4,62	25 713	3,96
75 – 79	6 873	2,18	12 487	3,73	19 360	2,98
80 – 84	3 724	1,18	8 325	2,49	12 049	1,85
85+	2 670	0,85	7 514	2,25	10 184	1,57
Spolu	315 340	100,00	334 448	100,00	649 788	100,00

Tabuľka 35 Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2017

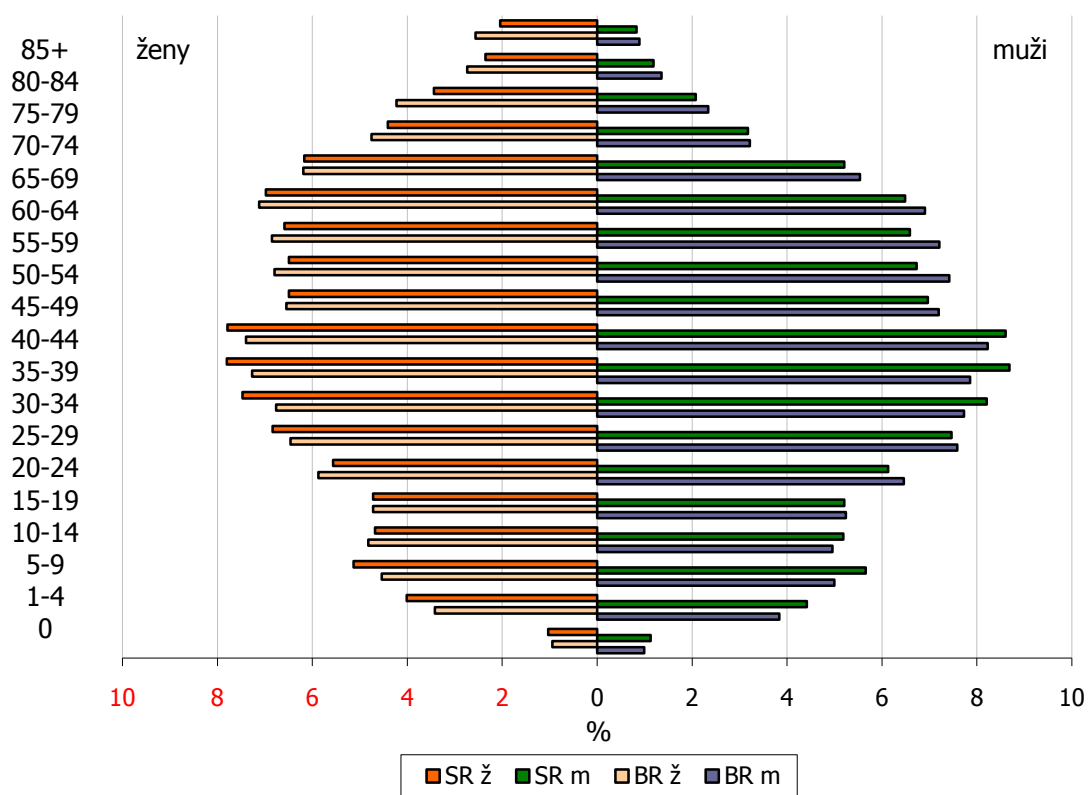
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	30 137	1,13	28 598	1,03	58 735	1,08
1 - 4	117 405	4,42	111 806	4,01	229 211	4,21
5 - 9	150 374	5,66	143 024	5,13	293 398	5,39
10 - 14	137 891	5,19	130 466	4,68	268 357	4,93
15 - 19	138 410	5,21	131 573	4,72	269 983	4,96
20 - 24	162 797	6,13	154 985	5,56	317 782	5,84
25 - 29	198 363	7,47	190 512	6,84	388 875	7,14
30 - 34	218 193	8,21	208 298	7,47	426 491	7,84
35 - 39	230 894	8,69	217 426	7,80	448 320	8,24
40 - 44	228 727	8,61	217 047	7,79	445 774	8,19
45 - 49	185 074	6,97	180 905	6,49	285 979	6,72
50 - 54	178 886	6,73	180 775	6,49	359 661	6,61
55 - 59	175 069	6,59	183 675	6,59	358 744	6,59
60 - 64	172 407	6,49	194 548	6,98	366 955	6,74
65 - 69	138 343	5,21	171 798	6,17	310 141	5,70
70 - 74	84 586	3,18	122 843	4,41	207 429	3,81
75 - 79	55 276	2,08	95 801	3,44	151 077	2,78
80 - 84	31 593	1,19	65 550	2,35	97 143	1,78
85+	22 089	0,83	56 976	2,04	79 065	1,45
Spolu	2 656 514	100,00	2 786 606	100,00	5 443 120	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Graf 8 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2017, okres Banská Bystrica a Slovenská republika

Graf 9 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2017, okres Brezno a Slovenská republika

Tabuľka 36 Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2017

Veková skupina	Okres Banská Bystrica						Okres Brezno					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	7 633	14,43	7 318	12,61	14 951	13,48	4 452	14,78	4 367	13,71	8 819	14,24
produktívny vek 15 – 64	37 717	71,28	39 342	67,81	77 059	69,47	21 637	71,86	20 962	81,82	42 599	68,75
poproduktívny vek 65+	7 565	14,29	11 356	19,58	18 921	17,05	4 022	13,36	6 519	20,47	10 541	17,01
s p o l u	52 915	100,00	58 016	100,00	110 931	100,00	30 111	100,00	31 848	100,00	61 959	100,00

Index starnutia	99,11	155,18	126,55	90,34	149,28	119,53
Priemerný vek	40,91	44,14	42,60	40,11	43,55	41,88

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index_starnutia = \frac{pocet_obyv._v_poproduktivnom_veku}{pocet_obyv._v_predproduktivnom_veku} \times 100$$

Tabuľka 37 Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2017

Veková skupina	Banskobystrický kraj						SR					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	48 563	15,40	46 751	13,98	95 314	14,67	435 807	16,41	413 894	14,85	849 701	15,61
produktívny vek 15 – 64	226 047	71,68	222 730	66,60	448 777	69,07	1 888 520	71,10	1 859 744	66,74	3 748 564	68,87
poproduktívny vek 65+	40 730	12,92	64 967	19,42	105 697	16,26	331 887	12,49	512 968	18,41	844 855	15,52
s p o l u	315 340	100,00	334 448	100,00	649 788	100,00	2 656 514	100,00	2 786 606	100,00	5 443 120	100,00

Index starnutia	83,87	138,96	110,89	76,15	123,94	99,43
Priemerný vek	39,68	43,06	41,42	38,97	42,14	40,59

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index_starnutia = \frac{pocet_obyv._v_poproduktivnom_veku}{pocet_obyv._v_predproduktivnom_veku} \times 100$$

Tabuľka 38 Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2017

Veková skupina	Stredná dĺžka života			
	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
0	75,36	82,11	71,63	80,19
1 - 4	74,57	81,20	70,82	79,65
5 - 9	70,62	77,24	67,15	75,68
10 - 14	65,63	72,25	62,25	70,69
15 - 19	60,67	67,27	57,34	65,75
20 - 24	55,82	62,35	52,58	60,81
25 - 29	51,05	57,41	47,86	55,88
30 - 34	46,28	52,46	43,04	50,92
35 - 39	41,47	47,54	38,32	46,05
40 - 44	36,72	42,66	33,76	41,27
45 - 49	32,09	37,87	29,25	36,53
50 - 54	27,61	33,15	25,05	31,98
55 - 59	23,38	28,49	21,22	27,51
60 - 64	19,57	24,04	17,73	23,20
65 - 69	16,12	19,77	14,62	19,13
70 - 74	12,98	15,74	11,79	15,27
75 - 79	10,06	12,07	9,27	11,66
80 - 84	7,57	8,77	7,01	8,61
85+	5,90	6,25	5,28	6,54

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Stredná dĺžka života je syntetický ukazovateľ (nazývaný aj nádej na dožitie v určitom veku) - vyjadruje úmrtnostné pomery vo všetkých vekových skupinách. Je to priemerný počet rokov života, ktoré má jednotlivec určitého veku pred sebou za predpokladu úmrtnostných pomerov daného roku. Pre Slovenskú republiku sa na výpočet používajú údaje z jedného roka. Na regionálnej úrovni sa stredná dĺžka života počíta za dlhšie časové obdobie ako jeden rok, aby sa odstránil vplyv sezónnosti úmrtí a veľkosti nižších správnych území, prejavujúci sa nižším počtom obyvateľov a nižším počtom úmrtí podľa pohlavia a veku. Na úrovni krajov sa používajú údaje za obdobie troch rokov a na úrovni okresov údaje za obdobie piatich rokov (tu za roky 2013 - 2017).

Tabuľka 39 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2008

Rok	Stredná dĺžka života			
	okres B. Bystrica		Okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2008	71,90	78,92	68,62	77,84
2009	72,04	79,25	68,76	78,38
2010	72,57	79,65	69,28	78,71
2011	73,02	80,05	69,73	79,34
2012	73,39	80,40	69,94	79,25
2013	73,85	80,72	70,12	79,55
2014	74,13	81,07	70,53	79,68
2015	74,51	81,41	71,04	80,16
2016	74,76	81,82	71,36	80,09
2017	75,36	82,11	71,63	80,19

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 40 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2008

Rok	Stredná dĺžka života			
	kraj Banská Bystrica		SR	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2008	69,76	78,07	70,85	78,73
2009	70,03	78,43	71,27	78,74
2010	70,41	78,66	71,62	78,84
2011	70,95	78,86	72,17	79,35
2012	71,32	79,03	72,47	79,45
2013	71,83	79,45	72,90	79,61
2014	72,17	79,84	73,19	80,00
2015	72,36	80,05	73,03	79,73
2016	72,73	80,20	73,71	80,41
2017	72,87	80,13	73,75	80,34

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica a databáza SLOVSTAT

Tabuľka 41 Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2017

Územie	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
okres Banská Bystrica	52 915	47,70	58 016	52,30	110 931	100,0
okres Brezno	30 111	48,60	31 848	51,40	61 959	100,0
Banskobystrický kraj	315 340	48,53	334 448	51,47	649 788	100,0
Slovenská republika	2 656 514	48,80	2 786 606	51,20	5 443 120	100,0

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 42 Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2017

I. časť

Ukazovateľ	okr. B.Bystrica		okr. Brezno		BB - kraj		SR		
	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	
narodení a pôrodnosť	spolu	1 018	9,18	591	9,51	6 301	9,68	58 128	10,69
	muži	534	-	299	-	3 206	-	29 856	-
	ženy	484	-	292	-	3 095	-	28 272	-
živonarodení a živorodenosť	spolu	1 015	9,15	591	9,51	6 288	9,66	57 969	10,66
	muži	532	-	299	-	3 200	-	29 773	-
	ženy	483	-	292	-	3 088	-	28 196	-
zomretí a úmrtnosť	spolu	1 000	9,01	746	12,01	7 019	10,79	53 914	9,91
	muži	490	9,26	377	12,49	3 527	11,17	27 489	10,36
	ženy	510	8,79	369	11,55	3 492	10,43	26 425	9,49
prírodný prírastok / úbytok	spolu	15	0,14	-155	-2,49	-731	-1,12	4 055	0,75
	muži	42	0,79	-78	-2,58	-327	-1,04	2 284	0,86
	ženy	-27	-0,47	-77	-2,41	-404	-1,21	1 771	0,64
prírastok / úbytok sťahovaním	spolu	-9	-0,08	-184	-2,96	-990	1,52	3 722	0,68
	muži	-32	-0,60	-75	-2,48	-365	-1,16	2 546	0,96
	ženy	23	0,40	-109	-3,41	-625	-1,87	1 176	0,42
celkový prírastok / úbytok	spolu	6	0,05	-339	-5,46	-1 721	-2,65	7 777	1,43
	muži	10	0,19	-153	-5,07	-692	-2,19	4 830	1,82
	ženy	-4	-0,07	-186	-5,82	-1 029	-3,07	2 947	1,06

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného stavu
prírodný prírastok – rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb
prírastok sťahovaním – rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystávaných osôb
celkový prírastok – súčet prírodného prírastku a prírastku sťahovaním

Poznámka: Relatívne údaje pre prírastok/úbytok sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného stavu

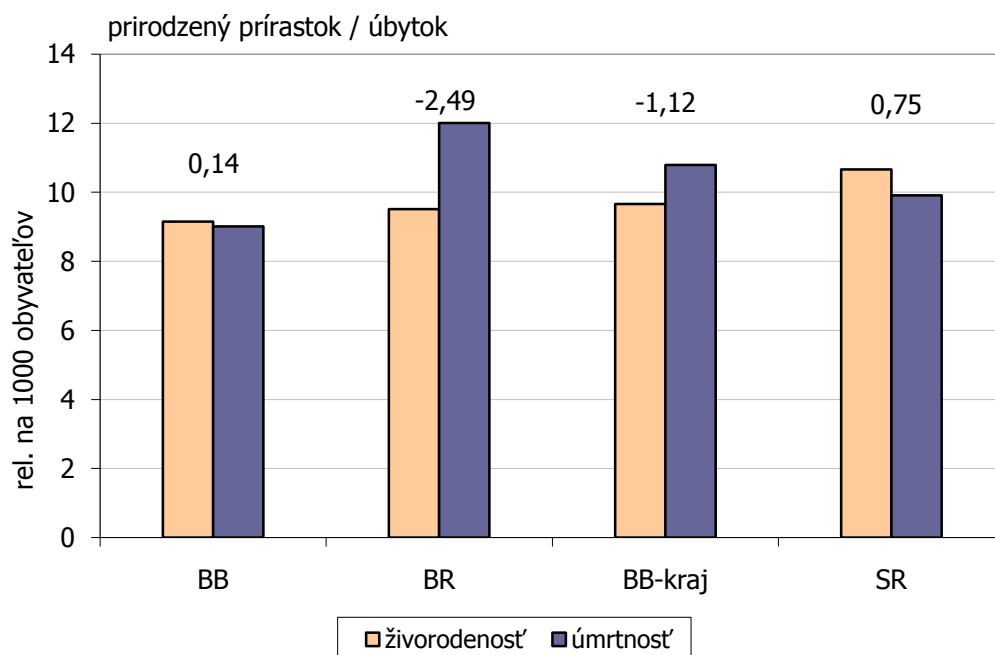
II. časť

Ukazovateľ	okr. B.Bystrica	okr. Brezno	BB-kraj	SR
dojčenská úmrtnosť	0,00	6,77	3,98	4,54
novorodenecká úmrtnosť	0,00	5,08	2,07	2,62
mŕtvorodenosť	2,95	0,00	2,06	2,74
sobášnosť	5,35	4,97	5,01	5,76
rozvodovosť	1,92	1,35	1,71	1,77
rozvodový index	35,86	27,18	34,08	30,72

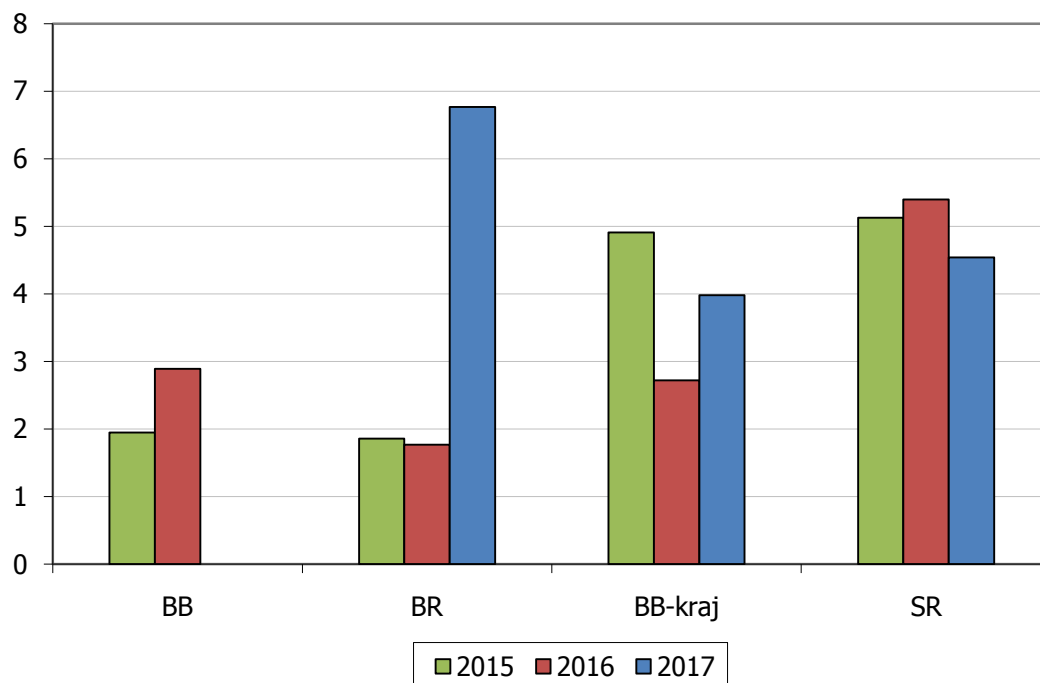
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **dojčenská úmrtnosť** – počet zomretých detí do 1 roka na 1 000 živonarodených v rovnakom období
novorodenecká úmrtnosť – počet zomretých detí do 28 dní na 1 000 živonarodených v rovnakom období
mŕtvorodenosť – počet mŕtvonarodených na 1 000 narodených
sobášnosť – počet uzavretých manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného stavu
rozvodovosť – počet rozvedených manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného stavu
rozvodový index – počet rozvodov na 100 uzavretých manželstiev

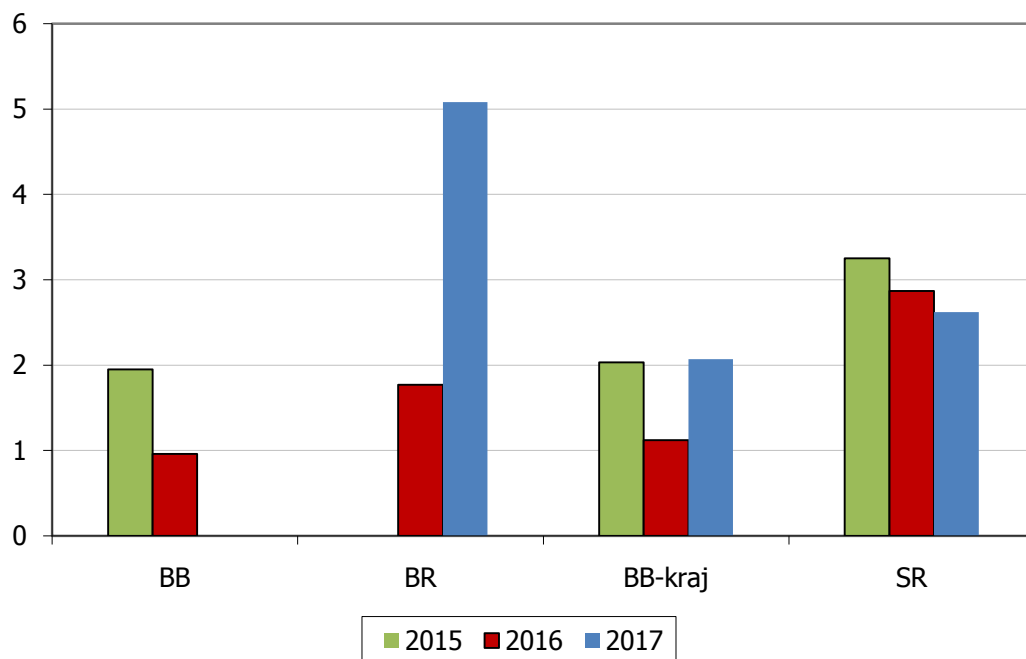
Graf 10 Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2017 (na 1 000 obyvateľov)

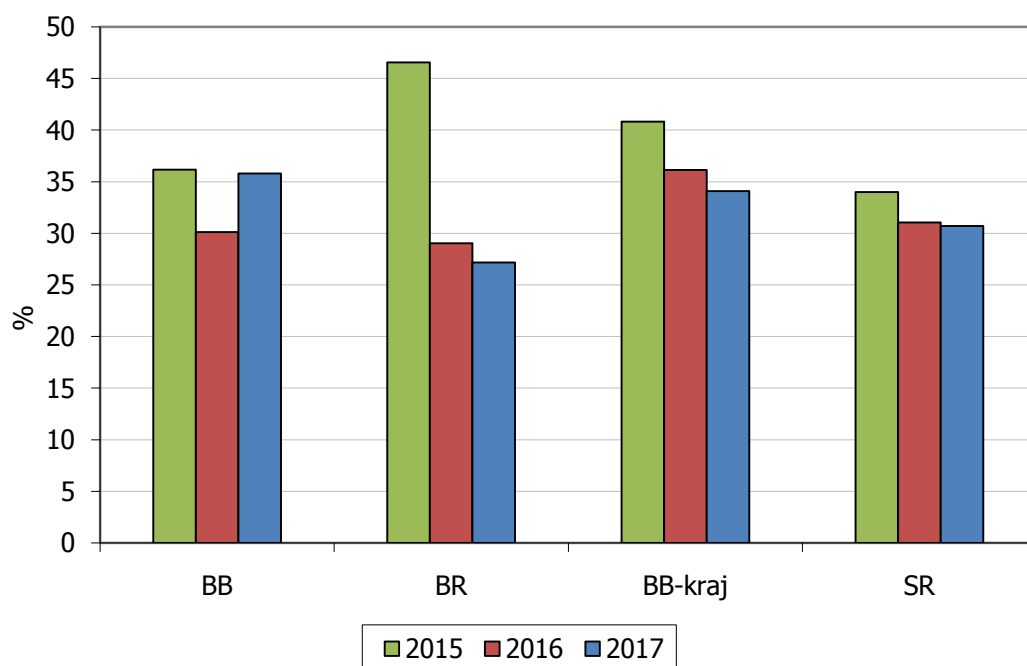
Graf 11 Dojčenská úmrtnosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 - 2016

Graf 12 Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 – 2017

Graf 13 Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2015 - 2017

Tabuľka 43 Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2017

I. časť

Rok	Stredný stav obyv.	Manželstvá		Narodení			Potraty	
		uzavre-té	rozve-dené	živo	mŕtvo	spolu	spolu	z toho UPT
2003	82 215	396	261	617	2	619	400	322
2004	81 769	425	265	648	1	649	334	265
2005	81 411	391	249	673	0	673	338	279
2006	81 082	381	282	622	0	622	305	229
2007	80 632	435	265	736	3	739	240	164
2008	80 218	452	232	726	2	728	211	146
2009	80 015	401	216	814	2	816	263	194
2010	79 883	402	197	805	3	808	245	184
2011	79 915	373	181	797	1	798	273	215
2012	79 738	375	206	733	2	735	310	235
2013	79 476	400	173	741	1	742	279	232
2014	79 198	391	168	744	2	746	249	189
2015	78 892,5	432	155	760	4	764	263	182
2016	78 696,5	473	138	776	3	779	253	195
2017	78 559,5	438	156	742	2	744	222	198

II. časť

Rok	Zomretí			Prirod. prír./ úbytok	Sťahovanie			Celk. prír./ úbytok	Stav obyv. k 31.12.
	úhrn	z nich do 1 roka			prist'a-hovaní	odst'a-hovaní	prír./ úbytok		
		spolu	do 28 dní						
2003	629	5	4	-12	862	1 382	-520	-532	81 961
2004	639	4	3	9	853	1 119	-266	-257	81 704
2005	727	3	2	-54	917	1 286	-369	-423	81 281
2006	702	1	1	-80	743	1 414	-471	-551	80 730
2007	674	7	6	62	1 030	1 356	-326	-264	80 466
2008	648	3	1	78	843	1 281	- 438	- 360	80 106
2009	629	2	1	185	786	1 087	- 301	- 116	79 990
2010	665	2	1	140	933	1 244	-311	-171	79 819
2011	697	0	0	100	914	1 293	-379	-279	79 775
2012	675	3	3	58	917	1 167	-250	-192	79 583
2013	675	2	0	66	895	1 176	-281	-215	79 368
2014	697	2	2	47	996	1 384	-388	-341	79 027
2015	695	2	2	65	983	1 317	-334	-269	78 758
2016	684	2	1	92	1 083	1 298	-215	-123	78 635
2017	720	0	0	22	1 110	1 283	-173	-151	78 484

III. časť

Rok	Pôrodnosť	Živorode- nosť	Dojčenská úmrtnosť	Novoroden. úmrtnosť	Mŕtvorode- nosť	Úmrtnosť
2003	7,53	7,50	8,10	6,48	3,23	7,65
2004	7,94	7,92	6,17	4,63	1,54	7,81
2005	8,27	8,27	4,46	2,97	0,00	8,93
2006	7,97	7,67	1,61	1,61	0,00	8,66
2007	9,16	9,13	9,51	8,15	4,06	8,36
2008	9,07	9,05	4,13	1,38	2,75	8,08
2009	10,20	10,17	2,46	1,23	2,45	7,86
2010	10,12	10,08	2,48	1,24	3,71	8,32
2011	9,98	9,97	0,00	0,00	1,25	8,72
2012	9,21	9,19	4,09	4,09	2,72	8,47
2013	9,34	9,32	2,70	0,00	1,35	8,49
2014	9,42	9,39	2,69	2,69	2,68	8,80
2015	9,68	9,63	2,63	2,63	5,24	8,81
2016	9,90	9,86	2,58	1,29	3,85	8,69
2017	9,47	9,45	0,00	0,00	2,69	9,17

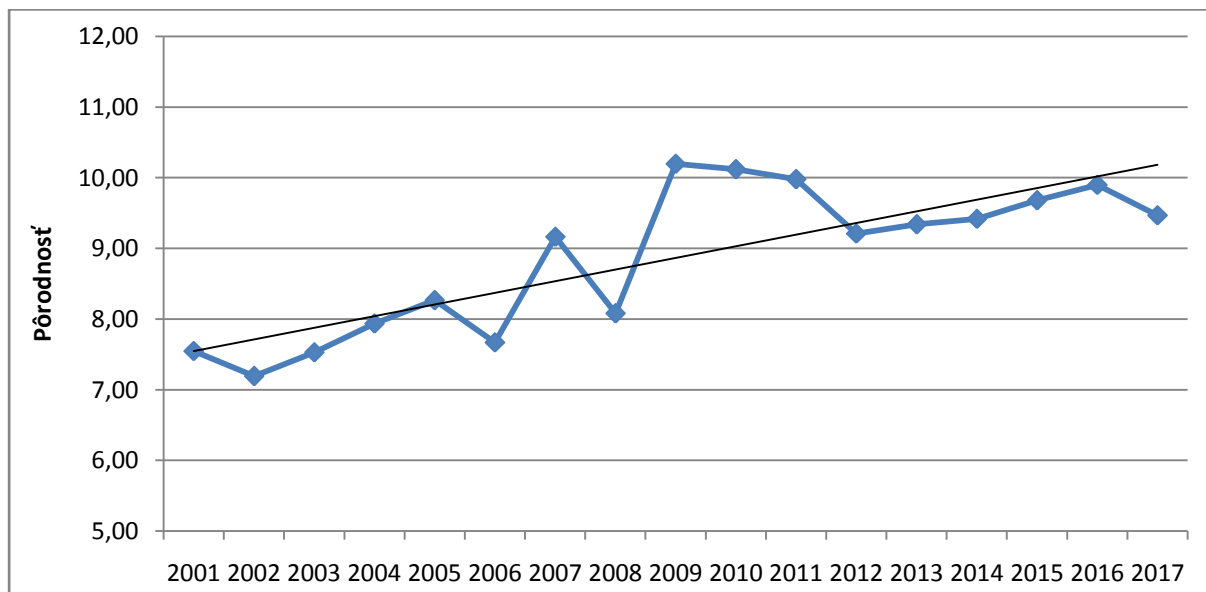
IV. časť

Rok	Sobášnosť	Rozvodovosť	Rozvodový index
2003	4,82	3,17	65,91
2004	5,20	3,24	62,35
2005	4,80	3,06	63,68
2006	4,70	3,48	74,02
2007	5,40	3,29	60,92
2008	5,64	2,89	51,33
2009	5,01	2,70	53,86
2010	5,03	2,47	49,00
2011	4,67	2,26	48,53
2012	4,70	2,58	54,93
2013	5 03	2,18	43,25
2014	4,94	2,12	42,97
2015	5,48	1,96	35,88
2016	6,01	1,75	29,18
2017	5,58	1,99	35,62

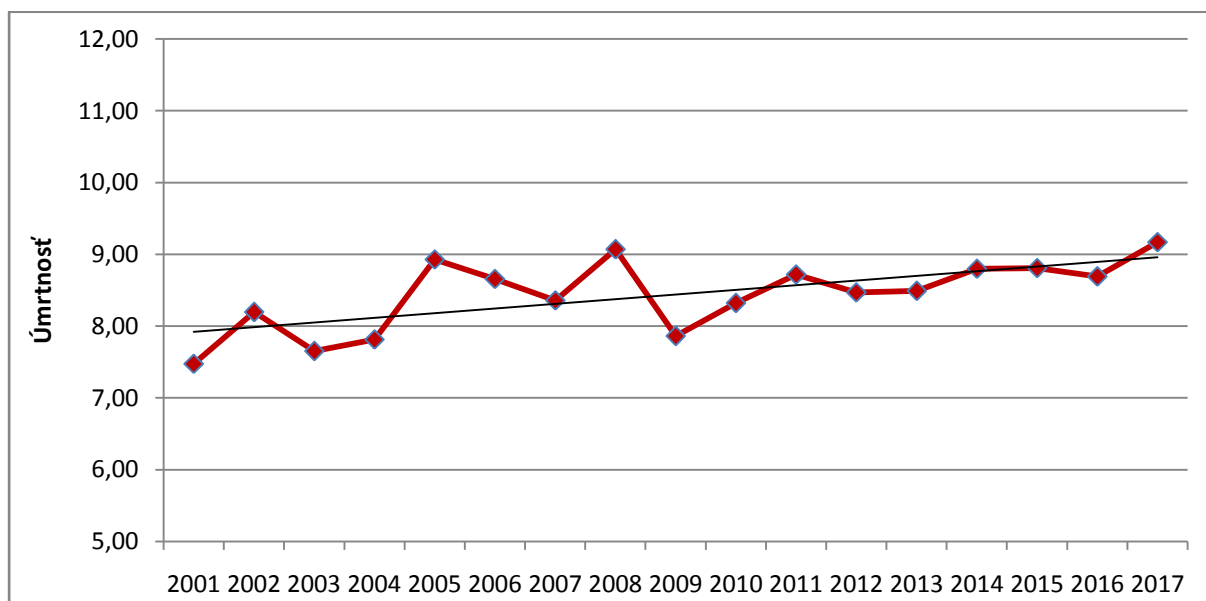
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného stavu.

Graf 14 Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2017

Graf 15 Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2001 – 2017

Tabuľka 44 Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica

Rok		KV	N	RES	GI	EXT	OST	Úmrtia spolu
2003	abs.	332	139	36	33	44	45	629
	rel.	403,82	169,07	43,79	40,14	53,52	54,73	765,07
2004	abs.	313	153	34	46	40	53	639
	rel.	382,79	187,11	41,58	56,26	48,92	64,82	781,47
2005	abs.	358	188	48	38	42	53	727
	rel.	439,74	230,93	58,96	46,68	51,59	65,10	893,00
2006	abs.	345	152	48	51	49	57	702
	rel.	425,49	187,46	59,20	62,90	60,43	70,30	865,79
2007	abs.	342	132	55	44	48	53	674
	rel.	424,15	163,71	68,21	54,57	59,53	65,73	835,90
2008	abs.	302	160	50	40	30	66	648
	rel.	376,48	199,46	62,33	49,89	37,40	82,28	807,82
2009	abs.	288	163	58	30	42	48	629
	rel.	359,93	203,71	72,49	37,49	52,49	59,99	786,10
2010	abs.	309	151	73	35	41	56	665
	rel.	386,82	189,03	91,38	43,81	51,32	70,10	832,47
2011	abs.	314	181	59	44	39	60	697
	rel.	392,92	226,49	73,83	55,06	48,80	75,08	872,18
2012	abs.	303	172	45	43	48	64	675
	rel.	380,00	215,71	56,43	53,93	60,20	80,26	846,52
2013	abs.	318	176	67	31	34	49	675
	rel.	400,12	221,45	84,30	39,01	42,78	61,65	849,31
2014	abs.	332	182	45	34	45	59	697
	rel.	419,20	229,80	56,82	42,93	56,82	74,50	880,07
2015	abs.	318	180	49	42	42	64	695
	rel.	403,10	228,16	62,11	53,24	53,24	81,12	880,95
2016	abs.	275	190	43	47	40	89	684
	rel.	349,44	241,43	54,64	59,72	50,83	113,09	869,16
2017	abs.	323	200	48	35	31	83	720
	rel.	411,15	254,58	61,10	44,55	39,46	105,65	916,50

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné
abs. - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu (úmrtnosť)

Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 100 000 obyvateľov stredného stavu.

ZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 45 Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2017

Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby)	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	694	598
Priemysel spolu	8 308	4 362
- z toho : Ťažba a dobývanie	-	D
Priemyselná výroba	6 971	4 159
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	279	D
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	1 058	185
Stavebníctvo	1 531	147
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov	6 510	1 360
Doprava a skladovanie	2 042	358
Ubytovacie a stravovacie služby	766	81
Informácie a komunikácia	1 063	107
Finančné a poisťovacie činnosti	888	60
Činnosti v oblasti nehnuteľností	377	D
Odborné, vedecké a technické činnosti	825	68
Administratívne a podporné služby	1 155	170
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	7 687	963
Vzdelávanie	5 110	1 551
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5 236	699
Umenie, zábava, rekreácia	764	176
Ostatné činnosti	207	8
S P O L U odvetvia economickej činnosti	43 164	10 757

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: D – údaj sa nepublikuje

Tabuľka 46 Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2017

Ekonomické činnosti	Počet živnostníkov	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Pol'nohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	254	618
Priemysel spolu	603	938
- z toho: Ťažba a dobývanie	1	0
Priemyselná výroba	591	935
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	6	0
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	3	3
Stavebníctvo	1 443	977
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 524	527
Doprava a skladovanie	267	125
Ubytovacie a stravovacie služby	259	143
Informácie a komunikácia	349	76
Finančné a poisťovacie činnosti	107	54
Činnosti v oblasti nehnuteľností	66	13
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 083	262
Administratívne a podporné služby	329	121
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	0	0
Vzdelávanie	154	33
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	50	11
Umenie, zábava, rekreácia	63	28
Ostatné činnosti	486	169
S P O L U odvetvia ekonomickej činnosti	7 037	3 795

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

NEZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 47 Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017

Územie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo ¹⁾	Počet uchádzačov o zamestn. spolu	Uchádzači, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania			Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie ²⁾
			vzdelávanie a príprava pre trh práce	dočasná prac. neschopnosť a OČR	absolvent. prax	
BB – okres	59 807	2 874	16	236	14	2 559
BR – okres	30 842	2 614	99	453	32	1 837
BB – kraj	321 332	24 300	710	3634	325	27 845
SR	2 725 838	195 538	2 939	21 703	2 495	161 915

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ ekonomicky aktívne obyvateľstvo s trvalým pobytom na uvedenom území, podľa údajov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci so ŠÚ SR

²⁾ disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie je počet "uchádzačov o zamestnanie spolu" znížený o tých uchádzačov, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania z dôvodu vzdelávania a prípravy pre trh práce, dočasnej pracovnej neschopnosti, OČR a absolventskej praxe

Tabuľka 48 Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017

Územie	Miera nezamestnanosti - celkový počet EvN v % ¹⁾	Miera nezamestnanosti - disponibilný počet EvN v % ²⁾	Poradie v rámci okresov SR ³⁾ (1. najvyššia miera)
BB – okres	4,81	4,28	49
BR – okres	8,48	5,96	30
BB – kraj	7,56	8,67	x
SR	7,17	5,94	x

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel celkového počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

²⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

³⁾ počítané v rámci 8 krajov a 79 okresov z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie

Tabuľka 49 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2017

Územie	Uchádzači o zamestnanie	v tom podľa doby evidencie v mesiacoch											
		do 3	4-6	7-9	10-12	nad 12	z toho						
							13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	nad 48
okres Banská Bystrica	2 874	746	557	325	223	1 023	203	131	103	81	68	54	383
okres Brezno	2 614	671	406	249	152	1 136	198	115	100	95	91	73	464
Banskobystrický kraj	34 300	7 026	4 872	2 744	1 788	17 870	2 415	1 686	1 405	979	846	803	9 736
Slovenská republika	195 583	45 244	33 684	18 399	11 447	86 809	13 565	9 314	7 356	5 315	4 370	3 992	42 897

Z podkladov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

II. Zdravotný stav obyvateľstva

Tabuľka 1 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

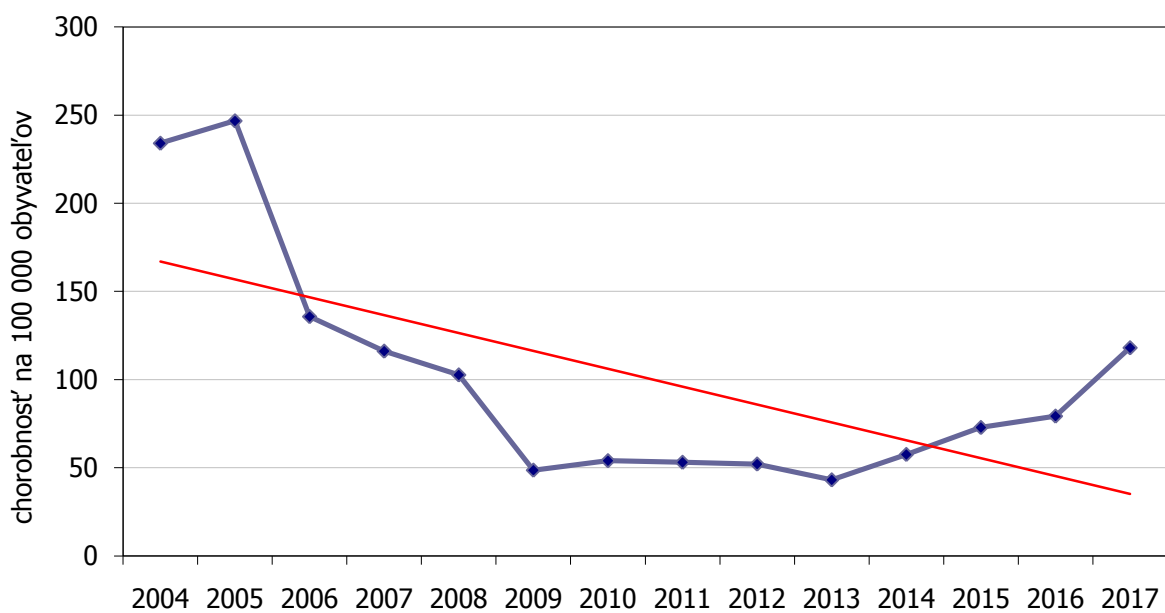
DIAGNÓZA		Rok							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	60	58	58	48	64	80	88	131
	r	54,06	53,14	52,17	43,19	57,6	72,90	79,34	118,11
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	0	2	4	0	1	0	0	0
	r	0,00	1,80	3,60	0,0	0,9	0,00	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostatné	a	428	410	526	548	495	527	797	623
	r	385,66	368,70	473,10	493,12	445,7	474,91	718,52	561,65
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	10	12	0	3	11	5	10	1
	r	9,01	10,81	0,00	2,70	9,9	4,51	9,02	0,90
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	14	4	1	1	63	5	6	0
	r	12,61	3,60	0,90	0,90	56,7	4,51	5,41	0,00
A38 Scarlatina - záškrt	a	20	12	8	1	5	0	0	0
	r	18,02	10,81	7,20	0,90	4,5	0,00	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	231	278	247	233	82	126	134	196
	r	208,1	250,38	222,16	209,63	73,8	113,5	120,80	176,71
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	25	7	19	13	16	24	31	26
	r	22,53	6,30	17,09	11,7	19,4	21,63	27,95	23,44
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	0	1	0	0	0	0	6	1
	r	0,00	0,90	0,00	0,00	0,0	0,00	5,41	0,90
B27 Infekčná mononukleóza	a	22	18	17	16	24	16	15	24
	r	19,81	16,19	15,29	14,40	21,6	14,42	13,5	21,64
B15 Akútne vírus. hepatitída A	a	25	4	2	4	5	2	4	0
	r	22,53	3,60	1,80	3,60	4,5	1,80	3,61	0,00
B16 Akútne vírus. hepatitída B	a	0	3	1	0	0	3	2	3
	r	0,00	2,70	0,90	0,00	0,0	2,70	1,80	2,70
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	0	1	3	10	4	4	6	3
	r	0,00	0,90	2,70	9,00	3,6	3,60	5,41	2,70
A39 Meningokok. meningitída	a	0	0	2	1	1	0	0	1
	r	0,00	0,00	1,80	0,90	0,9	0,00	0,00	0,90
G00 Bakteriálna meningitída	a	0	2	1	3	2	2	1	1
	r	0,0	1,80	0,90	2,70	1,8	1,80	0,90	0,90
A87 Vírusová meningitída	a	4	4	1	4	1	4	3	6
	r	3,60	3,60	0,90	3,60	0,9	3,60	2,70	5,41
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	2	1	0	0	1	1	0	0
	r	1,80	0,90	0,00	0,00	0,9	0,90	0,00	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	2	0	0	1	5	4	13	6
	r	1,80	0,00	0,00	0,90	4,5	3,60	11,72	5,41
A69 Lymeská borrelióza	a	3	11	11	13	6	16	18	12
	r	2,70	9,89	9,89	11,70	5,4	14,41	16,2	10,82
B58 Toxoplazmóza	a	0	0	0	1	2	3	0	1
	r	0,0	0,00	0,00	0,90	1,8	2,70	0,00	0,90
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	31 951	27 205	18 021	21 985	18 478	22 927	17 537	15 003
	r	96 631,0	100347,8	90 420,91	91 947,00	81 535,37	96 597,10	86 779,1	84 796,3

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

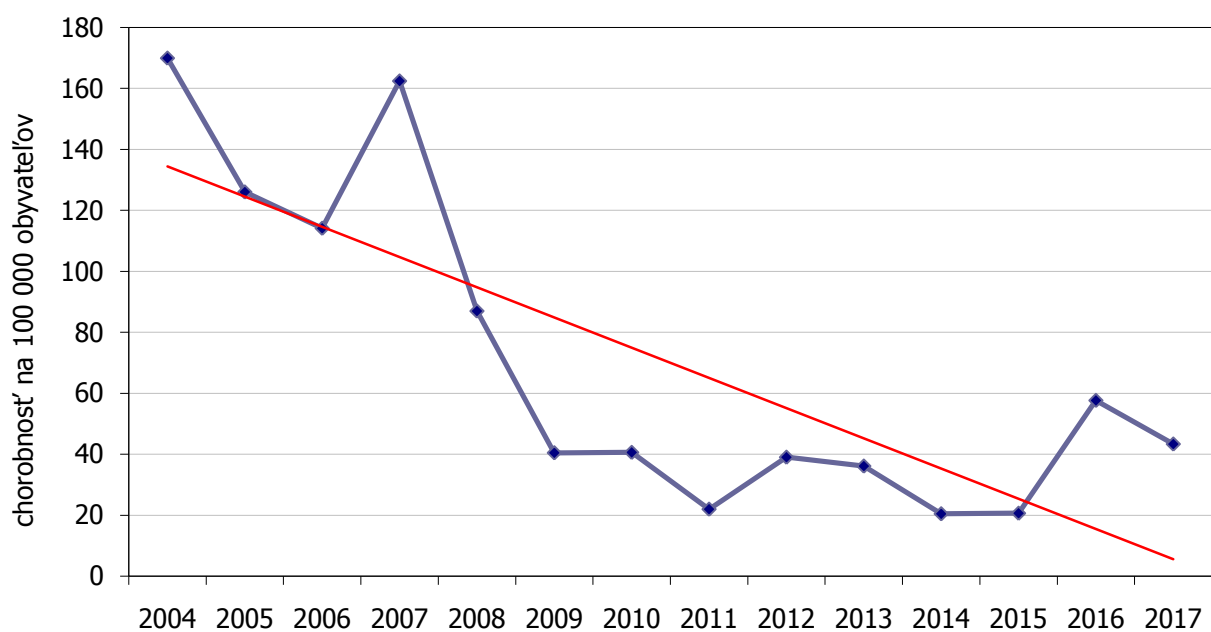
Tabuľka 2 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľ'ov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	26	14	25	23	13	13	36	27
	r	40,60	21,98	39,02	36,11	20,47	20,64	57,64	43,34
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	1	2	6	6	0	0	0	0
	r	1,56	3,14	9,36	10,99	0,0	0,00	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostatné	a	49	74	85	106	69	81	114	139
	r	76,51	115,33	133,04	167,39	109,27	128,99	182,53	223,12
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	8	2	3	18	24	14	9	25
	r	12,49	3,14	4,68	28,26	37,79	22,23	14,37	40,13
A37.0 Pertussis – divý kašeľ	a	0	0	0	0	2	5	11	13
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	3,15	7,94	17,57	20,87
A38 Scarlatina - záškrt	a	0	0	0	0	2	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	3,15	0,00	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	12	169	63	59	125	102	40	37
	r	18,74	265,30	98,32	92,63	196,81	162,20	64,04	59,40
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	0	6	1	1	6	10	5	6
	r	0,0	9,42	1,56	1,57	9,45	15,88	7,99	9,63
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	0	0	0	0	6	1	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	9,45	1,59	0,00	0,00
B27 Infekčná mononukleóza	a	1	4	5	1	4	1	1	2
	r	1,57	6,24	7,85	1,57	6,35	1,59	1,60	3,21
B15 Akútne vírus. hepatitída A	a	3	0	0	1	0	0	54	20
	r	4,68	0,00	0,00	1,57	0,0	0,00	86,24	32,11
B16 Akútne vírus. hepatitída B	a	1	0	0	1	1	0	0	1
	r	1,56	0,00	0,00	1,57	1,57	0,00	0,00	1,61
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	2	0	2	4	1	3	1	1
	r	3,12	0,00	3,12	6,28	1,57	4,76	1,60	1,61
A39 Meningokok. meningitída	a	4	0	0	1	3	0	0	0
	r	6,25	0,00	0,00	1,57	4,72	0,00	0,00	0,00
G00 Bakteriálna meningitída	a	4	0	1	3	1	0	2	0
	r	6,25	0,00	1,56	4,71	1,57	0,00	3,19	0,00
A87 Vírusová meningitída	a	2	1	0	2	2	2	0	1
	r	3,12	1,57	0,00	3,14	3,15	3,18	0,00	1,61
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	1	0	0	0	0	0	0	1
	r	1,56	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	1,61
A84 Kliešťová encefalitída	a	0	0	1	2	2	3	2	0
	r	0,0	0,00	1,56	3,14	3,15	4,76	3,19	0,00
A69.2 Lymeská borrelióza	a	0	0	1	0	6	1	1	0
	r	0,0	0,00	1,56	0,00	9,45	1,59	1,60	0,00
B58 Toxoplazmóza	a	8	9	5	2	3	1	1	1
	r	12,49	14,13	7,80	3,14	4,72	1,59	1,60	1,61
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	14 068	13 856	11 232	16 625	12 272	16 450	14 382	14 382
	r	81 878,9	89 180,3	86 912,14	199546,3	81 413,47	94 078,60	92 920,55	79 303,8

Graf 1 Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2017

Graf 2 Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2017

CHARAKTERISTIKA EPIDEMIOLOGICKEJ SITUÁCIE V ROKU 2017

Okres Banská Bystrica

Situácia vo výskyte infekčných ochorení bola priaznivá aj napriek tomu, že počet prípadov ochorenia na niektoré diagnózy bol vyšší, ako v minulých rokoch.

V skupine hnačkových ochorení (salmonelózy, bacilová dizentéria a ostatné hnačkové ochorenia) bolo hlásených 754 prípadov, čo predstavuje chorobnosť 679,74/100 000 obyvateľov. Oproti roku 2016 je to pokles o 54 prípadov. Ochorenia spôsobili salmonely 131 prípadov, čo je o 43 viac ako v predchádzajúcom roku, pričom 51 prípadov sa vyskytlo v rámci troch epidémií, 14 prípadov enteropatogénne kmene *E. coli*, 65 ochorení spôsobil *Kampylobacter*, čo je o 28 prípadov menej ako v predchádzajúcom roku, 11 ochorení *Yersinia*, 47 ochorení *Clostridium difficile*, čo je tiež nárast o 24 prípadov, 182 ochorení rotavírusy, čo predstavuje viac ako 2-násobný nárast oproti roku 2016, 33 ochorení vírusy Norwalk, čo je pokles o 121 prípadov, 31 prípadov adenovírusy a 200 hnačkových ochorení zostalo etiologicky neobjasnených, čo je o 22,5% menej ako v minulom roku.

V skupine ochorení na vírusové hepatitídy bolo spolu hlásených 24 ochorení, čo je o 7 prípadov viac ako v roku 2016. Z toho boli 3 prípady ochorenia na akútnu VHB, 15 prípadov ochorenia na akútnu VHE, 2 ochorenia na chronickú VHB, 3 na chronickú VHC, 1 nešpecifikovaná VH. Do evidencie bolo zaradených 7 novozistených nosičov HBsAg.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním nebolo hlásené žiadne ochorenie na diftériu, tetanus, poliomyelitídu, rubeolu, morbili, závažné ochorenie spôsobené Hemofilom *influenzae B*. Vyskytlo sa 1 ochorenie na parotitídu. Ochorenia na VHA sa nevyskytli a prípady evidovaných ochorení na VHB sa vyskytli len u osôb, ktoré neboli očkované.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásených 6 ochorení na kliešťovú encefalitídu, 6 ochorení na vírusovú meningitídu, 2 ochorenie na bakteriálnu meningitídu – jednu spôsobenú *Neisseria meningitidis* a jednu *Streptococcus pneumoniae*, 1 prípad ochorenia na parézu nervi facialis. Ochorenia na Creutzfeldt-Jakobovu chorobu neboli zaznamenané.

V skupine ochorení na zoonózy a nákazy s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásené 1 ochorenie na toxoplazmózu, 20 prípadov ochorenia na Lymesku boreliózu, v 2 prípadoch bola vykonávaná vakcinácia proti besnote po poranení zvieratom podozrivým z besnoty. Epidemiologicky boli vyšetrované 3 prípady ochorenia na hemoragickú horúčku spôsobenú Hanta vírusom

V skupine vzduchom prenosných nákaz boli hlásené 1 ochorenie spôsobené inou bordetelou, 1 ochorenie na parotitídu, 195 ochorení na ovčie kiahne, čo je nárast oproti roku 2016 o 46%, 26 ochorení na Herpes zoster, 20 ochorení na infekčnú mononukleózu, 1 ochorenie spôsobené vírusom *Herpes simplex*.

Osobitnú kapitolu tvoria akútne respiračné ochorenia a chrípka, ktoré sa hlásia lekármi prvého kontaktu počas celého roka agregovaným spôsobom. V priebehu roka 2017 bolo spolu hlásených 15 003 ochorení na ARO, z toho 943 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2016 je u ARO pokles počtu hlásených prípadov o 14,8 %, u chrípky pokles o 31 %.

V skupine ochorení kože boli hlásené 4 ochorenia na Erysipel a 1 ochorenie na svrab.

Z ochorení sexuálne prenosných bolo hlásených 12 prípadov ochorenia na syfilis, 7 ochorení na kvapavku, 74 ochorení močovopohlavného aparátu spôsobené chlamýdiami a 1 prípad trichomoniázy. Pozitivita HIV ani klinicky manifestný prípad AIDS nebol v roku 2017 zaznamenaný.

V skupine ochorení na septikémie bolo hlásených 79 prípadov, z toho 71 prípadov bolo hlásených ako nozokomiálne nákazy.

V priebehu roka 2017 sa vyskytlo 8 epidémií infekčných ochorení: 3 epidémie salmonelovej enteritídy, 3 epidémie rotavírusovej enteritídy, epidémia hnačkových ochorení pravdepodobne infekčného pôvodu u klientov kúpeľov a 24 prípadov varicelly v epidemiologickej súvislosti u detí z Banskej Bystrice.

Zo zdravotníckych zariadení bolo v priebehu roka 2017 hlásených spolu 469 nozokomiálnych nákaz, čo je oproti predchádzajúcemu roku pokles o 11,3 %. Tento počet však stále nevyjadruje rozsah a závažnosť nemocničných nákaz, keďže sa jedná len o pasívny zber údajov.

V priebehu roka 2017 nebolo zaznamenané žiadne úmrtie na infekčné ochorenie.

Hlásených bolo 9 ochorení na importované nákazy – a to 7 prípadov rotavírusovej enteritídy (3 prípady v epidemiologickej súvislosti importované z Chorvátska, 3 prípady tiež v epidemiologickej súvislosti importované z Turecka a 1 prípad importovaný z Bulharska), 1 prípad syfilisu importovaný z Ukrajiny a 1 ochorenie na akútnu vírusovú hepatitídu importované zo Spojených arabských emirátov.

Okres Brezno

Epidemiologická situácia v okrese Brezno bola v roku 2017 priaznivá.

V skupine hnačkových ochorení bolo hlásených 166 prípadov (chorobnosť 265,78/100 000 obyv.), čo je o 16 prípadov viac ako v predchádzajúcom roku. Hlásených bolo 27 ochorení spôsobených salmonelami, 4 ochorenia spôsobené enteropatogénnymi *Escherichia coli*, 8 ochorení *Campylobacterom*, 29 *Clostrídiom*, 3 *Yersíniou*, 2 ochorenia spôsobené *Giardiózou*, 56 rotavírusmi, 13 *Norwalk* vírusmi, 15 adenovírusmi, 1 ochorenie spôsobené astrovírusmi a 8 ochorení s nezisteným agensom.

V skupine vírusových hepatítid bolo hlásených 25 prípadov. Vyskytlo sa 20 prípadov ochorenia na vírusovú hepatitídu A, 1 ochorenie na akútnu hepatitídu B, 2 ochorenia na vírusovú hepatitídu E, 1 prípad ochorenia na chronickú vírusovú hepatitídu B a 1 ochorenie na chronickú VHC. Zistených bolo aj 12 prípadov nosičstva HBsAg.

V skupine náraz preventabilných očkovaním sa vyskytlo 13 prípadov ochorenia na Pertussis a 1 ochorenie na pneumokokovú meningitídu. Nevyskytlo sa ochorenie na tetanus, poliomyelitídu, rubeolu, parotitídu, morbili ani žiadne závažné ochorenie spôsobené hemofilmi.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásených 15 ochorení, čo je oproti predchádzajúcemu roku nárast o 7 prípadov. Vyskytli sa 3 ochorenia na meningokokovú meningitídu, 1 ochorenie na neuromyelitídu *n. opticus*, 1 ochorenie na nešpecifikovanú encefalitídu, 1 prípad ochorenia na nešpecifikovanú meningitídu, 1 ochorenie na meningitídu spôsobenú *Streptococcus pneumoniae* a 8 ochorení na parézu nervi facialis.

V skupine zoonóz a náraz s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 12 prípadov, čo je o 5 prípadov viac ako predchádzajúcom roku. Hlásené bolo 1 ochorenie na toxoplazmózu, 6 prípadov ochorenia na Lymesku borreliózu a 5 prípadov poranenia zvierat'om podozrivým z besnoty.

V skupine vzduchom prenosných náraz sa vyskytlo 46 ochorení, čo je o 1 prípad menej ako v roku 2016. Hlásené boli 1 ochorenie spôsobené *Bordetellou species*, 37 prípadov ochorenia na varicellu, 6 ochorení spôsobených *Herpes zoster*, 2 ochorenia na infekčnú mononukleózu. V priebehu roka bolo hlásených spolu 12 016 akútnych respiračných ochorení, z toho 1 119 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2016 je to pokles absolútneho počtu ochorení na ARO o 16,5 % a u chrípky o 5,0 %.

V skupine septikémií bolo hlásených 10 ochorení, čo je oproti predchádzajúcemu roku nárast o 1 prípad. 7 prípadov ochorenia sa vyskytlo ako nozokomiálne nákazy.

V skupine ochorení kože bolo hlásených 25 prípadov ochorenia na svrab a jedno zavšivavenie. Oproti predchádzajúcemu roku je to o 15 prípadov kožných ochorení viac.

V skupine sexuálne prenosných ochorení boli hlásené 2 ochorenia na syfilis, 1 ochorenie na kvapavku, 3 močopohlavné ochorenia spôsobené chlamýdiami a 2 urogenitálne ochorenia spôsobené trichomonádou.

Zo zdravotníckych zariadení bolo počas roka 2017 nahlásených 79 prípadov ochorení, ktoré sa vyskytli ako nemocničná nákaza. Oproti roku 2016 je to nárast počtu chorení o 30,4%.

V priebehu roka 2017 boli zaznamenané 2 epidémie a to: 7 prípadov ochorení spôsobených *Norwalk* vírusmi a 7 ochorení na svrab.

V priebehu roka 2017 boli zaznamenané 3 úmrta na infekčnú diagnózu: 2 na meningokokovú meningitídu a 1 na chrípku.

Importované nákazy v priebehu roka 2017 neboli zaznamenané.

Tabuľka 3 Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľ'ov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	4	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	459	579	545	493	423	606	592	619
	r	70,27	88,77	82,77	74,87	64,38	92,47	90,66	95,02
A03 Šigelóza – bacilová dyzentéria	a	48	86	32	26	12	19	17	40
	r	7,35	13,19	4,86	3,95	1,83	2,90	2,60	6,14
Hnačkové ochorenia ostatné	a	650	1 018	1 222	1 046	1 321	1 829	2 106	2 175
	r	99,51	154,11	185,37	159,05	201,35	279,58	322,87	333,84
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	222	302	261	318	382	240	234	320
	r	33,99	46,30	39,64	48,29	58,14	36,62	35,83	49,12
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	33	8	4	5	170	27	30	23
	r	5,05	1,20	0,61	0,76	25,88	4,12	4,59	3,53
A38 Scarlatina - záškrt	a	46	38	17	8	12	41	24	8
	r	7,04	5,75	2,58	1,21	1,83	6,26	3,68	1,23
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	1 710	2 230	1 610	1 449	1 649	1 903	1 928	1 459
	r	262,10	341,95	244,50	220,05	257,84	290,38	295,24	223,96
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	0	1	0	0	27	13	6	2
	r	0,0	0,15	0,00	0,00	4,11	1,98	0,92	0,31
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	484	98	8	42	133	15	109	120
	r	74,10	15,00	1,21	6,38	20,24	2,29	16,69	18,42
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	2	9	4	6	10	16	12	17
	r	0,31	1,40	0,61	0,91	1,52	2,44	1,84	2,61
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	13	34	35	65	69	51	53	25
	r	1,99	5,15	5,31	9,88	10,52	7,80	8,13	3,84
A39 Meningokoková meningitída	a	7	0	5	3	10	2	2	7
	r	1,07	0,00	0,76	0,46	1,52	0,31	0,31	1,07
G00 Bakteriálna meningitída	a	4	6	10	14	10	7	6	3
	r	0,61	0,90	1,52	2,13	1,52	1,06	0,92	0,46
A87 Vírusová meningitída	a	27	32	76	38	20	18	24	18
	r	4,13	4,90	11,54	5,77	3,04	2,7	3,68	2,76
A86 Nešpecifikovaná vírus. encefalitída	a	0	1	0	0	2	1	1	1
	r	0,0	0,15	0,00	0,00	0,30	0,15	0,15	0,15
A84 Kliešťová encefalitída	a	8	3	20	23	13	25	60	20
	r	1,22	0,46	3,04	3,49	1,98	3,81	9,19	3,07
A69.2 Lymeská borrelióza	a	101	68	62	69	56	155	144	185
	r	15,46	10,43	9,39	10,48	8,52	23,65	22,05	28,40
B58 Toxoplazmóza	a	11	9	5	4	13	33	14	7
	r	1,68	1,38	0,76	0,61	1,98	5,04	2,14	1,07
B68 Tenióza	a	0	1	0	0	0	0	0	0
	r	0,0	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
J10, J11 Chrípka a akútne respiračné ochorenia	a	240 527	237 645	209 269	240 553	216 833	228 388	209 317	201 119
	r	75 688,5	75 734,0	66 795,2	73 922,4	66 598,1	74 197,8	70 572,4	67 244,5

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2010 - 2017 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A01	a	8	3	1	0	2	0	1	2
Brušný týfus a paratýfus	r	0,15	0,06	0,02	0,00	0,04	0,00	0,02	0,04
A02	a	5 175	4 132	4 973	4 033	4 379	5 103	5 724	6 093
Salmonelóza	r	95,39	76,02	92,02	74,54	80,85	94,13	105,5	112,11
A03	a	394	603	480	293	230	199	150	276
Šigelóza - dyzentéria	r	7,26	11,09	8,88	5,42	4,25	3,67	2,8	5,08
Hnačkové ochorenia ostatné	a	14 029	16 543	16 594	15 893	17 106	20 175	23 325	20 667
	r	258,60	301,13	306,99	293,59	315,69	371,97	429,49	380,23
A33	a	0	1	1	0	0	0	0	0
Tetanus	r	0,0	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B86	a	1 022	1 210	1 437	1 704	2 106	2 099	2 283	2 211
Scabies - svrab	r	18,84	22,26	26,59	31,49	38,88	38,72	42,07	40,68
A37.0	a	1 379	936	950	907	1 123	334	289	191
Pertussis - divý kašeľ	r	25,42	17,22	17,58	16,76	20,73	6,16	5,33	3,51
A38	a	223	202	219	272	221	209	306	208
Scarlatina - záškrt	r	4,11	3,72	4,05	5,30	4,08	3,86	5,64	3,83
B01	a	19 887	18 691	18 286	18 386	16 910	17 745	22 959	18 102
Varicella - ovčie kiahne	r	366,59	343,88	338,36	339,80	312,21	327,32	423,17	333,06
B05	a	0	2	1	0	0	0	0	6
Morbilli - osýpky	r	0,0	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11
B06	a	0	0	0	0	0	0	0	0
Rubeola - ružienka	r	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	2	2	5	218	1 559	1 707	203	29
	r	0,04	0,04	0,09	4,03	28,78	31,49	3,74	0,53
B15 Akútna vírusová hepatitída A	a	1 453	403	125	204	735	883	1 362	673
	r	26,78	7,41	2,31	3,77	13,57	16,29	25,10	12,38
B16 Akútna vírusová hepatitída B	a	112	93	73	74	85	65	50	51
	r	2,06	1,71	1,35	1,37	1,57	1,20	0,90	0,96
B17.1, B18.2	a	253	304	235	304	402	344	269	157
Vírusová hepatitída C	r	4,66	5,60	4,35	5,62	7,42	6,34	4,95	2,89
A39 Meningokoková meningitída	a	40	26	41	25	29	30	26	42
	r	0,74	0,48	0,76	0,46	0,54	0,55	0,48	0,77
G 00	a	72	83	81	94	97	90	103	88
Bakteriálna meningitída	r	1,33	1,53	1,50	1,74	1,79	1,66	1,90	1,62
A87	a	110	128	174	183	123	88	99	73
Vírusová meningitída	r	2,03	2,35	3,22	3,38	1,26	1,62	1,82	1,34
A85, A86	a	22	20	15	36	42	20	11	12
Iné a nešpecifikované vírusové encefalitídy	r	0,41	0,37	0,28	0,66	0,87	0,37	0,20	0,22
A84.1	a	91	108	102	162	116	84	173	76
Kliešťová encefalitída	r	1,68	1,99	1,89	2,99	2,14	1,55	3,19	1,40
A69.2, G63.0, M01.2	a	1 054	852	754	998	680	913	1 105	806
Lymeská choroba	r	19,43	15,68	13,95	18,44	12,55	16,84	20,36	14,83
B58, P37.1	a	138	77	103	158	187	219	131	110
Toxoplazmóza	r	2,54	1,42	1,91	2,92	3,45	4,04	2,41	2,02
B68	a	4	3	3	0	0	0	0	1
Tenióza	r	0,08	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 5 Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov

DIAGNÓZA	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Brušný týfus a paratýfus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salmonelóza	279,0	226,8	260,8	257,9	204,1	373,0	210,4	202,7	127,8	133,3
Bacilová dyzentéria	5,0	4,5	118,3	15,7	7,3	4,5	6,22	0,0	2,8	4,0
Hnačkové ochorenia ostat.	97,3	118,7	136,8	115,2	121,8	110,3	163,4	212,9	293,1	234,7
Tetanus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Svrab	24,6	37,0	36,4	16,9	19,2	9,0	16,4	16,4	14,2	6,3
Divý kašeľ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Scarlatina	6,7	3,4	1,7	3,4	1,1	0,6	4,52	3,9	4,5	1,1
Varicella	257,7	129,4	67,8	153,4	67,1	166,0	187,5	181,1	53,4	70,6
Herpes zoster	32,4	44,8	44,9	34,8	27,1	30,4	27,71	21,0	19,3	15,4
Osýpky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ružienka	0,0	1,7	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mumps	0,0	9,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Akútna vírus. hepatitída A	20,1	4,5	2,8	1,1	1,1	0,0	3,96	0,0	4,0	36,5
Akútna vírus. hepatitída B	3,4	9,0	3,9	0,6	1,1	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0
Iné vírusové hepatitídy	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	1,1	2,26	2,8	2,8	1,1
Meningokok. meningitída	1,1	1,1	0,6	0,0	0,0	1,7	0,56	1,1	0,6	0,6
Bakteriálna meningitída	2,2	3,9	2,8	2,2	4,5	3,4	5,09	3,9	1,1	2,3
Vírusová meningitída	0,6	1,1	6,2	2,2	3,9	2,3	6,22	4,5	6,2	2,3
Nešpec. vírus. encefalitída	0,6	0,6	1,1	2,2	0,0	1,1	0,56	1,7	2,3	0,6
Kliešťová encefalitída	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,7	1,7
Lymeská borrelióza	1,7	3,4	5,0	1,1	2,8	3,4	10,18	10,2	1,1	4,0
Toxoplazmóza	5,6	9,0	10,1	3,4	5,1	6,8	1,7	3,9	6,2	5,1
Tenioza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,6	0,0	0,0
DIAGNÓZA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Brušný týfus a paratýfus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Salmonelóza	96,93	45,67	49,14	41,06	47,41	40,70	44,20	53,52	71,52	91,30
Bacilová dyzentéria	0,57	0,00	0,57	2,28	5,71	3,44	0,57	0,00	0,00	0,00
Hnačkové ochorenia ostat.	239,48	219,81	272,54	275,99	349,00	374,88	323,74	349,90	525,44	440,3
Tetanus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svrab	5,70	2,28	10,28	7,98	1,71	12,04	20,09	10,93	10,96	15,02
Divý kašeľ	0,57	0,00	8,00	2,98	0,57	0,57	37,31	5,75	9,81	7,51
Scarlatina	7,98	1,14	5,14	1,71	4,57	0,57	4,02	0,00	0,00	0,00
Varicella	198,43	341,42	138,84	254,90	177,07	167,38	118,82	131,21	100,36	134,64
Herpes zoster	22,81	14,27	14,28	7,41	11,42	8,02	12,63	19,57	20,76	18,49
Osýpky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ružienka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mumps	0,00	0,00	0,00	0,57	0,00	0,00	3,44	0,58	3,46	0,58
Akútna vírus. hepatitída A	4,56	0,57	16,00	2,28	1,14	2,87	2,87	1,15	33,45	11,56
Akútna vírus. hepatitída B	0,57	1,14	0,57	1,71	0,57	0,57	0,57	1,73	1,15	2,31
Vírusová hepatitída C	-	-	1,14	0,57	2,86	8,02	2,87	4,03	4,04	2,31
Iné vírusové hepatitídy	2,28	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningokok. meningitída	2,85	1,14	2,28	0,00	1,14	1,15	2,30	0,00	0,00	0,58
Bakteriálna meningitída	3,42	2,28	2,28	1,14	1,14	3,44	1,72	1,15	1,73	0,58
Vírusová meningitída	8,55	1,71	3,43	2,85	0,57	3,44	1,72	3,45	1,73	4,04
Nešpec. vírus. encefalitída	0,57	0,57	1,71	0,57	0,00	0,00	0,57	0,58	0,00	0,58
Kliešťová encefalitída	0,57	0,57	1,14	0,00	0,57	1,72	4,02	4,03	8,65	3,47
Lymeská borrelióza	2,28	4,57	1,71	6,27	6,85	7,45	6,89	4,03	10,96	6,93
Toxoplazmóza	4,56	8,56	4,57	5,13	2,86	1,72	2,87	2,30	0,77	1,16
Tenioza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 6 Chrápka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1987 – 2006

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.
1987	94 513	54 535,9	1 722 204	32 969,6
1988	90 784	51 410,6	1 923 115	36 622,9
1989	123 339	69 846,1	2 364 424	44 813,1
1990	71 013	40 316,6	1 746 948	32 975,1
1991	77 826	45 043,6	1 997 116	37 845,1
1992	71 917	40 473,7	1 831 432	34 555,2
1993	84 835	47 583,9	2 096 658	33 205,7
1994	79 718	44 640,2	1 711 141	32 000,1
1995	77 229	43 158,2	2 189 650	40 880,6
1996	40 866	22 837,3	1 562 718	29 175,8
1997	88 465	49 424,3	2 527 662	47 089,4
1998	64 374	36 032,4	2 389 855	44 522,1
1999	68 432	38 322,2	2 356 172	43 894,6
2000	51 590	28 925,8	2 112 919	39 362,9
2001	47 199	26 524,2	2 116 227	39 424,6
2002	35 037	39 380,4	1 585 626	29 539,6
2003	40 411	22 737,4	1 962 248	36 320,8
2004	21 447	12 128,6	1 335 323	24 716,5
2005	24 019	13 641,9	1 341 995	24 901,6
2006	20 695	11 879,1	1 446 284	26 869,7

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

V roku 2007 sa zmenil spôsob výpočtu incidencie chrípky a akútnych respiračných ochorení. Počíta sa pre percento obyvateľov, zhodné s percentom hlásiacich lekárov. Preto ďalej už uvádzame výskyt týchto ochorení zvlášť pre každý okres. Incidenca je vypočítaná na 100 000 obyvateľov.

Tabuľka 7 Chrápka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2017

Rok	Banská Bystrica		Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca
2007	35 675	120 991,2	20 458	141 965,0	2 059 553	85 238,5
2008	31 468	93 729,9	11 868	78 423,6	1 862 119	74 506,0
2009	45 063	112 790,6	21 459	103 361,0	2 391 481	81,011,9
2010	31 951	96 631,0	14 068	81 878,9	1 926 453	66 892,3
2011	27 205	100 347,9	13 856	89 180,3	2 006 172	70 413,8
2012	18 021	90 420,91	11 232	86 912,14	1 874 676	65 895,5
2013	21 985	91 947,00	16 625	199 546,3	2 199 863	75 328,9
2014	18 478	84 535,37	12 272	81 413,47	1 903 793	68 358,9
2015	22 927	96 597,10	16 450	94 078,60	2 119 341	79 535,1
2016	17 537	86 779,1	14 382	92 920,55	1 911 638	75 301,2
2017	15 003	84 796,3	14 382	79 303,8	1 930 244	77 363,0

Tabuľka 8 Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

A/ Pravidelné očkovanie

1. Očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2015	1 060	976	92,1	485	474	97,7
2014	1 057	987	93,8	508	496	97,6
2013	1 026	962	93,8	538	526	97,8

2. Očkovanie proti diftérii, tetanu, divému kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym infekciám a poliomyelitíde

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2015	1 060	1 015	95,8	485	475	97,9

3. Preočkovanie proti poliomyelitíde

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2003	830	806	97,1	536	532	99,3

Od roku 2013 sa zrušilo pravidelné očkovanie novorodencov proti tuberkulóze a zaradilo sa medzi nepovinné očkovania.

B/ Osobitné, mimoriadne a iné očkovanie

1. Očkovanie novorodencov HBsAg pozitívnych matiek proti vírusovej hepatitíde typu B

Okres	Ročník narod.	Počet detí podliehajúcich očkovaniu	Spolu zaočkovaných		z toho			HBIG** simult.	
			abs.	%	tromi dávkami	dvomi dávkami	jednou dávkou	počet detí	
								abs.	%
Banská Bystrica	2017*	1	1	100,0	1	-	-	-	100,0
	2016	1	1	100,0	1	-	-	-	100,0
Brezno	2017*	0	-	-	-	-	-	-	-
	2016	0	-	-	-	-	-	-	-

*do 31.8.2017

** hyperimúnnny ľudský gamaglobulín podaný simultánne proti vírusovej hepatitíde B

2. Očkovanie študentov nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania proti vírusovej hepatitíde typu B

Okres	Počet študentov podliehajúcich očkovaniu	Očkování	
		spolu	%
B.Bystrica	0	-	-
Brezno	0	-	-

3. Očkovanie proti vírusovej hepatitíde typu B u pacientov hemodialyzačných oddelení a pacientov v peritoneálnej dialýze

Okres	Počet pacientov podliehajúcich očkovaniu	Očkování	
		spolu	%
B.Bystrica	23 + 15	23 + 15	100,0
Brezno	7 + 5	7 + 5	100,0

4. Očkovanie proti vírusovej hepatitíde B u "kontaktov" s osobami, infikovanými vírusom hepatitídy B

Skupina očkovaných osôb	Okres	Celkový počet	Z toho počet kompletne očkovaných	
			abs.	%
Kontakty chorých na VHB	Banská Bystrica	0	0	-
	Brezno	0	0	-
Kontakty nosičov HBsAg	Banská Bystrica	2	1 (2 dávkami)	50,0
	Brezno	11	6 (2 dávkami) + 2 (1 dávkou)	72,7

5a. Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2017 v okrese Banská Bystrica

Očkovanie proti	Spolu	Počet očkovaných detí z toho očkovaných			Revakcinovaných
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Infekciám vyvolaným H.influenzae b	-	-	-	-	-
Kliešťovej encefalitíde	105	15	21	46	23
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	2	2	-	-
	od 3 rokov života	78	78	-	-
Vírusovej hepatitíde typu A	299	95	204	-	-
Vírusovej hepatitíde typu B	-	-	-	-	-
VHA+VHB (kombinovanou vakcínou)	-	-	-	-	-
Meningokokovej meningitíde	51	51	-	-	-
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae:					
PVC7 konjugovaná	-	-	-	-	-
PCV23 polysacharidová	-	-	-	-	-
Rotavírusovým infekciám	437	20	357	60	-
Rakovine krčka maternice	58	20	20	18	-
Ovčím kiahňam	57	21	36	-	-
Tuberkulóze	2	2	-	-	-

5b. Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2017 v okrese Brezno

Očkovanie proti	Počet očkovaných detí				Revakci- novaných
	Spolu	z toho očkovaných			
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Infekciám vyvolaným H.influenzae b	-	-	-	-	-
Kliešťovej encefalitíde	15	1	3	10	1
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	-	-	-	-
	od 3 rokov života	123	123	-	-
Vírusovej hepatitíde typu A	1 146	237	909	-	-
Vírusovej hepatitíde typu B	-	-	-	-	-
VHA+VHB (kombinovanou vakcínou)	-	-	-	-	-
Meningokokovej meningitíde	13	13	-	-	-
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae:					
PVC7 konjugovaná	-	-	-	-	-
PCV23 polysacharidová	1	1	-	-	-
Rotavírusovým infekciám	124	44	80	-	-
Rakovine krčka maternice	22	1	7	14	-
Ovčím kiahňam	-	-	-	-	-
TBC	1	1	-	-	-

6. Očkovanie proti chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v období od 1.9.2014 do 31.8.2016

Vekové skupiny	okres B. Bystrica			okres Brezno		
	Celkový poč. osôb	zaočkovaných		Celkový poč. osôb	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
0 – 5	14	-	-	1	1	100,0
6 - 14	14	-	-	1	1	100,0
15 - 19	10	-	-	4	4	100,0
20 - 59	51	35	68,6	148	129	87,2
60 a starší	500	286	54,2	276	159	57,6
SPOLU	594	321	54,0	430	294	68,4

Tabuľka 9 Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1997 – 2017

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľ'ov	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľ'ov
1997	20	11,2	1 302	24,2
1998	19	10,6	1 289	23,9
1999	10	5,6	1 218	22,6
2000	28	15,7	1 110	20,5
2001	23	12,9	1 078	20,0
2002	17	9,6	1 069	19,9
2003	10	5,6	983	18,3
2004	18	10,2	713	13,2
2005	19	10,79	743	13,80
2006	12	6,82	732	13,59
2007	16	9,12	708	13,13
2008	14	7,99	652	12,06
2009	20	11,42	513	9,47
2010	4	2,29	443	8,17
2011	9	5,13	399	7,34
2012	9	5,14	345	6,35
2013	3	1,72	401	7,41
2014	8	4,59	336	6,20
2015	6	3,45	317	5,85
2016	1	0,58	296	5,45
2017	6	3,47	249	4,58

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 10 Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2007-2017

Rok	okres B.Bystrica		okres Brezno	
	Výskyt	Incidencia na 100 000 obyvateľ'ov	Výskyt	Incidencia na 100 000 Obyvatel'ov
2007	10	9,01	6	9,28
2008	9	8,12	5	7,78
2009	15	13,52	5	7,79
2010	2	1,80	2	3,12
2011	9	8,09	0	0,00
2012	5	4,50	4	6,28
2013	3	2,70	0	0,00
2014	5	4,50	3	4,74
2015	4	3,60	2	3,18
2016	0	0,00	1	1,60
2017	5	4,51	1	1,61

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 11 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia a hlavnej lokalizácie choroby v rr. 2005 – 2017

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Pľúcna tbc	Mimo-pľúcna tbc
2005	14	8	6	12	2
2006	7	7	0	7	0
2007	10	9	1	10	0
2008	9	7	2	7	2
2009	15	12	3	13	2
2010	2	2	0	2	0
2011	9	6	3	8	1
2012	5	2	3	3	2
2013	3	2	1	3	1
2014	5	4	1	4	1
2015	4	3	1	2	2
2016	0	0	0	0	0
2017	5	2	3	5	1

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 12 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-2017

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Pľúcna tbc	Mimo-pľúcna tbc
2005	5	3	2	3	2
2006	5	3	2	4	1
2007	6	3	3	5	1
2008	5	4	1	4	1
2009	5	4	1	5	0
2010	2	1	1	1	1
2011	0	0	0	0	0
2012	4	3	1	4	0
2013	0	0	0	0	0
2014	3	3	0	3	0
2015	2	1	1	1	1
2016	1	1	0	1	0
2017	1	1	0	1	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 13 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2015 – 2017 k 31.12.

Územie	Rok	Počty diabetikov		
		Muži	Ženy	Spolu
okres Banská Bystrica	2015	4 128	4 496	8 624
	2016	4 432	4 892	9 324
	2017	4 592	5 149	9 741
okres Brezno	2015	1 582	1 973	3 555
	2016	1 617	1 931	3 548
	2017	1 528	1 727	3 255
Banskobystrický kraj	2015	20 365	23 362	43 727
	2016	20 845	24 065	44 910
	2017	20 750	23 915	44 665
Slovenská republika	2015	161 133	184 342	345 475
	2016	171 466	196 618	368 084
	2017	165 285	189 441	354 726

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 14 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.2017

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	3	7	10	0	0	0
5 – 9	19	14	33	0	0	0
10 – 14	12	19	31	0	0	0
15 – 19	13	12	25	0	0	0
20 – 24	33	45	78	6	6	12
25 – 29	57	105	162	4	6	10
30 – 34	127	187	314	23	7	30
35 – 39	227	257	484	28	21	49
40 – 44	401	423	824	47	21	68
45 – 49	425	437	862	97	83	180
50 – 54	490	479	969	120	97	217
55 – 59	427	462	889	183	136	319
60 – 64	496	472	968	254	213	467
65 – 69	566	559	1 125	267	252	519
70 - 74	464	505	969	190	276	466
75 – 79	380	480	860	142	247	389
80 – 84	199	261	460	86	155	141
85 +	253	425	778	81	207	288
Spolu	4 592	5 149	9 741	1 528	1 727	3 255

Tabuľka 15 Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2017 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	2	3	5	0	0	0
5 – 9	4	1	5	0	0	0
10 – 14	1	1	2	0	0	0
15 – 19	0	0	0	0	0	0
20 – 24	6	4	10	0	2	2
25 – 29	9	13	22	2	0	2
30 – 34	18	28	46	2	2	4
35 – 39	12	29	41	2	1	3
40 – 44	15	24	39	5	4	9
45 – 49	16	21	37	14	5	19
50 – 54	30	25	55	9	11	20
55 – 59	28	28	56	13	6	19
60 – 64	31	30	61	15	11	26
65 – 69	24	19	43	16	9	25
70 - 74	9	10	19	5	11	16
75 – 79	6	5	11	4	5	9
80 – 84	3	1	4	1	4	5
85 +	0	0	0	1	3	4
Spolu	214	242	456	89	74	163

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 16 Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2015 – 2017

Územie	Rok	SYPHILIS					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2015	1	1,89	1	1,72	2	1,80
	2016	4	7,56	0	0,00	4	3,60
	2017	10	18,90	2	3,45	12	9,90
okres Brezno	2015	1	3,28	0	0,00	1	1,59
	2016	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	2017	1	3,30	1	3,12	2	3,21
BB-kraj	2015	9	2,84	5	1,48	14	2,14
	2016	9	2,85	4	1,19	13	1,99
	2017	17	5,38	4	1,19	21	3,21
Slovenská republika	2015	213	8,06	86	3,09	299	5,51
	2016	236	8,91	124	4,46	360	6,63
	2017	279	10,56	109	3,92	388	7,13

Územie	Rok	GONORRHOEA					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2015	0	0,00	2	3,45	2	1,80
	2016	2	3,78	0	0,00	2	1,80
	2017	5	9,45	2	3,45	7	6,30
okres Brezno	2015	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	2016	2	6,59	0	0,00	2	3,19
	2017	1	3,30	0	0,00	1	1,61
BB-kraj	2015	7	2,21	3	0,89	10	1,53
	2016	11	3,48	2	0,60	13	1,99
	2017	11	3,48	3	0,89	14	2,19
Slovenská republika	2015	259	9,80	85	3,06	344	6,34
	2016	210	7,94	70	2,52	280	5,16
	2017	300	11,31	92	3,31	392	7,21

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Vysvetlivky: rel. - incidencia vypočítaná na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Od roku 2014 sa hlásenie pohlavnej choroby zasiela len do Registra infekčných ochorení cez Epidemiologický informačný systém, prevádzkovaný Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, nakoľko zbiera údaje od všetkých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Národné centrum zdravotníckych informácií doposiaľ získavalo údaje len z dermatologických ambulancií a oddelení. Táto zmena metodiky zberu údajov viedla k získaniu presnejšieho obrazu o počte ochorení. Spracovanie štatistických výstupov bolo realizované v NCZI.

Tabuľka 17 Počet novohlásených prípadov HIV pozitivity v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 2017

Rok	Počet HIV pozitívnych
2001	1
2002	2
2003	2
2004	1
2005	3
2006	1
2007	5
2008	3
2009	1
2010	1
2011	2
2012	2
2013	3
2014	1
2015	4
2016	3
2017	7

Zdroj informácií: RÚVZ SR Bratislava

Novovzniknuté prípady HIV pozitivity sa v Slovenskej republike začali sledovať v roku 1985. Od tej doby bolo v Banskobystrickom kraji zaznamenaných spolu 46 HIV pozitívnych obyvateľov, z toho 7 prípadov ochorenia na AIDS.

V roku 2017 nebolo v Banskobystrickom kraji hlásené žiadne ochorenie na AIDS. Zaznamenaných bolo 7 nových prípadov HIV pozitivity. Všetky prípady sa vyskytli u mužov, a to 3 v okrese Revúca a po jednom prípade v okresoch Banská Štiavnica, Lučenec, Rimavská Sobota a Veľký Krtíš.

Poradňu prevencie HIV/AIDS v RÚVZ v Banskej Bystrici navštívilo v priebehu roka 2017 celkom 122 klientov, ktorým bola odobratá vzorka krvi na zistenie protilátok proti HIV. Z nich bolo 34 klientov na vlastné želanie vyšetrených anonymne. Poradenstvo prostredníctvom telefonической linky poradne využilo 142 klientov, čo je o 30 klientov viac, ako v predchádzajúcom roku.

Súčasťou práce poradne je aj realizácia projektu „Hrou proti AIDS“, na ktorom sa zúčastňujú mladí ľudia zo základných a stredných škôl. V roku 2017 sa zúčastnilo projektu „Hrou proti AIDS“ 285 žiakov ZŠ čo je o 225 viac ako v roku predchádzajúcom.

Tabuľka 18 Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2017 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	Spolu deti s vrodenou chybou	v tom		UPT z dôvodu prenatálne zistenej vrodenej chyby
		živonarodené deti	mŕtvonarodené deti	
okres Banská Bystrica	31	31	0	2
okres Brezno	19	19	0	1
Banskobystrický kraj	243	243	0	5
SR	2 394	2 389	5	36

Tabuľka 19 Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2009 - 2017 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
okr. B.Bystrica	126,58	164,38	137,24	447,76	180,90	228,63	400,39	289,02	305,42
okr. Brezno	121,58	156,49	166,16	214,67	231,40	324,32	242,09	300,35	321,49
BB-kraj	138,97	154,55	173,21	264,03	154,50	245,92	297,95	281,96	386,45
SR	233,10	239,86	242,88	346,09	278,17	272,56	354,84	357,21	412,12

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 20 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	327	617,1	501,0	315	96,3	9	2,8
okres Brezno	198	635,5	421,1	193	97,5	5	2,5
BB - kraj	1 958	612,4	419,7	1 840	94,0	58	3,0
Slovenská republika	16 315	620,6	434,8	15 454	94,7	282	1,7

Tabuľka 21 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	378	649,2	368,7	366	96,8	9	2,4
okres Brezno	169	511,9	265,1	162	95,9	3	1,8
BB - kraj	2 041	598,6	333,1	1 918	94,0	39	1,9
Slovenská republika	15 903	574,1	331,0	15 147	95,2	190	1,2

Vysvetlivky:

abs. – absolútny počet ochorení

relat. – hrubá (skutočná) incidencia - počet ochorení pripadajúcich na 100 000 obyvateľov daného územného celku (CR)

štand. – štandardizovaná incidencia - hodnoty incidence prepočítané priamou metódou na svetovú štandardnú populáciu na 100 000 obyvateľov (WSR)

% - percento z absolútneho počtu všetkých hlásených ochorení

Tabuľka 22 Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2011 podľa pohlavia a lokalizácie

Kód	Diagnóza slovom	Územie	MUŽI				ŽENY			
			abs.	%	rel. CR	šťan. WSR	abs.	%	rel. CR	šťan. WSR
C16	Zhubný nádor žalúdka	okr. BB	5	1,5	9,4	7,0	12	3,2	20,6	10,0
		okr. BR	6	3,0	19,3	13,0	6	3,6	18,2	9,0
		SR	587	3,6	22,3	15,4	363	2,3	13,1	6,6
C18	Zhubný nádor hrubého čreva	okr. BB	19	5,8	35,9	22,9	21	5,6	36,1	17,6
		okr. BR	22	11,1	70,6	44,9	12	7,1	36,4	20,8
		SR	1 194	7,3	45,4	31,2	1 037	6,5	37,4	19,4
C19	Zhubný nádor rektosigmoidového spojenia	okr. BB	7	2,1	13,2	8,5	4	1,1	6,9	2,6
		okr. BR	4	2,0	12,8	8,9	0	0,0	0,0	0,0
		SR	248	1,5	9,4	6,5	173	1,1	6,2	3,2
C20	Zhubný nádor konečníka	okr. BB	16	4,9	30,2	18,6	7	1,9	12,0	7,0
		okr. BR	13	6,6	41,7	29,0	5	3,0	15,1	8,3
		SR	715	4,4	27,2	18,7	438	2,8	15,8	8,1
C21	Zhubný nádor anusu a análneho kanála	okr. BB	0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
		okr. BR	1	0,5	3,2	1,4	0	0,0	0,0	0,0
		SR	21	0,1	0,8	0,5	20	0,1	0,7	0,4
C22	Zhubný nádor pečene a vnútropečeňových žilcových ciest	okr. BB	9	2,8	17,0	10,8	4	1,1	6,9	3,3
		okr. BR	1	0,5	3,2	2,6	3	1,8	9,1	2,3
		SR	303	1,9	11,5	7,9	155	1,0	5,6	2,7
C34	Zhubný nádor priedušiek a pľúc	okr. BB	35	10,7	66,1	41,1	15	4,0	25,8	11,4
		okr. BR	20	10,1	64,2	40,8	6	3,6	18,2	6,4
		SR	1 999	12,3	76,0	52,7	662	4,2	23,9	13,0
C43	Malígný melanóm kože	okr. BB	24	7,3	45,3	28,9	8	2,1	13,7	8,4
		okr. BR	5	2,5	16,0	10,1	5	3,0	15,1	9,7
		SR	348	2,1	13,2	9,5	371	2,3	13,4	8,4
C44	Iné zhubné nádory kože	okr. BB	55	16,8	103,8	65,8	45	11,9	77,3	38,0
		okr. BR	22	11,1	70,6	47,1	29	17,2	87,8	33,1
		SR	2 692	16,5	102,4	69,5	2 670	16,8	96,4	48,2
C50	Zhubný nádor prsníka	okr. BB	-	-	-	-	72	19,0	123,7	74,6
		okr. BR	-	-	-	-	26	15,4	78,8	42,4
		SR	11	0,1	0,4	0,3	2 803	17,6	101,2	60,9
C53	Zhubný nádor krčka maternice	okr. BB	-	-	-	-	15	4,0	25,8	18,4
		okr. BR	-	-	-	-	10	5,9	30,3	20,4
		SR	-	-	-	-	594	3,7	21,4	14,9

pokračovanie

Kód	Diagnóza slovom	Územie	MUŽI				ŽENY			
			abs.	%	rel. CR	štan. WSR	abs.	%	rel. CR	štan. WSR
C54	Zhubný nádor tela maternice	okr. BB	-	-	-	-	18	4,8	30,9	17,1
		okr. BR	-	-	-	-	9	5,3	27,3	13,2
		SR	-	-	-	-	952	6,0	34,4	20,0
C55	Zhubný nádor bližšie neurčenej časti maternice	okr. BB	-	-	-	-	0	0,0	0,0	0,0
		okr. BR	-	-	-	-	1	0,6	3,0	0,6
		SR	-	-	-	-	13	0,1	0,5	0,2
C61	Zhubný nádor predstojnice (prostaty)	okr. BB	40	12,2	75,5	47,7	-	-	-	-
		okr. BR	32	16,2	102,7	66,5	-	-	-	-
		SR	2 026	12,4	77,1	53,0	-	-	-	-
C67	Zhubný nádor močového mechúra	okr. BB	22	6,7	41,5	26,3	12	3,2	20,6	10,2
		okr. BR	8	4,0	25,7	16,3	3	1,8	9,1	4,2
		SR	854	5,2	32,5	22,1	299	1,9	10,8	5,7

Tabuľka 23 Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u mužov v SR v r. 2011

Poradie	Diagnóza podľa MKCH-10	Počet	Percento
1.	C44	2 692	16,5
2.	C18 - C21	2 178	13,3
3.	C61	2 026	12,4
4.	C34	1 999	12,3
5.	C67	854	5,2

Tabuľka 24 Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u žien v SR v r. 2011

Poradie	Diagnóza podľa MKCH-10	Počet	Percento
1.	C50	2 803	17,6
2.	C44	2 670	16,8
3.	C18 – C21	1 668	10,5
4.	C54 – C55	965	6,1
5.	C34	662	4,2

Podklady k tabuľkám 20 až 24 a nasledujúci komentár boli čerpané z analytickej publikácie Hlodáková, V., Diba, Ch. S., a kol.: Incidencia zhubných nádorov v Slovenskej republike 2011, ktorú vydal Národný onkologický register SR, Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava.

Údaje o počte zhubných nádorov, miere hrubej i štandardizovanej incidencii ich výskytu na Slovensku uvedené v spomínanej publikácii poukazujú naďalej na kontinuálne zvyšovanie nových prípadov onkologických ochorení ročne. V roku 2011 bolo na Slovensku hlásených a zaregistrovaných spolu 32 218 nových prípadov, čo je vzostup oproti predchádzajúcemu roku o 172 prípadov. Z toho bolo 16 315 prípadov ochorení u mužov a 15 903 prípadov u žien.

V roku 2011 bol najčastejším malígnym nádorom podľa pohlavia zhubný nádor prsníka u žien s 2 803 novými prípadmi, ktoré tvoria 17,6%-ný podiel zo všetkých zhubných nádorov hlásených u žien. Počet zhubných nádorov prsníka u žien prvýkrát prevýšil aj počet zhubných nádorov u mužov na prvom mieste, čo boli nemelanómové nádory kože s 2 692 prípadmi.

Rizikové faktory vzniku zhubného nádora prsníka sú zároveň typickým indikátorom zvyšujúcej sa životnej úrovne žien (s dopadom na zvyšovanie strednej dĺžky života v starších vekových skupinách žien), zmien v ich životnom štýle (staršie prvorodičky a nedojčenie detí). Zvyšujúci sa záchyt zhubného nádora prsníka však predstavuje aj zvýšenie zdravotného povedomia žien a vyhľadanie zdravotnej starostlivosti v rámci preventívneho vyšetrenia alebo už aj pri ťažkostiach. Pre lepšiu intervenciu budú však potrebné príslušné skriningové opatrenia, aby podiel zachytených zhubných nádorov prsníka *in situ* alebo zhubných nádorov v nižších klinických štádiách boli v lepšom pomere oproti vyšším klinickým štádiám, čo v súčasnosti nie je realitou.

Zvýšenú pozornosť treba venovať aj stúpajúcim počtom prípadov zhubného nádora maternice (965 prípadov), zaradujúcich sa počtom prípadov na 4. miesto. Pozitívne treba hodnotiť, podobne ako v prípade nádorov prsníka, klesajúcu mortalitu napriek stúpajúcej incidencii.

Zhubný nádor kolorekta sa týkal 2 178 mužov (2. najčastejší zhubný nádor u mužov) s 1 668 prípadov žien (3. najčastejší zhubný nádor u žien). Výskyt zhubných nádorov v tejto lokalizácii vykazuje aj naďalej vzostupný vývoj, avšak s nižšími počtami prípadov. Rizikové faktory nie sú zatiaľ jednoznačne známe a akceptované. Mierne ochranný efekt predstavuje prítomnosť čerstvej zeleniny a ovocia v strave.

Zhubný nádor prostaty bol zistený u 2 026 mužov (3. Najčastejší zhubný nádor u mužov). Vysoký počet súvisí s priemernou dĺžkou života u mužov, resp. s rastúcou proporciou príslušníkov vyšších vekových skupín mužskej populácie. S trvalým vzostupom zhubného nádora. S trvalým vzostupom výskytu zhubného nádora prostaty treba u nás počítať i v budúcnosti vzhľadom na starnutie populácie

Zhubný nádor pľúc sa počtom prípadov stále zaraduje medzi päť najčastejších zhubných nádorov. U mužov im v roku 2011 patrilo 4. Miesto (1 999 prípadov), u žien 5. Miesto (662 prípadov).

Existencia dlhodobých a kvalitných údajov o hodnotách a trendoch vo vývoji počtu zhubných nádorov podľa príslušnej lokalizácie, vo vývoji incidencie a mortality na zhubné nádory umožňuje vyjadriť sa k súčasnému i budúcemu vývoju onkologických ochorení na Slovensku. Celkovo treba očakávať stúpanie výskytu týchto ochorení vzhľadom na vzostup strednej dĺžky života populácie najmä vo vyšších vekových skupinách (dlhšie prežívanie). Až 75% zhubných nádorov sa v súčasnosti vyskytuje u ľudí vo veku nad 55 rokov.

Predpokladá sa, že v 21. storočí sa zhubné nádory stanú hlavnou témou a prioritou zdravotnej politiky všetkých vyspelých štátov.

Tabuľka 25 Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2017 podľa diagnostických skupín a profesie

Diagnostická skupina	Profesia	Počet prešetrení
Kožné choroby (22)	sestra pri lôžku	5
	zdravotná asistentka pri lôžku	1
	údržbár	1
	obsluha CNC zariadení	1
	robotníčka	1
Choroby z vibrácií (28)	robotníčka (kosmetik-vysprávka)	1
	strojný zámočník	1
	zlievárenský robotník - tavič	1
	piliar	2
Choroby z DNJZ (29)	strojný zámočník	1
	zlievárenský robotník - tavič	1
	operátor stroja na manipuláciu a skracovanie dreva	1
	predavačka	1
	dojička	1
	kadernička	1
	piliar	1
Fibróza pľúc (33)	zvárač	1
Spolu		22

Tabuľka 26 Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2008 – 2017

Skupina dg	Počet priznaných chorôb z povolania									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Intoxikácie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kožné choroby (22)	4	0	0	13	1	0	8	2	1	6
Infekcie vrátane zoonóz (24 +26)	2	2	1	0	2	-	-	-	-	-
Infekčné ochorenia (24)	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0
Zoonózy (26)	-	-	-	-	-	3	1	0	0	0
Choroby z vibrácií (28)	9	2	4	1	3	2	3	0	1	2
Choroby z DNJZ* (29)	6	0	1	0	1	0	3	2	0	2
Fibróza pľúc (33)	2	0	0	0	3	0	1	1	0	1
Astma bronchiálne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poškodenie sluchu z hluku (38)	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Poškodenie hlasiviek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nádorové choroby** (46)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné poškodenie zdravia (47)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	23	4	6	15	10	6	16	5	2	11

Zdroj informácií: RÚVZ Banská Bystrica

Vysvetlivky: DNJZ - dlhodobé nadmerné jednostrané zaťaženie

** - nádorové choroby ako dôsledok pracovnej expozície karcinogénnym faktorom

V roku 2017 vykonali odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici 22 prešetrení pracovných podmienok a spôsobu práce pri podozrení na chorobu z povolania v podnikoch a organizáciách na území **okresov Banská Bystrica a Brezno**. Z uvedeného počtu prešetrení bola príčinná súvislosť medzi vykonávanou prácou a ochorením dokázaná v 16 prípadoch, v 4 prípadoch nebola dokázaná jednoznačná súvislosť ochorenia s vykonávanou prácou – prešetrovaný nepracoval za podmienok, kedy môže vzniknúť choroba z povolania, v 1 prípade bola súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou nejednoznačná alebo sporná, jeden prešetrovaný prípad sa nebolo možné posúdiť z dôvodu nejasnej diagnózy.

Najvyšší počet prešetrení bol zaznamenaný pri podozrení na profesionálne **kožné ochorenie** – celkom 9 prešetrení. Jednalo sa o 6 prípadov z dôvodu epidemického výskytu svrabu na chirurgickom oddelení v zdravotníckom zariadení, 3 prešetrenia boli vykonané z dôvodu predpokladanej profesionálnej súvislosti vzniku kontaktných ekzémov pri používaní chemických prípravkov používaných v technológii. Príčinná súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou bola potvrdená v 8 prípadoch, 1 prípad bol sporný.

Nasledovali prešetrenia – v počte **7** (pol. č.29) **ochorenia končatín z DNJZ**. Prešetrenia sa týkali posúdenia fyzickej záťaže pri výkone rôznych činností u rôznych profesií. Príčinná súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou bola potvrdená len v 3 prípadoch. Trend vývoja počtu prešetrení u diagnóz v tejto skupine dlhodobo korešponduje aj s vysokým výskytom prešetrení a následne aj ochorení z DNJZ v rámci kraja aj v celoslovenskom meradle.

Pri podozrení na profesionálne **ochorenia končatín z vibrácií** (pol.č.28) bolo vykonaných 5 prešetrení u pracovníkov v lesnom hospodárstve - ťažba dreva, v zlievárni a v drevospracujúcom podniku. Príčinná súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou bola potvrdená v 5 prípadoch.

Prešetrovanie podozrenia - **choroba zaprášenia pľúc** (pol.č.33) – zvaračské pľúca bolo vykonané u zvarača v strojárskom podniku. Príčinná súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou bola v tomto prípade potvrdená.

Choroba z povolania bola v roku 201 priznaná v 17 prípadoch.

ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

Oddelenie podpory zdravia (OPZ) je od roku 2014 podľa novej organizačnej schémy začlenené pod odbor epidemiológie. Poradňa zdravia je naďalej súčasťou OPZ a pracuje tak ako doposiaľ už od roku 1993. Je určená všetkým obyvateľom, ktorí majú záujem o svoje zdravie a chcú poznať svoje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení, najmä srdcovocievnych a nádorových. Zabezpečený je výjazd základnej poradne zdravia do Brezna 1-krát mesačne, kde v priestoroch klubu dôchodcov poskytuje základnú poradňu svoje služby pre Brezno a okolie.

Poradňa zdravia poskytuje minimálne spektrum vyšetrení, ktoré orientačne určia hladinu individuálneho rizika klienta. Ich analýza umožní odporúčať optimálne zmeny:

- vo výžive a spotrebe alkoholu,
- vo fajčiarskych návykoch,
- vo fyzickej aktivite,
- v zvládaní stresu,
- v prípade potreby sa v zmysle štandardných diagnostických postupov odporučí klientovi návšteva ošetrojúceho lekára a ďalšie potrebné vyšetrenia.

Poradňa zdravia má okrem základnej poradne aj nadstavbové poradne, ktoré sú špecializované na zvládnutie najzávažnejších rizikových faktorov, ktoré majú potenciál iniciovať proces ústiaci do vzniku závažných poškodení zdravia:

- Poradňa pre zdravú výživu
- Poradňa pre odvykanie od fajčenia
- Poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity
- Poradňa pre deti a rodiny
- Poradňa pre problematiku AIDS
- Poradňa pre ochranu a podporu zdravia pri práci
- Poradňa environmentálneho zdravia

Programy a projekty, na ktorých riešení OPZ RÚVZ v Banskej Bystrici participovalo, vychádzajú z priorit "Národného programu podpory zdravia" aktualizovaného podľa dokumentov Svetovej zdravotníckej organizácie – "Zdravie pre všetkých v 21.storočí". Od roku 1993 prioritou bol Celostátny integrovaný program intervencie proti neinfekčným chorobám – CINDI.

- Strednodobý cieľ programu - zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska (v našom podiele obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno) - znížiť chorobnosť a úmrtnosť na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie, zameranej na znižovanie výskytu prioritných rizikových faktorov civilizačných ochorení.
- Krátkodobý cieľ - znížiť prevalenciu osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, nadmerným užívaním alkoholu a s neschopnosťou zvládať stres. Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o následkoch rizikových faktorov a o možnostiach pozitívne zmeniť životný štýl.

Aktivity tohto projektu sú zamerané na dve hlavné úlohy:

1. Intervenciu v optimalizácii rizikových faktorov životného štýlu obyvateľov – a to pôsobením na klientov poradní zdravia pri RÚVZ v SR a najmä skupinovú a mediálnu formou rozšírenou o vybrané skupiny obyvateľov žijúcich v zhoršených sociálnych a ekonomických podmienkach. Objektívnym zhodnotením rizikových faktorov zdravia, akými sú fajčenie, hypertenzia, obezita, nedostatočná fyzická aktivita a stres sa poskytuje ciele poradenstvo.
2. Monitorovanie efektívnosti intervenčných aktivít vo forme skríningu prevalencie rizikových faktorov v populačnej vzorke produktívneho veku vrátane analýz prioritných ukazovateľov zdravotného stavu v rámci zdravotníckej štatistiky. Stratégiou projektu je integrácia aktivít s inými programami, resp. inštitúciami, podporujúcimi zdravie.

Z ďalších aktivít Oddelenia podpory zdravia uvádzame ešte aspoň niektoré:

Zabezpečiť priority NPPZ:

- Rozvíjať ľudské zdroje pre zdravie
- Zabezpečiť zdravie rodiny
- Žiť zdravší kvalitnejší život

- Odstrániť zdraviu škodlivé vplyvy
- Zapojiť zdravotníkov, najmä v primárnej zdravotnej starostlivosti
- Poradenské centrá zdravotnej výchovy a podpory zdravia
- Informovanosť, vzdelávanie, propagácia
- Program ozdravenie výživy

Realizácia projektov:

- Zabezpečiť zdravé pracoviská
- Školy podporujúce zdravie a zdravé materské školy
- Celoslovenská kampaň "Vyzvi srdce k pohybu"
- Projekt "VIEM ČO ZJEM", ktorý je súčasťou celoslovenského programu na podporu zdravej výživy detí v školskom veku 9 – 12 rokov "Nestlé Healthy Kids Global Programme".

Program CINDI sa mimo obdobia skrínigov uplatňuje najmä prostredníctvom Poradní zdravia, formou vyhľadávania rizikových faktorov KV, niektorých metabolických a onkologických chorôb u príslušníkov bežnej populácie bez manifestného ochorenia a bez evidentných klinických známk. Návštevníci Poradní zdravia sú vyšetřovaní s následným individuálnym poradenstvom a nefarmakologickou intervenciou. V prípade potreby, ak je zistená závažná porucha, sú odosielaní do starostlivosti lekárov v kuratívne. Vedúca oddelenia podpory zdravia je členom pracovnej skupiny pre činnosť základných poradní zdravia v SR.

V roku 2017 bolo celkom v základnej poradni zdravia vyšetřených za štandardných podmienok 381 klientov (je to o 10% viac ako v predchádzajúcom roku 2016), z toho bolo prvovýšetřených 178 klientov (50 mužov a 128 žien) na opakovanú kontrolu prišlo 203 klientov (53 %). Za celý rok bolo zrealizovaných 29 výjazdov Základnej poradne zdravia, kedy bolo vyšetřených 573 klientov (z toho bolo 53 % klientov vyšetřených za štandardných podmienok). O služby Poradne zdravia mali záujem predovšetkým stredoškólači s maturitou (39 %) a vysokoškólsky vzdelaní ľudia (38 %). Pri prvej návšteve PZ u 36 % mužov a 21 % žien bol zistený TK v kritických hodnotách .Pri prvej návšteve základnej poradni zdravia hodnotu TK nepoznalo 28 klientov (6 muži a 22 žien). Hypertenziu v osobnej anamnéze pri prvej návšteve malo uvedenú 16 % klientov, ktorí boli aj liečení na danú diagnózu. Zároveň sme podchytili 8 susp. hypertenziu. Pri opakovaných kontrolách u klientov u ktorých boli zistené zvýšené hodnoty rizikových biochemických parametrov - u 36 % klientov došlo po individuálnom poradenstve k poklesu celkového cholesterolu, u 65 % klientov sa upravila hladina triglyceridov, u 25,4 % klientov sa upravil systolický a u 31,5% klientov diastolický krvný tlak. U 65 % klientov sa zvýšil dobrý cholesterol(HDL), u 12 % klientov bol zaznamenaný pokles BMI, čo je o 8 % viac ako v predchádzajúcom roku 2016.

Na realizácii cieľov programu CINDI sa podieľajú aj špecializované poradne, pracovníčky OPZ vedú Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity, Poradňu pre odvykanie od fajčenia, Poradňu pre nefarmakologické ovplyvňovanie krvného tlaku.

Analýza dynamiky vybraných parametrov životosprávy opakovane vyšetřených klientov zaznamenala u 28% mužov zlepšenie vo výžive vo zvýšení pohybovej aktivity (35 %) a 15% mužov prestalo fajčiť. U žien sa zistilo že 15 % si upravilo stravovanie ,45 % zvýšilo pohybovú aktivitu a 12 % prestalo fajčiť.

Klienti v strednom a vysokom riziku rozvoja KVCH boli pozývaní podľa zistených hodnôt rizikových faktorov na opakované vyšetřenie v intervale 3 a 6 mesiacov. Klienti vo vysokom riziku s hodnotami rizikových faktorov, u ktorých nebolo možné dosiahnuť cieľové hodnoty len nefarmakologicky, t.j. úpravami životného štýlu, boli odosielaní k svojmu ošetrojúcemu lekárovi na ďalšie liečebné riešenie stavu v súlade s príslušnými štandardnými terapeutickými postupmi platnými v SR.

Pre dosiahnutie cieľových hodnôt boli klientom odporúčané zmeny v životnom štýle týkajúce sa fajčenia, stravovania, pohybovej aktivity, pitia alkoholu, zvládania stresových situácií atď. a kombinácie daných odporúčaní.

V nadstavbových poradniach boli poskytnuté odborné poradenstvá 863 klientom.

Počet a spektrum klientov, vyšetřených v roku 2017 uvádzajú tabuľky 27 až 30.

Tabuľka 27 Počet výkonov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2017

Poradňa a zabezpečujúci odbor	Spolu
Základná poradňa (OPZ) - prvovýšetrení	178
Poradňa zdravej výživy (HV)	16
Poradňa odvykania od fajčenia (OPZ)	6
Poradňa ochrany a podpory zdravia pri práci (OPPLaT)	182
Poradňa nefarmakologického ovplyvňovania vysokého krvného tlaku (OPZ)	228
Protidrogová a HIV/AIDS poradňa (EPID)	253
S P O L U	863

Vysvetlivky:

- OPZ** – Oddelenie podpory zdravia
HV – Oddelenie hygieny výživy
OPPLaT – Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie
EPID – Oddelenie epidemiológie
HŽPaZ – Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia

Tabuľka 28 Návštevnosť základnej poradne v r. 2017 podľa veku a pohlavia

Základné – prvé vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	5	10,0	0	0,0	5	2,8
15 – 19	5	10,0	39	30,5	44	24,7
20 – 24	2	4,0	7	5,5	9	5,1
25 – 34	7	14,0	10	7,8	17	9,6
35 – 44	11	22,0	22	17,2	33	18,5
45 – 54	6	12,0	10	7,8	16	9,0
55 – 64	8	16,0	19	14,8	27	15,2
65 a viac	6	12,0	21	16,4	27	15,25
S P O L U	50	100,0	128	100,0	178	100,0

Kontrolné vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	0	0,0	0	0,0	0	0,0
15 - 19	0	0,0	5	2,9	5	2,2
20 - 24	1	2,0	4	2,3	5	2,2
25 - 34	7	13,7	2	1,2	9	4,0
35 - 44	5	9,8	20	11,6	25	11,2
45 - 54	5	9,8	28	16,3	33	14,8
55 - 64	11	21,6	41	23,8	52	23,3
65 a viac	22	43,1	72	41,9	94	42,2
S P O L U	51	100,0	172	100,0	223	100,0

Tabuľka 29 Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2017 podľa vzdelania

Vzdelanie	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Neukončené základné	2	2,1	0	0,0	2	0,6
Základné	8	8,5	53	20,4	61	17,2
Učňovské	11	11,7	6	2,3	17	4,8
Stredoškolské s maturitou	28	29,8	109	41,9	137	38,7
Vysokoškolské	45	47,9	90	34,6	135	38,1
Neregistrované	0	0,0	2	0,8	2	0,6
S P O L U	94	100,0	260	100,0	354	100,0

Tabuľka 30 Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2017

	Muži	Ženy		Muži	Ženy	Spolu vyšetrení
TK do 140/90	50	192	TK > 140/90	19	37	298
Celk. cholesterol 5,1 až 6,3	25	80	Celk. cholesterol viac ako 6,3	10	38	153

III. Životné prostredie a zdravie

PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO

V okrese Banská Bystrica aj v okrese Brezno je hromadné zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov stále stabilné a na dobrej úrovni a v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou nedošlo v roku 2017 k výrazným zmenám oproti predchádzajúcim rokom. V každom sídle v obidvoch okresoch sa obyvatelia môžu napojiť na verejný vodovod. V obidvoch okresoch sa na hromadné zásobovanie využívajú hlavne podzemné zdroje vody. Z povrchových zdrojov (potokov) sú zásobovaní obyvatelia časti obce Čierny Balog a obyvatelia obce Pohronská Polhora. RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici monitoruje kvalitu vody v 53 verejných vodovodoch v okrese Banská Bystrica a v 48 vodovodoch v okrese Brezno. V priebehu roka 2017 nedošlo k vážnejším problémom v hromadnom zásobovaní obyvateľov obidvoch okresov pitnou vodou z verejných vodovodov z hľadiska kvality pitnej vody a jej dodávania k spotrebiteľom v dostatočnom množstve. Regulácia v dodávke pitnej vody v letných mesiacoch z dôvodu jej nedostatku bola vyhlásená na vodovode Brezno–Rohozná.

V **okrese Banská Bystrica** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 99,44 %. Zo 42 obcí v okrese v 14 nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov. Obyvatelia, ktorí nie sú napojení na verejný vodovod, používajú väčšinou vlastné studne. Oproti minulému roku bol zaznamenaný pokles v počte zásobovaných obyvateľov o 29. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 616 osôb.

V **okrese Brezno** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 98,38 %. V 14 sídlach v okrese nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov z verejných vodovodov. Oproti minulému roku bol zaznamenaný nárast v počte zásobovaných obyvateľov o 95. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 988 osôb.

Vodárenská úprava pitnej vody vo verejných vodovodoch Beňuš–časť Filipovo a Gašparovo a Bystrá–Podbrezová–Valaská–Brezno zabezpečuje zníženie obsahu druhotného železa vo vode. Technológia na úpravu vody vo vodojeme verejného vodovodu Lom nad Rimavicou (Vrchlom) a vo vodojeme pre skupinový vodovod Lom nad Rimavicou–Drábsko zabezpečuje zníženie obsahu železa a radónu. Na odstraňovanie resp. znižovanie obsahu arzénu v pitnej vode slúžia úpravne vody pre verejné vodovody v obciach Pohronský Bukovec, Podbrezová (vodovod v správe ŽP a.s., Podbrezová) a v obci Jasenie pre skupinový vodovod Jasenie–Predajná–Nemecká.

Technológia úpravy vody pre verejný vodovod v obci Pohronská Polhora je zameraná na odstránenie nerozpustných látok, organických látok (CHSK) a zákalu.

Voda z povrchového vodárenského zdroja v obci Čierny Balog sa na úpravni vody upravuje pomocou koagulácie, ozonizácie a filtrácie.

Z dôvodu zvýšeného množstva radónu v pitnej vode v obciach Šumiac, Lom nad Rimavicou, Sihla, Pohorelá, Telgárt a Ponická Huta prevádzkovateľ vodovodov StVPS a.s. Banská Bystrica zabezpečuje úpravu vody tzv. prevzdušňovaním cez prevzdušňovacie resp. stripovacie veže.

Ďalšou úpravou vody u všetkých verejných vodovodov je dezinfekcia pitnej vody, ktorá sa vykonáva vo vodojemoch, čerpacích staniciach resp. do výtlačných potrubí v prevažnej miere tekutým chlórrom resp. chlórnanom sodným vo väčšine prípadov dávkovacími chlórými zariadeniami PROMINENT a DK-11.

V obciach Dolný Harmanec, Pohronský Bukovec, Beňuš (vodovod OÚ) sa dezinfekcia vody vykonáva pomocou UV žiarenia. Pre skupinový vodovod Čerín–Čačín–Sebedín–Bečov je zabezpečená kombinovaná dezinfekcia plynným chlórrom a UV žiarením.

Plynný chlór je využívaný na dezinfekciu vody v meste Banská Bystrica a v obciach Badín, Lučatín, Staré Hory, Harmanec, Malachov, Nemce, Kyncel'ová a Selce–časť Kopanica.

Dezinfekcia vody chlórdioxidom je zabezpečená na úpravniach vody v obciach Čierny Balog (časť obce), Jasenie, pre skupinový vodovod Jasenie–Predajná–Nemecká a vo verejných vodovodoch Brezno (VZ Trangoška) a Bystrá–Podbrezová–Valaská–Brezno (VZ Tále chlórvoňa).

V priebehu roka 2017 nebola v okrese Banská Bystrica a v okrese Brezno udelená žiadna výnimka na používanie vody, ktorá dlhodobo nespĺňa hygienické limity chemických ukazovateľov.

Ani v jednom z okresov nebol zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s používaním vody určenej na ľudskú spotrebu z verejných vodovodov.

Tabuľka 1 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2017, okres Banská Bystrica

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Banská Bystrica (Sásová, Rudlová, Pršianska terasa, Podlavice, Uhlisko, Senica, sídl. Sever, Fončorda stará)-Nemce-Kynceľová-Selce(Kopanica)-Malachov (PSV-Jergalská vetva)	2	31	0	0	0	0
Banská Bystrica (Rakytovce, Iliáš, Kremnička, Kráľová, Kostiviarska, Jakub, Karlovo, Nový svet, Ul'anka)-Badín-Harmanec (PSV-Harmanecká vetva)	2	17	2	0	2	0
Banská Bystrica (Radvaň, Fončorda nová) (PSV-Jergalská vetva+Tajov 1-6)	1	8	3	1	2	-
Banská Bystrica (Laskomer, staré mesto) (Laskomer)	1	7	2	0	2	0
Banská Bystrica (Skubín) (Tajov 1-6+prameň 1)	1	2	0	0	0	0
Banská Bystrica (Šalková, Majer, sídlisko, Uhlisko)-Slovenská Ľupča (Biotika, Príboj) (Ľadová studňa)	1	7	0	0	0	0
Banská Bystrica (Stará Sásová) (Štepnica)	1	2	0	0	0	0
Banská Bystrica (Šachtičky)	0	1	0	0	0	-
Vlkanová-Hronsek	1	4	1	0	1	-
Priechod-Selce-Slovenská Ľupča (Ľupčica)	1	5	1	0	1	0
Čačín-Čerín-Sebedín-Bečov	1	4	2	1	2	0
Hiadel'- Ľubietová-Lučatín	1	7	1	1	1	0
Baláže	1	1	0	0	0	0
Brusno	1	3	0	0	0	0
Dolná Mičiná	0	2	0	0	0	-
Dolný Harmanec	1	1	0	0	0	0
Donovaly	0	2	0	0	0	-
Donovaly-Hanesy	1	1	1	0	1	0
Donovaly-Mistríky	1	1	0	0	0	-
Donovaly-Bully+Polianka	0	2	1	1	0	-
Dúbravica	0	2	0	0	0	-
Horná Mičiná	0	3	1	0	1	-
Horné Pršany	1	1	1	0	1	0
Hrochoť	1	3	0	0	0	0
Kordíky	0	2	0	0	0	-
Králiky (Stádlo)	1	2	0	0	0	0
Králiky (Čutková)	1	1	0	0	0	-
Ľubietová (Vápenica)	0	2	0	0	0	-
Ľubietová (Ženská dolina)	1	2	0	0	0	0
Medzibrod	1	3	1	0	1	0

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Moštenica	0	2	0	0	0	-
Motyčky	0	2	0	0	0	-
Môlča (Dolná)	1	1	0	0	0	0
Môlča (Horná)	1	2	1	0	1	0
Oravce	0	2	1	1	0	-
Podkonice	1	2	0	0	0	-
Pohronský Bukovec	0	2	2	1	2	-
Ponická Huta	1	1	2	1	1	-
Ponická Lehôtka	0	2	2	2	1	-
Poniky	1	2	2	0	2	1
Povrazník	1	1	0	0	0	-
Priechod (Pod Sokolom)	1	1	0	0	0	0
Riečka	1	2	1	0	1	0
Selce (Jelšiny)	1	1	0	0	0	0
Staré Hory (Prostredná)	1	1	0	0	0	-
Staré Hory (Prostredná+Jergaly)	0	2	0	0	0	-
Strelníky (Genzlová)	1	1	0	0	0	0
Špania Dolina	0	2	0	0	0	-
Špania Dolina (vodovod OÚ)	0	2	0	0	0	-
Tajov (starý)	0	2	0	0	0	-
Tajov (nový)	1	1	0	0	0	-
Tajov (Tajov 1-6)	0	2	0	0	0	-
Turecká	0	2	0	0	0	-
Spolu	36	167	28	9	23	1

Vysvetlivky:

PM – preverovací monitoring

KM – kontrolný monitoring

FaCH – fyzikálne a chemické ukazovatele

MaB – mikrobiologické a biologické ukazovatele

R – rádiologické ukazovatele (vyšetrovali sa len v rámci preverovacieho monitoringu)

Poznámky:

Ak sú v jednom riadku tabuľky uvedené názvy viacerých obcí, jedná sa o zásobovanie z jedného vodného zdroja.

V rámci monitoringu kvality pitnej vody z 53 verejných vodovodov v okrese Banská Bystrica, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 203 vzoriek vody. Z toho bolo 28 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 13,79 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len v rámci preverovacieho monitoringu.

Tabuľka 2 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2017, okres Brezno

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Brezno, Tále (Trangoška)	1	7	0	0	0	-
Bystrá-Valaská-Podbrezová-Brezno (Tále-chlórovňa)	1	13	3	3	0	0
Brezno (Vagnár)	1	3	0	0	0	0
Brezno (u Medved'a)	0	2	0	0	0	-
Brezno (Rovne)	0	2	0	0	0	-
Brezno-Rohozná	1	2	1	0	1	0
Brezno-Podkoreňová	1	2	2	1	1	-
Jasenie-Predajná-Nemecká (Rastová)	1	10	5	5	1	0
Hronec-Osrblie	1	4	0	0	0	0
Dolná Lehota-Vajsková-Podbrezová- Lopej	1	6	1	0	1	0
Bacúch	0	3	0	0	0	-
Beňuš (vodovod OÚ)	1	3	1	0	1	0
Beňuš (vodovod StVPS)	0	2	1	1	0	-
Beňuš-Filipovo-Gašparovo	1	2	0	0	0	0
Braväcovo (Hájenka)	0	3	3	3	1	-
Braväcovo (Hudcová)	0	1	0	0	0	-
Braväcovo (Srnkovo)	0	2	1	1	0	-
Čierny Balog-Fajtov	0	2	1	1	0	-
Čierny Balog-Medveďovo, Krám	1	2	1	1	0	-
Čierny Balog-Jánošovka, pod OÚ	0	3	0	0	0	-
Čierny Balog-Latky	0	2	2	1	1	-
Čierny Balog-Závodie	0	2	1	1	1	-
Čierny Balog-Dobroč, Komov, Jánošovka	1	5	2	2	1	0
Lom nad Rimavicou-Drábsko	0	4	0	0	0	-
Lom nad Rimavicou (Vrchlom)	0	2	1	0	1	-
Nemecká (nad Hronom)	0	2	1	1	0	-
Heľpa	1	3	1	1	0	-
Horná Lehota	0	3	0	0	0	-
Jarabá	0	2	1	1	0	-
Michalová	0	3	0	0	0	-
Mýto pod Ďumbierom (Frljazová)	1	1	0	0	0	0
Mýto pod Ďumbierom (Mlynná)	1	1	1	0	1	-
Podbrezová (vodovod ŽP)	1	2	0	0	0	0
Pohorelá	1	2	1	1	0	0
Pohorelská Maša-Pohorelá (dolný koniec)	1	2	0	0	0	0
Pohronská Polhora	1	3	2	1	2	0
Polomka (horný koniec)	1	2	0	0	0	-
Polomka (dolný koniec)	1	2	0	0	0	0

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	Spolu	FaCH	MaB	R
Polomka-Hámor	0	2	1	0	1	-
Ráztoka	0	2	0	0	0	-
Sihla	1	1	1	1	0	-
Šumiac (Široký Bán)	0	3	0	0	0	-
Šumiac (Potôčky)	1	2	1	1	0	-
Šumiac-Červená Skala	0	2	0	0	0	-
Telgárt (Valentov kút)	1	0	0	0	0	0
Telgárt (Pšolnica)	1	4	1	1	0	0
Valkovňa	0	2	0	0	0	-
Závadka nad Hronom	1	3	0	0	0	0
Spolu	26	138	37	28	14	0

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

V rámci monitoringu kvality pitnej vody zo 48 verejných vodovodov v okrese Brezno, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 164 vzoriek vody. Z toho bolo 37 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 22,56 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len v rámci preverovacieho monitoringu.

VODA NA KÚPANIE

Prírodné kúpacie oblasti

V okresoch **Banská Bystrica** a **Brezno** sa nenachádzajú vody určené na kúpanie (vyhlásené prírodné kúpacie oblasti).

V roku 2016 bola sledovaná kvalita vody v jazere v rekreačnej oblasti Horná Lehota – Krpáčovo, ktoré sa využíva na neorganizovanú rekreáciu, je bez prevádzkovateľa, sprch a zariadení na osobnú hygienu. Kvalita vody bola sledovaná aj v umelo vytvorenom jazere na Plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica. Jazero je napúšťané vodou z Tajovského potoka, voda sa mechanicky predčisťuje v sedimentačnom odberovom objekte a na otvorenom pieskovom filtri. Jazero je prietočné, prívod vody je nepretržitý. Z tohto jazera boli, z časti určenej pre kúpajúcich, počas letnej sezóny odobraté 3 vzorky vody a z jazera na Krpáčove tiež 3 vzorky vody. Vo všetkých 3 vzorkách z plážového kúpaliska a v 2 vzorkách z Krpáčova bola detekovaná prítomnosť rias. V 1 vzorke z plážového kúpaliska a v 1 vzorke z Krpáčova bola detekovaná prítomnosť cyanobaktérií s bunkami < 2 µm. Voda v jazerách v ostatných stanovených ukazovateľoch vyhovovala požiadavkám na kvalitu vody na kúpanie podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z.

V spolupráci s RÚVZ v Rimavskej Sobote, RÚVZ v Lučenci, RÚVZ v Žiari nad Hronom, laboratóriami RÚVZ Banská Bystrica a ÚVZ SR Bratislava bol monitorovaný výskyt enterovírusov vo vodnej nádrži Teplý Vrch, vo vodnej nádrži Ružiná, vo Veľkom Kolpašskom jazere, Vindšachtskom jazere a Počúvadlianskom jazere. V auguste 2017 bolo z týchto jazier spolu odobratých 7 vzoriek vody určenej na kúpanie. Vzorky boli spracované vo virologickom laboratóriu RÚVZ v Banskej Bystrici. Následne boli vzorky odoslané na ďalšiu analýzu do NRC pre ekotoxikológiu na ÚVZ SR.

Umelé kúpaliská so sezónnou prevádzkou

V 8 sezónnych rekreačných zariadeniach v okresoch Banská Bystrica a Brezno, ktoré boli prevádzkované počas letnej turistickej sezóny 2017 sa na kúpanie využívalo 17 bazénov.

V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke Plážové kúpalisko v meste Banská Bystrica (na kúpanie sa využívalo celkom 7 bazénov) a Obecné kúpalisko v obci Strelníky (2 bazény).

V **okrese Brezno** boli v prevádzke 2 vonkajšie bazény pri penzióne "Schweintaal" v obci Braväcovo, vonkajší nadzemný bazén pri hoteli Biela medvedica v obci Bystrá, vonkajší nadzemný bazén pri chate Limba v obci Bystrá, verejné kúpalisko v obci Jasenie, letné kúpalisko v obci Podbrezová (2 bazény) a verejné kúpalisko Aqua relax Lívia v meste Brezno, miestna časť Zadné Hálno.

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonali 36 kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru na kúpaliskách so sezónnou prevádzkou a vydali 9 rozhodnutí na uvedenie priestorov kúpalísk a bazénov do prevádzky.

Zo 17 bazénov bolo odobratých celkom 70 vzoriek vody na kúpanie na stanovenie fyzikálno-chemických, mikrobiologických a biologických ukazovateľov v zmysle vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. Z odobratých vzoriek bolo 34 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 48,57 %, z toho v 21 vzorkách boli prekročené limitné hodnoty mikrobiologických ukazovateľov

Kvalita poskytovaných služieb, funkčnosť a čistota zariadení na osobnú hygienu boli na požadovanej úrovni. Menšie nedostatky boli odstránené prevádzkovateľmi ihneď po upozornení zo strany pracovníkov RÚVZ.

Letná sezóna v okresoch Banská Bystrica a Brezno prebehla bez vážnejších nedostatkov. Zo strany RÚVZ neboli uplatnené žiadne sankcie ani opatrenia vo forme zákazov na prevádzkovanie sezónnych kúpalísk a bazénov. Prevádzkovanie rekreačných zariadení bolo počas letnej turistickej sezóny 2017 prerušované aj na niekoľko dní z dôvodu nepriaznivého počasia.

Termálne kúpaliská sa v okresoch Banská Bystrica a Brezno nenachádzajú.

Umelé kúpaliská s celoročnou prevádzkou

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2017 sledovaná kvalita vody na kúpanie v 55 bazénoch s celoročnou prevádzkou. Z nich 7 plaveckých bazénov, 14 neplaveckých, 24 vírivých, 2 ochladzovacie, 4 relaxačné, 3 detské a 1 bazén je určený pre dojčatá a batolaťatá.

V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke 26 bazénov s celoročnou prevádzkou, z toho sa 17 bazénov nachádza v 10 ubytovacích zariadeniach, 5 bazénov sa využíva na kúpanie v 4 relaxačných a regeneračných zariadeniach, 3 bazény v 1 krytej plavárni a 1 bazén sa nachádza v priestoroch vysokej školy.

V **okrese Brezno** bolo v prevádzke 29 bazénov, z toho sa 26 bazénov nachádza v 14 ubytovacích zariadeniach a 3 bazény v 2 krytých plavárňach.

Z uvedených bazénov bolo v priebehu roka 2017 odobratých spolu 182 vzoriek vody, z toho 149 vzoriek bolo odobratých na základe objednávok jednotlivých prevádzkovateľov, 6 vzoriek predložili prevádzkovatelia celoročných bazénov z iných akreditovaných laboratórií. V rámci výkonu ŠZD bolo odobratých 27 vzoriek vody.

Zo 182 vzoriek bolo 105 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 57,69 %. Prekročené boli limitné hodnoty fyzikálno-chemických ukazovateľov (viazaný chlór, voľný chlór, chemická spotreba kyslíka manganistanom, nedodržiavaná požadovaná hodnota pH 6,5 a nízka hodnota teploty vody – pod 18°C). K prekročeniu limitných hodnôt mikrobiologických ukazovateľov došlo v 29 vzorkách, čo je 15,93 %. V 29 vzorkách vody bola prekročená limitná hodnota kultivovateľných mikroorganizmov pri 36±1 °C, v 9 vzorkách bol zistený nález *Pseudomonas aeruginosa*, v 2 vzorkách bola prekročená medzná hodnota *Escherichia coli* a v 2 vzorkách limitná hodnota *Legionella* sp. U žiadnej vzorky vody neboli prekročené limitné hodnoty biologických ukazovateľov, črevných enterokokov a *Staphylococcus aureus*.

O nevyhovujúcej kvalite vody v jednotlivých bazénoch boli prevádzkovatelia včas informovaní zo strany RÚVZ, nakoľko väčšina vzoriek vôd bola odoberaná na základe celoročných objednávok pracovníkmi RÚVZ a vzorky boli laboratórne vyšetrované v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Na základe informácií o nevyhovujúcej kvalite vody v bazénoch prijímali prevádzkovatelia okamžité opatrenia na zlepšenie jej kvality.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo pracovníkmi RÚVZ vykonaných celkom 104 kontrol zameraných na kvalitu vody v bazénoch, dodržiavanie prevádzkovej hygieny, prevádzkového poriadku a predpisov na ochranu zdravia.

Písomné podnety, sťažnosti na prevádzkovanie jednotlivých bazénov neboli na RÚVZ v Banskej Bystrici doručené. Zo strany RÚVZ neboli uplatnené žiadne sankcie ani opatrenia vo forme zákazov na prevádzkovanie celoročných bazénov.

V roku 2017 nebol v okresoch Banská Bystrica a Brezno zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s využívaním vody na kúpanie.

Všetky údaje o kvalite vody v jednotlivých bazénoch, správa o pripravenosti prírodných a umelých kúpaliska na letnú turistickú sezónu 2017, informácie o priebehu LTS v týždňových intervaloch - o stave jednotlivých kúpalísk, o zisteniach pri výkone ŠZD boli zadávané do informačného systému – Voda na kúpanie (dostupný na internetovej stránke Úradu verejného zdravotníctva SR Bratislava www.uvzs.sk).

ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Zdrojmi nadmerných hladín hluku vo vonkajších chránených priestoroch a chránených miestnostiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno sú automobilová doprava a stacionárne zdroje hluku v prípadoch ich nevyhovujúceho umiestnenia, resp. bez technického zabezpečenia opatrení na znižovanie hluku.

V roku 2017 RÚVZ v Banskej Bystrici riešil 13 podnetov na obťažovanie hlukom a na nadmernú hlučnosť. Prevažná časť podnetov bola zaevidovaná v predchádzajúcom období a vyžadovala si dlhodobejšie riešenie a realizáciu protihlukových opatrení, z ktorých niektoré boli ukončené v roku 2017.

Najzávažnejšie prešetrované podnety boli podnet na hlučnosť z klimatizačnej jednotky prevádzky spoločnosti ARTMED s .r .o. v meste Banská Bystrica, podnet na prešetrovanie hlučnosti z prevádzky spoločnosti BAMU v Podbrezovej časť Piesok, podnet na prešetrovanie hlučnosti z prevádzky PEPAS spol. s. r. o. v Slovenskej Ľupči, podnet na prešetrovanie hlučnosti z prevádzky PEPAS spol. s. r. o. Slovenská Ľupča, opakované podnety na obťažovanie hlukom z prevádzky Výroba elektrickej energie spaľovaním obnoviteľných zdrojov Badín a kompostáreň od obyvateľov Vlkanovej, ktoré boli riešené už v spolupráci s ÚVZ SR, podnet na hlučnosť zo zvonenia kostolných zvonov v obci Lom nad Rimavicou.

Preventívne je dodržanie prípustných hodnôt určujúcich veličín hluku vo vonkajšom prostredí i vnútornom prostredí budov podľa platnej legislatívy požadované pri posudkovej činnosti RÚVZ. Pri predkladaní návrhov stavieb na posúdenie je v prípadoch predpokladaného zaťaženia chránených území a priestorov hlukom požadované spracovanie hlukových štúdií na základe ktorých RÚVZ rozhoduje. Súčasťou hlukových štúdií bývajú aj návrhy protihlukových opatrení (urbanistické, zmena dispozičného riešenia, technologické, organizačné a pod.), ktoré sa rozpracovávajú v ďalších stupňoch projektovej dokumentácie a v prípade potreby sa ich účinnosť overuje v kolaudačnom konaní.

HYGIENA VÝŽIVY

Tabuľka 3 Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2017 v okresoch Banská Bystrica a Brezno

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet kontrol		Počet vzoriek potravín		
		ÚK	ŠZD	odobratých	nevyhovujúcich	% nevyhovujúcich
výroba výživových doplnkov	1	0	0	0	0	0,00
výroba hotových mrazených a chladených pokrmov	1	2	0	14	0	0,00
špecializované sklady a distribúcia potravín	3	1	0	0	0	0,00
špecializované predajne potravín	37	8	1	1	0	0,00
lekárne, drogérie	71	10	2	11	0	0,00
predajne obalov a predmetov	4	0	0	3	0	0,00
nemocnice - kuchyne	3	9	3	6	0	0,00
nemocnice – výdajne stravy, čajové kuchynky	1	0	0	0	0	0,00
závodné stravovanie - kuchyne	19	23	10	19	1	5,26
závodné stravovanie – výdajne stravy	31	7	20	0	0	0,00
závodné stravovanie - bufety	5	4	2	5	1	20,00
domovy sociálnej starostlivosti - kuchyne	16	16	13	0	0	0,00
domovy sociálnej starostlivosti - výdajne stravy	15	1	11	0	0	0,00
rehabilitačné zariadenia - kuchyne	2	1	0	0	0	0,00
zariadenia s prípravou jedál (reštaurácie, pizzérie,...)	281	425	316	186	2	1,08
zariadenia bez prípravy jedál (hostince, bary, kaviarne)	553	124	190	30	2	6,67
predaj občerstvenia (rýchle občerstvenie, bufety, sezónne zariadenia)	112	67	58	47	8	17,02
krátkodobý stánkový predaj - občerstvenie (hromadné akcie)	161	19	73	6	0	0,00
výroba a predaj zmrzliny (stánky)	27	35	8	65	16	24,62
M e d z i s ú č e t	1 443	752	707	393	30	7,63
výroba ostatných výrobkov	73	0	7	0	0	0,00
baliareň ostatných výrobkov	1	0	0	0	0	0,00
ostatné prevádzkarne (ostatné sklady)	92	2	9	1	0	0,00
ostatné potravinárske predajne	957	27	69	35	2	5,71
novinové stánky	39	0	1	0	0	0,00
krátkodobý stánkový predaj - potraviny (hromadné akcie)	21	1	1	0	0	0,00
M e d z i s ú č e t	1 183	30	87	36	2	5,56
S p o l u	2 626	782	794	429	32	7,46

Vysvetlivky: ŠZD - štátny zdravotný dozor

ÚK - úradná kontrola

% nevyhovujúcich - percentuálne vyjadrenie počtu nevyhovujúcich vzoriek zo vzoriek odobratých na kontrolu

Posudková činnosť

V rámci posudkovej činnosti, týkajúcej sa potravinárskych objektov a zariadení spoločného stravovania, pripravil RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici podklady pre vydanie 83 záväzných stanovísk (k návrhom na územné konanie, kolaudáciu a zmenu v užívaní stavby), 280 rozhodnutí (k návrhom na uvedenie priestorov do prevádzky, zmenu v prevádzkovaní priestorov a na schválenie prevádzkového poriadku), v 58 prípadoch bolo konanie prerušené a v 12 zastavené. Najčastejšie boli vydávané rozhodnutia pri zmene prevádzkovateľov zariadení spoločného stravovania (vrátane zariadení poskytujúcich zároveň aj ubytovacie služby) a rozhodnutia k stánkovému a inému ambulatnému predaju potravín a rýchleho občerstvenia počas hromadných akcií. Posudzované boli aj priestory novovzniknutých prevádzkárňí, či prevádzkárňí v priestoroch, ktoré pôvodne slúžili na iný účel. Všetky vydané rozhodnutia boli súhlasné, nesúhlasné bolo 1 záväzné stanovisko ku kolaudácii domova dôchodcov.

K prevádzkarňam osobitného významu vo vzťahu k regiónu, v ktorom bola uvedená do prevádzky v roku 2017, je možné zaradiť výrobu mlieka a mliečnych výrobkov „Mliekareň farma Nová Podkoreňová“, ktorá bude spracovávať kravské mlieko z vlastnej produkcie Poľnohospodárskeho družstva Ďumbier v Podkoreňovej.

Kontrolná činnosť

V zariadeniach spoločného stravovania otvoreného typu bolo v roku 2017 vykonaných v rámci štátneho zdravotného dozoru 696 kontrol, vrátane kontrol pri uvádzaní priestorov do prevádzky. Pri kontrolách boli najčastejšie zisťované nedostatky **v hygiene prevádzky** (zlý technický stav, znečistené a poškodené steny, podlahy, dvere, stropy, pracovné plochy, chladiace a mraziace zariadenia, skorodované povrchy prepravných nádob, police a mriežky v chladničkách, výskyt plesne na stenách), **v dokumentácii, zavedení a dodržiavaní systému HACCP**, v dodržiavaní postupov pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobných praxe, v monitoringu kritických kontrolných bodov (nepredložený, neúplne vypracovaný systém HACCP, chýbajúce, resp. formálne vedené evidencie, používané iné formuláre, aké sú v dokumente SVP), **pri manipulácii s potravinami** (kríženie čistej a nečistej prevádzky), **pri skladovaní potravín** (porušenie chladiaceho a teplotného reťazca pri skladovaní potravín a pokrmov, zmrazovanie potravín, dodaných do zariadenia v chladenom stave, skladovanie potravín v neúčelových nádobách), nedostatky pri **manipulácii s odpadom** (skladovanie tohto odpadu v neúčelových a neoznačených nádobách). Pri výkone dozoru boli zistené prevádzkarne, kde boli podávané pokrmy z tepelne nespracovaného mäsa, bez toho, aby si prevádzkovateľ splnil povinnosť vyplývajúcu z požiadaviek platnej legislatívy - uvedenie informácie pre spotrebiteľa o zdravotných rizikách v jedálnom lístku).

Nedostatky, ktoré boli pri kontrolách zistené, boli dôvodom pre uloženie 4 blokových pokút v celkovej sume 270 €, 10 opatrení na mieste podľa §55 zák. 355/2007 Z. z. a 3 pokuty v sume 3 300 € uložených rozhodnutím za správny delikt podľa zákona č. 355/2007 Z. z..

Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný aj v zariadeniach spoločného stravovania uzavretého typu. Kontrolované boli 3 nemocnice - FN s P. F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici, Stredoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb v Banskej Bystrici a NsP v Brezne, zariadenia pre seniorov a zariadenia poskytujúce závodné stravovanie. Spolu bolo vykonaných 59 kontrol.

V domovoch sociálnych služieb, domovoch dôchodcov, zariadeniach pre seniorov bolo vykonaných 24 kontrol zameraných na dodržiavanie hygienických požiadaviek.

V zariadeniach poskytujúcich závodné stravovanie bolo vykonaných 32 kontrol, pri ktorých bolo zisťovaných menej nedostatkov ako pri kontrolách v otvorenom systéme stravovania, nakoľko v týchto zariadeniach je stabilnejší a odborne vzdelaný personál. Pracujúci preferujú stravovanie prostredníctvom obedového menu v prevádzkarňach verejného stravovania. Pracujúci preferujú stravovanie prostredníctvom obedového menu v prevádzkarňach verejného stravovania.

V priebehu roka bolo vykonaných aj 524 kontrol dodržiavania ustanovení zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel. Porušenie citovaného zákona bolo zistené v jednom prípade pri kontrole, vykonanej na základe podnetu..

Na RÚVZ v Banskej Bystrici bolo spolu zaevidovaných 28 podnetov na výkon ŠZD alebo úradnej kontroly potravín, 11 podnetov bolo odstúpených iným kontrolným orgánom, prípadne podľa miestnej príslušnosti iným RÚVZ. Vykonaných bolo 19 kontrol na základe podnetov. Z toho bolo 7 opodstatnených podnetov a 10 neopodstatnených a 2 podnety nebolo možné dokázať..

V prípade opodstatnených podnetov boli uložené opatrenia na mieste a to v troch prípadoch uzatvorenie prevádzky, v jednom prípade zákaz prípravy pokrmov, udelené blokové pokuty a pokuty za správny delikt uložené rozhodnutím podľa zákona č. 355/2007 Z.z..

Úradná kontrola

V rámci úradnej kontroly potravín bolo vykonaných spolu 68 kontrol pri výrobe a manipulácii so zmrzlinou, dojčenskými pramenitými vodami, vodou vo watercooleroch, potravinami na osobitné výživové účely vrátane dojčenskej a detskej výživy, aditívnymi látkami, obalmi a materiálmi prichádzajúcimi do styku s potravinami, pri ktorých boli zistené spolu 4 nezhody.

Výroba a predaj zmrzliny sa v roku 2017 v okrese Banská Bystrica a Brezno realizovala v 33 prevádzkach. V rámci úradnej kontroly bolo v nich vykonaných 60 kontrol (vrátane kontrol s odberom vzoriek) s 1 nezhodou, ktorá sa týkala neznámeho zloženia, nesprávneho označenia azofarbív a neznámeho pôvodu niektorých druhov zmrzlín.

Riečené bolo tiež umiestňovanie na trh prostredníctvom predaja na diaľku výživového doplnku, pri ktorom boli uvádzané tvrdenia v rozpore s ustanoveniami uvádzanými v platnej legislatívy, za čo bola zodpovednej osobe uložená pokuta v správnom konaní.

Vykonané boli aj úradné kontroly nad materiálmi a predmetmi určenými na styk s potravinami, 3 kontroly boli zamerané na obalové materiály spojené s odberom vzoriek, 5 kontrol bolo bez odberu vzoriek. Pri uvedených kontrolách bola zistená 1 nehoda.

V nadväznosti na 5 hlásení o výskyte zdravotne škodlivých potravín a materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami v systéme RASFF boli vykonané kontroly v zariadeniach, ktorých sa varovné oznámenia týkali.

Kontrola v zariadeniach spoločného stravovania vrátane výroby lahôdkárskych výrobkov, cukrárskych výrobkov a prípravy hotových pokrmov a jedál na predajných miestach

V roku 2017 bolo evidovaných 1 299 zariadení spoločného stravovania, v ktorých bolo vykonaných 698 kontrol podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách. Pri kontrolách boli zistené nedostatky v dodržiavaní dátumu spotreby, resp. dátumu minimálnej trvanlivosti, zistené bolo aj zmrazovanie potravín po uplynutí dátumu spotreby. Dochádzalo ku kríženiu čistej a nečistej prevádzky (nedodržanie účelovosti vyčlenených pracovných plôch podľa použitej suroviny). Vyskytla sa aj nehoda, týkajúca sa obalových materiálov používaných v zariadení spoločného stravovania. Predložená bola nekompletná sprievodná dokumentácia. Za porušenie povinností ustanovených v uvedenom zákone bolo uložených 8 blokových pokút a vydaných 23 opatrení na mieste.

Zdravotná neškodnosť potravín

V roku 2017 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 429 vzoriek potravín, pokrmov, obalových materiálov a predmetov prichádzajúcich do styku s potravinami. 32 vzoriek (7,46 %) nevyhovovalo stanoveným požiadavkám.

Mikrobiologické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo po stránke mikrobiologickej analyzovaných 353 vzoriek, z toho bolo 30 vzoriek (8,50 %) nevyhovujúcich stanoveným požiadavkám.

Chemické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo 226 vzoriek analyzovaných chemicky. Z tohto počtu nevyhoveli 2 vzorky (0,88 %).

Zabezpečenie turistickej sezóny

Počas letnej turistickej sezóny je najväčšia pozornosť venovaná stravovacím zariadeniam na kúpaliskách. Zariadenia spoločného stravovania v turistických centrách sú kontrolované priebežne. Na Plážovom kúpalisku v Banskej Bystrici a v areáli kúpaliska v Podbrezovej bolo vykonaných 9 kontrol.

Odobratých bolo 5 vzorky pokrmov na mikrobiologickú analýzu – všetky v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

Kontrola rekreačných a stravovacích zariadení počas zimnej sezóny bola vykonaná v najnavštevovanejších zimných turistických strediskách na Králikoch, Donovaloch, Táloch, Bystrej, Mýte pod Ďumbierom, Selciach – Čachove. Spolu bolo vykonaných 26 kontrol. Boli zistené nedostatky v prevádzkovej hygiene – znečistené steny vo výrobných a príručných priestoroch a nesprávne skladovanie potravín a pokrmov. Uložená bola 1 bloková pokuta.

Hromadné akcie

V priebehu roka 2016 bolo ohlásených 19 hromadných krátkodobých akcií. V rámci štátneho zdravotného dozoru boli kontrolované stánky, poskytujúce stravovacie služby. Nezhody pri príprave pokrmov rýchleho občerstvenia neboli zistené.

Počas konania príležitostného trhu "Vianoce 2017" bolo odobratých 6 vzoriek pokrmov na mikrobiologickú analýzu. Vzorky v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

Poradne správnej výživy

Poradňa správnej výživy pri RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici poskytuje klientom odborné poradenstvo na základe retrospektívnej nutričnej anamnézy a dotazov klientov. Konzultácie z oblasti výživy boli poskytované ústne, telefonicky a elektronickou poštou. Išlo najmä o informácie o spôsoboch znižovania nadváhy, zásadách správnej výživy, o nízkocholesterovej diéte, redukčných diétach, alternatívnych spôsoboch stravovania a informácie o obsahu vitamínov, minerálov a stopových prvkov v konkrétnych potravinách.

Sledovanie výživových zvyklostí a výživových faktorov v dennej spotrebe bolo vykonávané u 10 klientov.

SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Tabuľka 4 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2017

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	9	9	9	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	62	12	31	50,0	29	46,8	2	2	-	-
Základné školy	34	6	19	55,9	14	41,2	1	2,9	-	-
Gymnázia	6	2	2	33,3	4	66,7	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	-	6	60	4	40	-	-	-	-
Jazykové školy	14	14	9	64,3	5	35,7	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	139	134	85	61,2	54	38,8	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	1	2	50	2	50	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	2	10	83,3	2	16,7	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	55	18	28	52,9	27	49,1	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	21	3	11	52,4	10	47,6	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	28	18	23	82,1	4	14,3	1	3,6	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	2	1	33,3	2	66,7	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	121	9	118	97,5	3	2,5	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	134	25	120	89,6	13	9,7	1	0,7	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	38	38	97,4	1	2,6	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	4	45	52,9	40	47,1	-	-	-	-
Ostatné	43	36	27	62,8	16	37,2	-	-	-	-
S P O L U	819	333	584	71,3	230	28,1	5	0,6	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet nešťatných zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 5 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2017

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	1	16	47,0	17	50,0	1	3,0	-	-
Základné školy	21	-	12	57,1	9	42,9	-	-	-	-
Gymnázia	2	1	1	50,0	1	50,0	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	2	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	-	-	2	100	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	59	30	32	54,2	27	45,8	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	-	-	-	3	75,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	32	-	19	59,4	11	34,4	2	6,2	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	14	2	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	273	36	208	76,2	65	23,8	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	62	11	19	30,6	43	69,4	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	3	27	60,0	18	40,0	-	-	-	-
Ostatné	20	8	17	85	3	15	-	-	-	-
S P O L U	577	97	370	64,1	203	35,2	4	0,7	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet nešťatných zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 6 Vyt'áženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2017

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vyt'áženosť	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	2	246	244	99,1	-
	SOŠ	7	2003	1390	69,3	-
	konzervatória	1	93	95	102,2	1
	VŠ	10	2473	2502	101,2	2
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	praktické OU	1	52	38	73	-
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		21	4 867	4 269	87,1	3

Tabuľka 7 Vyt'áženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2017

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vyt'áženosť	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	-	-	-	-	-
	SOŠ	3	246	232	94,3	-
	konzervatória	-	-	-	-	-
	VŠ	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	praktické OU	1	39	10	25,6	-
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		4	285	242	84,9	-

Tabuľka 8 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj		abs.	%	abs.	%
		abs.	%	abs.	%				
Prevádzkarne do 6 rokov	9	9	100,0	-	-	-	-	-	-
Materské školy	62	62	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	6	6	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	10	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	14	14	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	139	139	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	12	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	55	55	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	21	21	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	28	28	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	121	90	74,4	31	25,6	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	134	134	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	39	100,0	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	85	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	43	43	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	819	788	96,2	31	3,8	-	-	-	-

Tabuľka 9 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody*		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj		abs.	%	abs.	%
		abs.	%	abs.	%				
Prevádzkárne do 6 rokov	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	21	21	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	5	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	59	59	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	32	32	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	14	14	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	273	196	72,5	77	27,5	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	62	62	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	45	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	20	20	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	577	500	86,6	77	13,4	-	-	-	-

* Ako prechodné riešenie v niektorých zariadeniach

Tabuľka 10 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov a zariadenia sociálnych služieb	15	1	6,7	14	93,3	-	-	-	-
Materské školy	62	38	61,3	13	20,9	11	17,8	-	-
Základné školy	34	27	79,4	4	11,8	3	8,8	-	-
Gymnaziá	6	2	33,3	2	33,3	2	33,3	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	10	3	30,0	4	40,0	3	30,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	2	50,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	12	3	25,0	3	25,0	5	41,7	1	8,3
Ubytovacie zariadenia	21	4	18,2	2	9,1	13	63,6	2	9,1
Špeciálne výchovné zar.	3	1	33,3	1	33,3	-	-	1	33,3
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	121	-	-	-	-	121	100	-	-
Ostatné	109	7	6,4	2	1,8	4	3,7	96	88,1
S P O L U	397	87	21,9	47	11,8	163	41,1	100	25,2

Tabuľka 11 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2017 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov a zariadenia sociálnych služieb	1	1	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	10	29,4	16	47,1	8	23,5	-	-
Základné školy	21	17	81,0	2	9,5	2	9,5	-	-
Gymnaziá	2	-	-	-	-	2	100	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	5	2	40,0	1	20,0	2	40,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	1	25,0	2	50,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	25,0	-	-	3	75,0	-	-
Špeciálne výchovné zar.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	273	-	-	-	-	273	100	-	-
Ostatné	28	7	25,0	3	10,7	-	-	18	64,3
S P O L U	372	39	10,5	23	6,2	292	78,5	18	4,8

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bolo v roku 2017 evidovaných spolu 105 **predškolských zariadení**. V okrese Banská Bystrica bolo 62 materských škôl a 9 opatrovateľských centier pre starostlivosť o deti do 6 rokov. V priebehu roka pribudlo 1 opatrovateľské centrum pre deti do 6 rokov. V okrese Brezno bolo 34 materských škôl.

Celkový počet **základných škôl** bol 55. V okrese Banská Bystrica bolo evidovaných 34 ZŠ, v okrese Brezno 21 základných škôl. Základné školy navštevovalo 12 407 školopovinných detí. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom sa počet školopovinných detí znížil o 547 žiakov. Počet žiakov v 1. ročníku bol 1 682, čo je o 22 detí menej ako v minulom školskom roku. Zmennosť na ZŠ v okresoch Banská Bystrica a Brezno nie je evidovaná.

Počet **gymnazií** sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenil. V meste Banská Bystrica je 6 gymnazií, z toho 2 neštátne. V okrese Brezno sú 2 gymnáziá, z toho 1 neštátne.

Počet **SOŠ** zostal rovnaký ako v predchádzajúcom roku. V okrese Banská Bystrica bolo v prevádzke 10 zariadení (9 SOŠ, 1 konzervatórium), v okrese Brezno 5 zariadení, z toho 2 neštátne.

Počet **fakúlt VŠ** v okrese Banská Bystrica sa v roku 2016 nezmenil. Z celkového počtu 12 fakúlt sú 2 neštátne zariadenia. V okrese Brezno fakulty vysokých škôl nie sú.

Hygienická situácia v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2016 uspokojivá. Detské a dorastové zariadenia sú stabilizované čo do počtu i hygienického štandardu. Pri hodnotení pracovných podmienok pre školskú prácu možno konštatovať zlepšujúci sa trend. Nové účelové zariadenia nepribúdajú. Zriaďovatelia zariadení pre deti a mládež sa ale snažia získavať finančné prostriedky na vylepšenie hygienickej úrovne jestvujúcich zariadení, čo vedie k postupnému zlepšovaniu podmienok najmä mikroklimatických (oprava okien, oprava elektrických svietidiel, výmena vykurovacích telies, oprava striech, zateplovanie atď.). Mnohé zariadenia sa vybavujú novým vhodným školským nábytkom a zvýšená pozornosť sa venuje aj údržbe prostredia.

Zásobovanie pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno je dlhodobo na dobrej úrovni. Všetky predškolské, školské a ostatné zariadenia poskytujúce starostlivosť o deti a mládež sú napojené na verejný vodovod s dostatočným množstvom pitnej vody. Zásobovanie pitnou vodou z vlastného vodného zdroja bolo riešené pri 108 organizovaných zotavovacích podujatiach. V jednom zariadení bola zabezpečená pitná voda donáškou. Počas roka 2017 neboli riešené žiadne prípady s nedostatkom prípadne nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody.

V priebehu roka 2017 došlo k niekoľkým zmenám v prevádzkovaní **zariadení spoločného stravovania detí a žiakov**, ako aj k uvedeniu nových prevádzkárňi stravovacích služieb do prevádzky. Do prevádzky bola uvedená Školská jedáleň pri Súkromnej ZŠ v Banskej Bystrici, v rámci novovybudovanej MŠ bola sprevádzkovaná nová príručná výdajná kuchynka, ako súčasť existujúcej ŠJ pri ZŠ. Ďalej bola posudzovaná nová výdajňa jedál pre deti v súkromnom zariadení sociálnych služieb zabezpečujúcich starostlivosť o deti do 3 rokov. V rámci povinnej registrácie na VÚC boli takéto zariadenia opakovane posudzované ako zmeny v prevádzkovaní súkromných opatrovateľských centier súvislosti s novelou zákona o sociálnych službách.

Tak ako v minulých rokoch aj počas roka 2017 dochádzalo k zmenám prevádzkovateľov zariadení, hlavne v podnikateľskej sfére – prevádzkovanie školských bufetov a študentských kaviarní. Uvedené sa týkalo 1 bufetu v základnej škole, 1 bufetu v priestoroch strednej školy, 1 študentskej kaviarne a 1 školskej predajne vlastných výrobkov.

V roku 2017 v meste Banská Bystrica ukončili svoju činnosť dve zariadenia súkromných opatrovateľských centier pre deti do 6 rokov.

V priebehu roka pokračovalo preskúšavanie pracovníkov školských stravovacích zariadení pri obnove a získaní osvedčenia odbornej spôsobilosti pre výkon prác v epidemiologicky závažných činnostiach – pri príprave, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín Celkovo bolo na RÚVZ v Banskej Bystrici vydaných 17 osvedčení o odbornej spôsobilosti na vykonávanie epidemiologicky závažnej činnosti.

Počas roka bol vykonávaný štátny zdravotný dozor v prevádzkach zariadení školského stravovania, 5 kontrol bolo vykonaných na základe podaných podnetov. Najčastejšie boli zisťované nedostatky hlavne z dôvodu nevyhovujúceho stavebno-technického charakteru. Pri kontrolách bolo odobratých 81 sterov zo stravovacej prevádzky na zisťovanie mikrobiologickej kontaminácie kuchynského prostredia a predmetov bežného užívania.

V roku 2017 bolo vydaných 25 rozhodnutí regionálneho hygienika na uvedenie priestorov zariadení spoločného stravovania do prevádzky a zároveň boli schválené prevádzkové poriadky týchto zariadení. Vo väčšine prípadov išlo o zmenu v prevádzkovaní jednotlivých zariadení. Z uvedeného

počtu bolo v 5 prípadoch riešené diétne stravovanie detí, ktorých zdravotný stav si vyžaduje osobitný stravovací režim a v 6 prípadoch išlo o zariadenia registrujúce sa na VÚC Banská Bystrica ako zariadenia sociálnych služieb („jasle“). Ďalej bolo vydaných 413 rozhodnutí pre organizátorov zotavovacích podujatí pre deti na ich uskutočnenie, v rámci ktorých bolo posúdené aj zabezpečenie stravovania účastníkov podujatia.

Zotavovacích podujatí pre deti a mládež sa v roku 2017 zúčastnilo spolu 18 300 detí, čo je na úrovni predchádzajúceho roka, avšak výrazne vyšší počet odrekreovaných detí oproti minulým rokom. Počet dospelých osôb činných na zotavovacích podujatiach bol 2 285. Na uvedenom náraste sa významnou mierou podpísala možnosť finančnej podpory štátu na uskutočnenie lyžiarskych výchovnovýcvikových kurzov a škôl v prírode. Celkovo bolo RÚVZ v Banskej Bystrici evidovaných 394 zotavovacích podujatí (121 v okrese Banská Bystrica, 273 v okrese Brezno) v 462 turnusoch. Vzhľadom na vyššie citovanú finančnú výpomoc štátu bol záujem škôl o realizáciu týchto podujatí výrazne vyšší oproti minulým rokom. Počet zotavovacích podujatí vzrástol oproti roku 2016 o 172 a počet turnusov vzrástol o 23. Organizátormi podujatí boli v prevažnej miere školské zariadenia (MŠ, ZŠ, gymnáziá a stredné školy). V 45 prípadoch išlo o iných organizátorov – cestovné kancelárie, občianske združenia, súkromné detské zariadenia a centrá a pod.).

Nad'alej v niektorých prípadoch pretrváva nedodržanie 30-dňovej lehoty podania návrhu na zotavovacie podujatie organizátorom podujatia pred samotnou akciou. Vo väčšine prípadov podané návrhy neobsahovali všetky náležitosti podľa § 3 vyhlášky MZ SR č. 526/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia, a tak je sťažené šetrenie pred vydaním rozhodnutia zvlášť v prípade zariadení, ktoré sú zásobované vodou z vlastného vodného zdroja.

Priebeh zotavovacích podujatí v roku 2017 bol uspokojivý. Len v jednom prípade bola uložená bloková pokuta.

Výskyt hromadných gastrointestinálnych ochorení v kolektívnych zariadeniach pre deti a mládež na území okresov Banská Bystrica a Brezno nebol v roku 2017 zaznamenaný.

RIZIKOVÉ PRÁCE

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonáva štátny zdravotný dozor a eviduje rizikové práce na území okresov Banská Bystrica a Brezno. Z hľadiska vplyvu faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov sú v **okrese Banská Bystrica** významné hlavne podniky priemyselnej výroby – dominujú drevospracujúce, farmaceutické a strojárské prevádzky. Obyvatelia mesta Banská Bystrica ako administratívneho a vzdelávacieho centra Banskobystrického kraja sú väčšinou zamestnaní v oblasti verejnej správy a v oblasti školstva a vzdelávania. V **okrese Brezno** je väčšina obyvateľov zamestnaná v priemyselnej výrobe, kde má najvýznamnejšie zastúpenie hutníctvo a strojárstvo. Najvýznamnejším prosperujúcim podnikom z hľadiska počtu zamestnancov a zároveň aj s najvyšším počtom zamestnancov, vykonávajúcich rizikové práce sú Železiarne Podbrezová a.s., Podbrezová. Významná je aj zlivarenská spoločnosť ZLH Plus a.s. Hronec. Ďalším významným odvetvím v okrese, čo sa týka počtu zamestnancov a charakteru výroby, je drevárska výroba.

Pracovníci, vykonávajúci rizikové práce sú zamestnaní tiež v zdravotníctve, lesníctve a poľnohospodárstve.

V roku 2016 došlo v oboch okresoch k hospodárskemu oživeniu. Situácia sa zlepšila v strojárskom odvetví. Pretrváva snaha subjektov o zachovanie primeraného pracovného prostredia a podmienok pre zamestnancov.

Plnenie povinností vyplývajúcich z legislatívy v oblasti ochrany zdravia pri práci zamestnávateľmi zodpovedá právnomu vedomiu v organizáciách, ale aj ich finančnej situácii. Najnižšie znalosti legislatívy majú podnikatelia v malých prevádzkarňach, ale najmä živnostníci v oblasti legalizácie prevádzok, ale aj v oblasti hodnotenia zdravotných rizík pri práci. Zo záverov z výkonu štátneho zdravotného dozoru vyplýva, že z hľadiska zabezpečenia ochrany zdravia zamestnancov boli problematické, tak ako v minulosti, najmä subjekty, ktoré vykonávali svoju činnosť v prenajatých objektoch, z dôvodu neúčelovosti týchto priestorov, neinformovanosti o povinnostiach platnej legislatívy vrátane prevádzkovania bez súhlasu orgánu verejného zdravotníctva.

Nové účelovo postavené prevádzky spĺňajú štandardy ochrany zdravia pri práci.

Tabuľka 12 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2017 (1.stupeň)

Prevažujúca činnosť	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	107	0	30	0	137	0
Ťažba a dobývanie	20	0	3	0	23	0
Priemyselná výroba	3 334	774	280	33	3 614	807
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2	0	0	0	2	0
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania	70	0	13	0	83	0
Stavebníctvo	38	0	0	0	38	0
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	412	276	0	0	412	276
Umenie, zábava, rekreácia	49	17	0	0	49	17
Ostatné činnosti	2	1	0	0	2	1
Spolu	4 034	1 068	326	33	4 360	1 101

Podľa uvedeného triedenia celkový počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v 3. a 4. kategórii v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2017 bol 4 360 fyzických osôb, z toho 1 101

žien. V 3. kategórii najviac zamestnancov vykonávalo rizikové práce v priemyselnej výrobe - až 82,65%, v zdravotníctve 10,21% a v poľnohospodárstve a lesníctve 2,65%. Aj do 4. kategórie rizika bolo najviac zamestnancov zaradených v priemyselnej výrobe – až 85,89%. V porovnaní s rokom 2016 (celkový počet 4 198 zamestnancov v riziku, z toho 1 020 žien) bol zaznamenaný nárast celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 162 osôb, z toho počet žien vykonávajúcich rizikové práce stúpol o 81 osôb. K výraznému zvýšeniu celkového počtu zamestnancov podľa prevažujúcej činnosti došlo v priemyselnej výrobe a v zdravotníctve, menší nárast počtu zamestnancov bol zaznamenaný v ťažbe a dobývaní. V ostatných oblastiach (poľnohospodárstvo, čistenie odpadových vôd, stavebníctvo) došlo k miernemu zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich činnosti zaradené do 3. kategórie sa zvýšil o 73 osôb, počet žien v 3. kategórii je vyšší o 62 osôb. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 4. kategórie sa zvýšil o 89 osôb, počet žien v tejto kategórii sa zvýšil o 19 osôb. Vyšší počet zamestnancov vykonávajúcich práce 4. kategórie v porovnaní s minulým rokom bol zaevidovaný v lesníctve a priemyselnej výrobe, u žien v priemyselnej výrobe. **Poradie prevažujúcich činností (podľa počtu zamestnancov), v ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce ostalo oproti minulému roku nezmenené.**

Tabuľka 13 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2017 (1. stupeň)

Rizikový faktor (1.stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Biologické faktory	64	50	0	0	64	50
Elektromagnetické polia	2	0	0	0	2	0
Fyzická záťaž	187	78	0	0	187	78
Hluk	3 550	788	313	33	3 863	821
Chemické látky a zmesi	416	208	11	0	427	208
Ionizujúce žiarenie	164	82	0	0	164	82
Optické žiarenie	101	24	0	0	101	24
Vibrácie	165	1	33	0	198	1
Záťaž teplom a chladom	104	0	0	0	104	0

Podľa druhu a kategórie rizikových faktorov, ktorým sú zamestnanci pri práci vystavení, je v prvom stupni triedenia na prvom mieste hluk, ktorému bolo exponovaných až 3 550 osôb. Prevažne sa jednalo o profesie obsluha a operátor drevoobrábačích a kovoobrábačích strojov. Na druhom mieste sú chemické látky a zmesi. Týmto dvom faktorom bolo exponovaných najviac zamestnancov aj v predchádzajúcom roku. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil celkový počet zamestnancov exponovaných hluku, fyzickej záťaži a biologickým faktorom. Uvedené súvisí aj s prácami, ktoré boli rozhodnutím RÚVZ zaradené do kategórie rizika v roku 2017. Naopak znížil sa celkový počet zamestnancov exponovaných chemickým látkam a zmesiam, vibráciám, záťažou teplu a optickému žiareniu. U žien v porovnaní s celkovým počtom exponovaných zamestnancov došlo k zvýšeniu expozícií chemickým látkam a zmesiam. Dôvodom zvýšenia počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce 3. aj 4. kategórie je zaradenie prác do kategórie rizika v nových subjektoch a na novovzniknutých pracoviskách, ako aj vyšší počet zamestnancov na pracoviskách s už vyhlásenými rizikovými prácami.

U samostatne zárobkovo činných osôb ako aj u samostatne hospodáriacich roľníkov je zrovnateľná situácia pri určovaní rizikových prác s predchádzajúcimi rokmi. Ani v kalendárnom roku 2017 nebol na RÚVZ predložený nový návrh na zaradenie prác do kategórie rizika samostatne zárobkovo činnou osobou alebo samostatne hospodáriacim roľníkom. Návrh na zaradenie prác do kategórie rizika podávajú zamestnávateľia, na ktorých pracoviskách na základe uzavretej zmluvy

týkajúcej sa výkonu práce, pracujú okrem zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby a pri práci využívajú technologické a strojné vybavenie, ktoré je Zamestnávateľia realizujú na pracoviskách opatrenia na zníženie expozície všetkých pracovníkov faktorom práce a informujú všetkých pracovníkov (zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby) o rizikách, ochranných a preventívnych opatreniach na ich zníženie, vrátane používania osobných ochranných prostriedkov. Podľa ustanovení platnej legislatívy povinnosť zabezpečiť posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia; zabezpečiť opatrenia, ktoré znížia mieru zdravotného rizika; posudzovať zdravotnú spôsobilosť; ako aj predkladať návrhy na zaradenie prác do kategórií; majú aj samostatne zárobkovo činné osoby a samostatne hospodáriaci roľníci. RÚVZ sa v roku 2018 v rámci výkonu ŠZD zameria aj na kontrolu uvedených povinností.

Zabezpečovanie pracovnej zdravotnej služby

V priebehu roka 2017 bola v rámci štátneho zdravotného dozoru, vykonávaného RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, kontrolovaná aj povinnosť zamestnávateľov zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu (PZS) za účelom dohľadu nad pracovnými podmienkami a nad zdravím zamestnancov. Zo záverov kontrol vyplynulo, že sa v období posledných rokov postupne zvyšoval počet subjektov s vyhlásenými rizikovými prácami, ktoré si splnili zákonnú povinnosť a zabezpečili odborný výkon preventívnych a ochranných služieb prostredníctvom PZS.

V čase kontroly bol stav zabezpečenia PZS v organizáciách okresov Banská Bystrica a Brezno nasledovný:

Výkon PZS vlastnými odbornými zamestnancami na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce je zabezpečený vo FNsP F.D.Roosevelta v Banskej Bystrici, v Železniarňach Podbrezová a.s. a v Nemocnici s poliklinikou, n.o. Brezno. Na pracoviskách bez rizikových prác je výkon PZS touto formou zabezpečený na RÚVZ v Banskej Bystrici, v PZS s.r.o. Banská Bystrica a PYROBOSS s.r.o., Banská Bystrica.

Zabezpečenie PZS dodávateľským spôsobom – môže byť realizované tímom PZS, lekárom, verejným zdravotníkom alebo bezpečnostným technikom. V čase kontrol bolo zistené, že najväčší počet subjektov má zabezpečenie PZS prostredníctvom bezpečnostných technikov, úplne absentuje výkon služieb verejným zdravotníkom. Dôvodom bolo rozšírenie poskytovaných služieb so zmluvnými bezpečnostnými technikmi.

Čo sa týka rozsahu poskytovaných služieb zo strany tímov PZS, významne sa zvýšila ich úroveň a je zabezpečený dohľad nad pracovným prostredím aj nad zdravím zamestnancov. Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci na väčšine rizikových pracovísk sú väčšinou vykonávané prostredníctvom všeobecných lekárov, s ktorými má PZS zmluvu.

HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2017

Oddelenie ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici evidovalo k 31.12.2017 v okrese Banská Bystrica celkom 141 a v okrese Brezno 35 pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Zamestnanci oddelenia vykonávali na uvedených pracoviskách štátny zdravotný dozor v zmysle zákona NR SR č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel.

Rozhodujúcim používateľom zdrojov ionizujúceho žiarenia naďalej zostáva zdravotníctvo, t.j. v okrese Banská Bystrica 85,1 % a v okrese Brezno 68,4 % z celkového počtu pracovísk.

Monitorovanie pracovného prostredia

Dozor na pracoviskách v zdravotníctve

Na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v zdravotníctve sa vykonávali periodické preverky zamerané na dodržiavanie princípov radiačnej ochrany. Overoval sa súlad parametrov ovplyvňujúcich radiačnú záťaž s požiadavkami platných predpisov a požiadavkami slovenských technických noriem. Na preverených rádiodiagnostických pracoviskách bolo sledované dodržiavanie diagnostických referenčných úrovní, ktoré sú legislatívne dané v Prílohe č. 1 nariadenia vlády SR č. 340/2006 Z. z. o ochrane zdravia pred nepriaznivými účinkami ionizujúceho žiarenia pri lekárskom ožiarení. Meraniami dopadových látok a kontrolou skúšok dlhodobej stability bolo zistené, že na preverených rádiodiagnostických pracoviskách nedochádza k prekročovaniu diagnostických referenčných úrovní. Cieľom je postupné zavedenie programov kvality a zníženie celkovej radiačnej záťaže z röntgenovej diagnostiky a z vyšetrovacích metódami nukleárnej medicíny.

V roku 2017 na rádiodiagnostických pracoviskách pokračoval kvalitatívny posun vo vykonávaní skúšok dlhodobej stability, čo sa odrazilo na lepšej kvalite používaných rtg prístrojov a tým aj kvalite vyšetrovania. Žiadúcim výsledkom je neustále zlepšovanie kvality rtg vyšetrovania za súčasného znížovania radiačnej záťaže obyvateľstva z lekárskeho ožiarenia. Výsledná kvalita diagnostického vyšetrovania do veľkej miery závisí od typu prístroja, jeho veku, vyťaženia a od pravidelnej údržby. Ďalším rozhodujúcim parametrom celkového efektu vyšetrovania je kvalita vyvolávacieho procesu. Niektoré rádiodiagnostické pracoviská majú v prevádzke vyvolávacie automaty a postupne prechádzajú na nové spôsoby zobrazenia systémom priamej a nepriamej digitalizácie s čím súvisí nárast kvality vyšetrovacích metód.

Počet rádiodiagnostických aj zubných rtg prístrojov sa v roku 2017 výrazne nezmenil. Na pracoviskách došlo v uvedenom období len k výmene starších prístrojov za nové a zmenám v systémoch zobrazenia rtg snímok.

Tabuľka 14 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017

RTG prístroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet		počet	
	prístrojov	pracovísk	prístrojov	pracovísk
diagnostické				
grafické + skopické	16	117	2	27
výpočtová tomografia	4		1	
mammografické	6		1	
angiografické	5		0	
pojazdné	27		1	
zubné	70		24	
veterinárne	8		1	
terapeutické	3	3	0	0
Spolu	139	120	30	27

V zdravotníctve sa okrem röntgenových prístrojov používajú aj rádioizotopové zdroje. Uzavreté zdroje sú súčasťou rádionuklidových ožarovačov, ktoré sa používajú na terapeutickom pracovisku vo Fakultnej NsP F.D.R. v Banskej Bystrici.

Otvorené zdroje sa používajú v Inštitúte nukleárnej a molekulárnej medicíny v Banskej Bystrici. Prevádzkuje sa tu aj pracovisko PET/CT, ktoré vykonáva kombináciu dvoch typov vyšetrení - PET vyšetrenie použitím rádiofarmák a CT vyšetrenie. Táto u nás ojedinele používaná metóda umožňuje oveľa presnejšie diagnostikovať a hodnotiť predovšetkým nádorové ochorenia. S otvorenými rádioaktívnymi žiaričmi sa pracuje aj v laboratóriách klinickej biochémie, kde sa pomocou rádioaktívnych látok vykonávajú diagnostické vyšetrenia in vivo a in vitro. Najčastejšie používanými rádionuklidmi sú ^{99m}Tc , ^{125}I , ^{18}F a ^{111}In .

Tabuľka 15 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017

RA zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
uzavreté	4		0	
otvorené	4		0	
Spolu	8		0	

Dozor na pracoviskách v hospodárstve a iných pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia

Okrem zdravotníctva má používanie röntgenových a rádioizotopových zdrojov ionizujúceho žiarenia široké uplatnenie aj v rôznych oblastiach hospodárstva. Röntgenové zdroje sa na území oboch okresov využívajú najmä v priemysle na defektoskopickú kontrolu zvarov rôznych materiálov (makroštruktúrne rtg) a na stanovenie prvkov resp. prímiesí v rôznych materiáloch (mikroštruktúrne rtg). Stále pribúdajú pracoviská, ktoré používajú röntgenové fluorescenčné spektrometre typu Innov, Niton, X-Met a pod. Väčšina týchto prístrojov sa používa vo výkupniach kovového odpadu na kvalitatívnu analýzu pri triedení kovu, niekoľko prístrojov sa používa na výskumné účely (Geologický ústav SAV Banská Bystrica) aleb na kontrolu kvality výrobkov (Kovohuty Dolný Kubín). Rádioizotopové zdroje sa využívajú v priemysle v defektoskopických zariadeniach a ďalej napríklad na meranie hrúbky, výšky hladiny, hustoty alebo zhutnenia. Rádionuklidy sa používajú aj v laboratóriách ako etalóny alebo kalibračné žiariče.

Tabuľka 16 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017

RTG zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
	priemysel	iné	priemysel	iné
makroštruktúrne	2	0	4	0
mikroštruktúrne	2	7	3	1
Spolu	4	7	7	1

Tabuľka 17 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2017

RA zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
	priemysel	iné	priemysel	iné
uzavreté	2	2	3	0
otvorené	0	2	0	0
Spolu	2	4	3	0

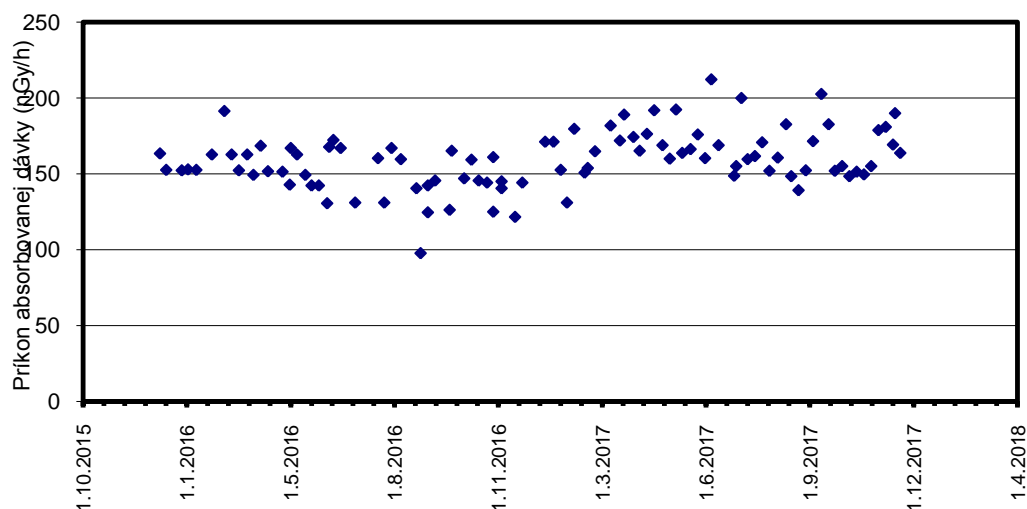
Monitorovanie životného prostredia

Externé žiarenie

Na pracovisku RÚVZ v Banskej Bystrici sa tak ako v niekoľkých predchádzajúcich rokoch ani v roku 2017 nemohol uskutočniť nepretržitý monitoring externého žiarenia gama vzhľadom na nefunkčnosť a neopraviteľnosť prístroja. Finančné zdroje na zakúpenie iného prístroja neboli pridelené. Monitorovanie sa preto uskutočňovalo formou jednorázových okamžitých meraní prístrojom FH 40G-L. Výsledky sú zobrazené v nasledujúcom grafe.

Graf 1 Príkon absorbovanej dávky

Obr. č. 1 Príkon absorbovanej dávky - RÚVZ B.Bystrica

Na ďalších miestach okresov Banská Bystrica a Brezno sa uskutočňujú jednorázové krátkodobé merania prenosným prístrojom FieldSpec. Namerané hodnoty príkonu fotónového dávkového ekvivalentu v roku 2017 na jednotlivých lokalitách nevykazovali štatisticky významnú zmenu oproti predchádzajúcim rokom. Priemerné hodnoty dávkového príkonu v nSv/h, zistené pomocou termoluminiscenčnej dozimetrie (TLD) z jednotlivých sledovaných lokalít na území oboch okresov sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 18 Výsledky meraní dávkového príkonu na lokalitách s TLD (nSv/h) v okresoch Banská Bystrica a Brezno v roku 2016

Okres	Lokalita	I.Q.	II.Q	III.Q	IV.Q
B.Bystrica	RÚVZ	89,9 ± 3 %	87,2 ± 8 %	91,5 ± 2 %	130,3 ± 5 %
B.Bystrica	SHMÚ	81,5 ± 4 %	79,5 ± 2 %	82,6 ± 3 %	93,1 ± 2 %
Brezno	Telgárt	95,1 ± 3 %	106,4 ± 3 %	110,2 ± 2 %	117,6 ± 4 %
Brezno	Lom nad Rimavicou	94,4 ± 2 %	98,3 ± 2 %	102,3 ± 2 %	117,2 ± 2 %
Brezno	Chopok – 1 m	nemerané	nemerané	nemerané	nemerané
Brezno	Chopok – 2 m	nemerané	128,7 ± 3 %	nemerané	nemerané
Brezno	Chopok-budova	112,8 ± 3 %	111,9 ± 1 %	nemerané	nemerané

Atmosferický spad a aerosóly

Výsledky sledovania rádioaktivity atmosferického spadu a aerosólov poukazujú na úroveň znečistenia atmosféry prírodnými a umelými rádionuklidmi. Umelé rádionuklidy sa v atmosfére nachádzajú v dôsledku skúšok jadrových zbraní a havárií jadrových reaktorov. Ide prevažne o rádionuklidy podliehajúce beta premene, a preto rýchly obraz o ich obsahu v atmosfére poskytuje meranie celkovej beta aktivity spadu a objemovej aktivity rádionuklidov zachytených na aerosóloch vo vzduchu.

V Banskej Bystrici sa vyhodnocuje rádioaktívny atmosferický spad v dvojtyždenných intervaloch. V odobratých vzorkách sa stanovuje ¹³⁷Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy a celková beta aktivita. Aktivita ¹³⁷Cs v spade je v súčasnom období pod detekčným limitom našich prístrojov, ktorý sa pohybuje okolo 1,0 mBq/m²/deň. Z prírodných rádionuklidov je detegovateľné ⁷Be, ktoré tiež slúži na priebežnú kontrolu detekčného zariadenia.

Kontaminácia potravín

Aj v roku 2017 pokračovalo sledovanie rádioaktívnej kontaminácie potravín. Pozornosť bola zameraná na komodity rastúce vo voľnej prírode - huby a čučoriedky, z komodít, ktoré tvoria podstatnú zložku potravy obyvateľstva bolo sledované mlieko a zelenina. V odobratých vzorkách sa stanovuje ¹³⁷Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy. Aktivity v potravinách sú na úrovni, ktorá absolútne neohrozuje zdravie obyvateľstva. Zvýšený výskyt iných rádionuklidov vyžarujúcich žiarenie gama nebol zistený.

Prírodná rádioaktivita vo vodách

V priebehu roka 2017 pokračovalo monitorovanie pitných vôd, prírodných minerálnych vôd a termálnych vôd. V uvedených vodách sa stanovovali, ako základné ukazovatele - celková objemová aktivita alfa, celková objemová aktivita beta a objemová aktivita ²²²Rn. Vo vzorkách vôd nebolo zaznamenané prekročenie indikačnej hodnoty celkovej objemovej aktivity alfa, celkovej objemovej aktivity beta a objemovej aktivity ²²²Rn v zmysle nariadenia vlády č. 354/2006 Z.z. ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu.

Mimoriadne situácie

Pracovníci oddelenia ochrany zdravia pred žiarením Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici sa počas rokov 1996 – 2017 podieľali na riešení 105 prípadov nálezov rádioaktívneho materiálu v šrote. V roku 2017 bolo zaznamenaných 5 nálezov rádioaktívneho materiálu v Železiarni Podbrezová, a.s.

**Zdravotnícka ročenka okresu Banská Bystrica v porovnaní k okresu Brezno
2018**

Autori:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

MUDr. Silvia Kontrošová, MPH

doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.

MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH

MUDr. Jarmila Belákováová

doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.

MUDr. Pavol Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Vydal:

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici

Prvé vydanie, 2019

109 strán; 5,24 AH

ISBN

Publikácia neprešla jazykovou úpravou